

Вінницький національний технічний університет
(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
(повна назва факультету)

Кафедра менеджменту, маркетингу та економіки
(повна назва кафедри)

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Управління господарською діяльністю підприємств олійно-жирової галузі на основі ESG-принципів (на прикладі приватного акціонерного товариства «Вінницький олійно-жировий комбінат»)»

Виконав: студент 2-го курсу, групи МЗД-22
спеціальності 073 – «Менеджмент»
(шифр і назва спеціальності)

Кириловський С.О.

Кириловський С.О.
(прізвище та ініціали)

Керівник: к.е.н., доцент кафедри ММЕ
Благодир Л.М.
Благодир Л.М.
(прізвище та ініціали)

« 8 » грудня 2023 р.

Оponent: к.е.н., доцент кафедри ФІМ
Ткачук Л.М.
Ткачук Л.М.
(прізвище та ініціали)

« 12 » грудня 2023 р.

Допущено до захисту

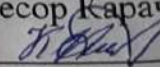
Завідувач кафедри ММЕ

Карачина Н.П.
д.е.н., проф. Карачина Н.П.
(прізвище та ініціали)

« 18 » грудня 2023 р.

Вінниця ВНТУ – 2023 рік

Вінницький національний технічний університет
Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
Кафедра менеджменту, маркетингу та економіки
Рівень вищої освіти II-й (магістерський)
Галузь знань – 07 Управління та адміністрування
Спеціальність – 073 – «Менеджмент»
Освітньо-професійна програма – Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри ММЕ
д.е.н., професор Карачина Н.П.

«20» вересня 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА МАГІСТЕРСЬКУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Кириловському Сергію Олександровичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Управління господарською діяльністю підприємств олійно-жирової галузі на основі ESG-принципів (на прикладі приватного акціонерного товариства «Вінницький олійно-жировий комбінат»)»

керівник роботи: к.е.н., доц. каф. ММЕ Богдир Лілія Миколаївна
затвержені наказом ВНТУ від «18» вересня 2023 року №247.

2. Строк подання студентом роботи: 7 грудня 2023 р.

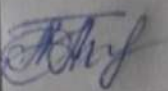

3. Вихідні дані до роботи: форма №1 «Баланс», форма №2 «Звіт про фінансові результати» підприємства (додаток Б).

4. Зміст текстової частини: 1. Теоретичні засади управління підприємством на основі принципів ESG 2. Аналізування поточних управлінських практик із застосуванням esg-принципів на підприємствах олійно-жирової галузі 3. Шляхи забезпечення ESG-трансформації ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» в умовах воєнного стану

5. Перелік ілюстративного матеріалу: Таблиці: Переваги і недоліки англо-американської моделі корпоративного управління; Переваги і недоліки континентальної моделі управління; Переваги і недоліки японської моделі корпоративного управління; Результати Національного рейтингу якості управління корпоративною репутацією серед агрохолдингів-виробників і агротрейдерів, 2023 р. Узагальнення підходів до забезпечення сталого розвитку компаній; Таблиця 2.3 Заходи політики сталого розвитку компанії «Kernel Holding s.a.»; Показники майнового стану ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат».

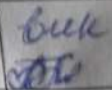
Рисунки: Концепція 4 Р. Зміст принципів ESG. Основні поняття в контексті ESG-принципів. Основні поняття концепції сталого розвитку. Критерії та стандарти для визначення ESG-компліантності проєктів. Співвідношення цілей сталого розвитку ООН і принципів ESG. ESG-аналітики і найбільш визнані рейтинги. Матриця вибору релевантних стандартів звітності про сталий розвиток підприємства з урахуванням розміру цільової аудиторії та обсягу звітності.

6. Консультанти розділів роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Спеціальна частина	Благодир Л.М., к.е.н, доц. каф. ММЕ		

7. Дата видачі завдання «20» вересня 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

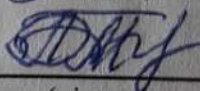
№ з/п	Назва етапів магістерської кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Формування та затвердження теми магістерської кваліфікаційної роботи (МКР)	серпень-вересень	
2	Виконання спеціальної частини МКР. Перший рубіжний контроль виконання МКР. (1-й розділ МКР)	вересень-жовтень	
3	Виконання спеціальної частини МКР. Другий рубіжний контроль виконання МКР. (2-й розділ МКР)	жовтень	
4	Виконання спеціальної частини МКР. Третій рубіжний контроль виконання МКР. (3-й розділ МКР)	листопад	
5	Нормоконтроль МКР. Попередній захист МКР.	листопад-грудень	
6	Рецензування МКР	грудень	
7	Захист МКР	грудень (за графіком)	

Студент

_____ (підпис)

Кириловський С.О.

Керівник роботи

_____ (підпис)

Благодир Л.М.

АНОТАЦІЯ

УДК 631.1:334 Кириловський С.О. «Управління господарською діяльністю підприємств олійно-жирової галузі на основі ESG-принципів (на прикладі приватного акціонерного товариства «Вінницький олійно-жировий комбінат»)). Магістерська кваліфікаційна робота зі спеціальності 073 – менеджмент, освітня програма – менеджмент. Вінниця: ВНТУ, 2023. На укр. мові. Бібліогр.: 37 назв., рис.23; табл. 19

У магістерській кваліфікаційній роботі розглядаються аспекти розробки науково обґрунтованих засад управління господарською діяльністю підприємств олійно-жирової галузі України. Уточнено сутність поняття «корпоративне управління» в контексті ESG-принципів. Проаналізовано співвідношення концепцій сталого розвитку, циркулярної економіки, ESG-принципів в діяльності підприємств, фактори екологічних, соціальних, управлінських ризиків; визначено підходи до оцінювання ефективності ESG-трансформації. Ідентифіковано тенденції розвитку підприємств олійно-жирової галузі України в умовах воєнного стану, в т. ч. поточні управлінські практики на основі ESG-принципів. Визначено галузеві особливості, що впливають на екологічні, соціальні, управлінські ризики господарської діяльності підприємств олійно-жирової галузі в умовах воєнного стану на прикладі приватного акціонерного товариства «Вінницький олійно-жировий комбінат». На основі побудованих економіко-математичних моделей обґрунтовано підхід до інтеграції ESG в корпоративну стратегію досліджуваного підприємства. Обґрунтовано доцільність подальшого впровадження елементів циркулярності у бізнес-модель підприємства.

Ключові слова: управління підприємством, корпоративне управління, ESG-принципи, сталий розвиток, ESG-ризики, ESG-рейтинги, економіко-математичне моделювання.

ABSTRACT

UDC 631.1:334 Kyrylovskiy S.O. «Enterprises` governance in the oil and fat industry on the basis of ESG principles (on the example of the private joint-stock company "Vinnytsia Oil and Fat Plant"). Master's thesis in the field of specialisation 073 - Management, educational programme - Management. Vinnytsia: VNTU, 2023. In Ukrainian. Bibliography: 37 titles, Figure 23; Table 19

The Master's thesis deals with the aspects of the development of scientifically sound principles of management of economic activities of enterprises of the oil and fat industry of Ukraine. The essence of the concept of corporate governance in the context of ESG principles will be clarified. To analyse the correlation between the concepts of sustainable development, circular economy, ESG principles in the activities of enterprises, factors of environmental, social and managerial risks; to identify approaches to assessing the effectiveness of ESG transformation. Trends in the development of the Ukrainian oil and fat industry enterprises under martial law, including current management practices based on ESG principles, are identified. Using the example of the private joint-stock company "Vinnytsia Oil and Fat Plant", we will identify the sectoral characteristics that influence the environmental, social and business risks of the economic activity of the enterprises of the oil and fat industry under martial law. On the basis of the developed economic and mathematical models, the approach to the integration of ESG into the corporate strategy of the analysed enterprise is substantiated. The expediency of further implementation of circularity elements in the company's business model is substantiated.

Keywords: corporate management, corporate governance, ESG principles, sustainable development, ESG risks, ESG ratings, economic and mathematical modelling.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ НА ОСНОВІ ПРИНЦИПІВ ESG	8
1.1 Сутність і значення принципів ESG для управління підприємством	8
1.2 Співвідношення концепцій сталого розвитку, циркулярної економіки, ESG-принципів в діяльності підприємств	20
1.3 Підходи до оцінювання ефективності впровадження принципів ESG на підприємствах	29
Висновки до першого розділу	39
2 АНАЛІЗУВАННЯ ПОТОЧНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ ПРАКТИК ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ESG-ПРИНЦИПІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ГАЛУЗІ	41
2.1 Оцінювання залученості вітчизняних підприємств олійно-жирової галузі до впровадження ESG-принципів і стратегій сталого розвитку	41
2.2 Аналізування господарської діяльності підприємства «ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат»	53
2.3 Діагностика рівня сталості підприємства «ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» і готовності до впровадження ESG-стандартів	76
Висновки до другого розділу	89
3 ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ESG-ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРАТ «ВІННИЦЬКИЙ ОЛІЙНО-ЖИРОВИЙ КОМБІНАТ»	91
3.1 Впровадження стандартів ESG на підприємстві як інструмент залучення міжнародних інвестицій	91
3.2 Визначення напрямків для ESG-трансформації досліджуваного підприємства	102

3.3 Економічне обґрунтування заходів для здійснення підприємством ESG-трансформації	111
Висновки до третього розділу	119
ВИСНОВКИ	120
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	124
ДОДАТКИ	129
Додаток А (обов'язковий) Протокол перевірки кваліфікаційної роботи на наявність текстових запозичень	130
Додаток Б (обов'язковий) Фінансова звітність ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат»	131
Додаток В (обов'язковий) Ілюстративний матеріал	137

ВСТУП

Актуальність дослідження. Стандарти ESG набувають все більшого значення в господарській діяльності підприємств, оскільки стейкхолдери все більше надають перевагу підприємствам і компаніям зі сталими та етичними практикам ведення бізнесу. Підприємства і компанії здійснюють ESG-трансформацію, аби задовольнити споживчий попит, зменшити ризики, пов'язані зі зміною клімату та соціальними проблемами, а також відповідати більш суворим нормам екологічного, трудового, фінансово-податкового законодавства різних країн. Інституційні інвестори приділяють все більше уваги факторам ESG, що робить для бізнесу вкрай важливим дотримання цих стандартів для залучення інвестицій. Зосередженість на побудові сталих ланцюгів постачання, залученні працівників та позитивній репутації бренду ще більше мотивує компанії до впровадження ESG-практик. Крім того, узгодження принципів ESG з цілями інновацій та ефективності сприяє довгостроковій економії витрат і поліпшенню операційної діяльності підприємств і компаній. Таким чином, інтеграція стандартів ESG в роботу вітчизняних підприємств олійно-жирової галузі є стратегічною відповіддю на мінливу динаміку ринку, регуляторний тиск і визнання бізнес-переваг, пов'язаних зі сталим розвитком.

Дослідженню різних аспектів впровадження ESG-принципів, зокрема в агропродовольчій галузі, були присвячені праці вчених, таких як Б.В. Буркинський, Р.І. Буряк, Н.В. Васюткіна, Б.М. Данилишин, В.І. Копитко, Ю.М. Лопатинський, М.Й. Малік, О.І. Павлов, В.А. Самофатова, С.І. Тодорюк, М.А. Хвесик, В.В. Черкаська, О.В. Шубравська, Ю.О. Ярмоленко та інші. Також, іноземні дослідники, включаючи Г. Дейлі, Д. Медоуз, Б. Коупленд, С. Тейлор, П. Рао, Дж. Франкель, К. МакОсленд, Р. Петіг, зробили свій внесок у цю тему.

Однак, незважаючи на актуальність зазначених праць, ряд питань, пов'язаних з ефективною ESG-трансформацією вітчизняних олійно-жирових підприємств, досі не мають наукового розв'язання, залишаються дискусійними

і потребують подальших досліджень. Зокрема, недостатньо дослідженими залишились питання впровадження ESG-принципів в корпоративне управління олійно-жировими підприємствами в умовах воєнного стану, а значить вкрай мінливого зовнішнього середовища як на рівні галузі, так і на рівні окремого підприємства. Завдання підвищення ефективності корпоративного управління підприємством на основі ESG-принципів охоплює в умовах воєнного стану широке коло питань. Практична потреба вирішення означених завдань зумовила вибір теми цієї магістерської кваліфікаційної роботи.

Метою даного дослідження є обґрунтування заходів та напрямків ESG-трансформації підприємств олійно-жирової галузі на прикладі ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат».

Для досягнення цієї мети були сформульовані наступні **завдання**:

- проаналізувати підходи до концептуалізації взаємозв'язку між корпоративним управлінням й ESG-принципами в господарській діяльності підприємств на сучасному етапі;
- виявити спільне та відмінне між ESG-принципами, цілями сталого розвитку ООН, концепціями циркулярної економіки і біоекономіки;
- дослідити сучасні концепції управління сталим розвитком підприємства.
- визначити основні підходи до формування нефінансової звітності за ESG-стандартами;
- оцінити передумови впровадження ESG-принципів в роботу олійно-жирового підприємства в умовах воєнного стану;
- проаналізувати поточний рівень забезпечення сталого розвитку на ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат»;
- виявити можливі ризики досліджуваного підприємства в контексті екологічного, соціального, управлінського аспектів ESG-принципів;
- розробити пропозиції для впровадження ESG-принципів відповідно до виявлених проблем і поточного стану управління сталим розвитком підприємства;

- визначити економічну доцільність впровадження розроблених пропозицій для ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат».

Об'єктом дослідження є процес забезпечення ESG-трансформації підприємства в умовах воєнного стану, **а предметом** — теоретичні та практичні аспекти здійснення такої трансформації.

Новизна одержаних результатів полягає у розвитку та удосконаленні теоретичних положень і методичних засад, що пов'язані із впровадженням ESG-принципів в управління господарською діяльністю підприємств олійно-жирової галузі. Основні результати дослідження, що визначають його новизну, полягають у наступному:

удосконалено:

- методичний підхід до ідентифікації пріоритетів ESG-трансформації олійно-жирового підприємства, в основу якого, на відміну від аналогів, покладено економіко-математичні моделі операційної діяльності, що дозволить керівництву і персоналу визначити ESG-пріоритети олійно-жирового підприємства для того, аби краще орієнтуватися у просторі очікувань стейкхолдерів, суспільства, потенційних інвесторів;

дістало подальший розвиток:

- підхід до дослідження специфічних зв'язків між концепцією сталого розвитку й ESG-методологією в контексті управління олійно-жировими підприємствами, в основу якого, на відміну від відомих аналогів, покладено компаративний аналіз цілей сталого розвитку і змісту екологічних, соціальних і управлінських аспектів ESG-методології, що дозволить оптимізувати прийняття управлінських рішень в ході ESG-трансформації олійно-жирових підприємств.

Теоретична значущість отриманих результатів полягає у розробці теоретичних положень та методичних рекомендацій, які узагальнюють та поглиблюють знання про процес забезпечення ESG-трансформації олійно-жирових підприємств в умовах воєнного стану.

Методична значущість полягає у використанні отриманих результатів для розробки адекватних методичних підходів та інструментарію ESG-трансформації олійно-жирового підприємства.

Практична значущість отриманих результатів полягає у можливості їх практичного використання для прийняття управлінських рішень в галузі ESG-трансформації олійно-жирових підприємств.

Апробація результатів магістерської кваліфікаційної роботи (*за наявності*). Основні ідеї й отримані результати кваліфікаційної роботи доповідалися та обговорювалися на конференції ВНТУ «Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи»

Публікації результатів магістерської кваліфікаційної роботи (*за наявності*). Благодир Л.М., Кириловський С.О. «ESG-принципи і циркулярна економіка як інструменти досягнення цілей сталого розвитку». Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи (МН-2023)», Вінниця, 15 жовтня 2023 р. – 20 травня 2024 р.

URL:

<https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/mn2024/paper/viewFile/19777/16393>

1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ НА ОСНОВІ ПРИНЦИПІВ ESG

1.1 Сутність і значення принципів ESG для управління підприємством

Термін «Corporate Governance» ввів Боб Трікер 1984 року. Корпоративне управління (у широкому розумінні) - це система правил, за допомогою якої компанії управляються і контролюються. Ця система передбачає баланс інтересів багатьох зацікавлених сторін компанії: акціонерів, вищого керівництва, клієнтів, постачальників, фінансистів, уряду, суспільства.

Поняття «корпоративне управління» досі не має загальноприйнятого визначення, тому його можна тлумачити і як спосіб управління компанією, і як звітність управлінців перед акціонерами, і як взаємовідносини менеджерів і власників компанії.

Згідно з Принципами Організації Економічного Співробітництва та Розвитку (OECD) [1], корпоративне управління - це система взаємовідносин між керівництвом компанії, її радою директорів, акціонерами та іншими зацікавленими сторонами. Ефективне корпоративне управління допомагає створити атмосферу довіри, прозорості та підзвітності, необхідну для стимулювання довгострокових інвестицій, фінансової стабільності та чесності бізнесу, тим самим сприяючи швидшому зростанню та більш інклюзивному суспільству.

У своїй статті [2] в International Journal of Business, Humanities and Technology професор Південно-східного університету штату Міссурі Канг Парк визначив корпоративне управління як контроль над ресурсами фірми.

У тлумаченні Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum) [3]: «Корпоративне управління є основою створення цінності в довгостроковій перспективі за рахунок узгодження і підвищення фінансової та соціальної результативності, а також за рахунок забезпечення підзвітності стейкхолдерам і створення легітимності бізнесу перед суспільством».

Корпоративне управління базується на чотирьох принципах («чотири Р», рис. 1.1) [4].

People (люди) - це організатори, які визначають мету, до якої потрібно прагнути, розробляють послідовний процес для її досягнення, оцінюють результати своєї роботи та використовують ці результати для розвитку (засновники, правління, зацікавлені сторони та споживачі).

Purpose (мета) - це керівні принципи організації, декларація про корпоративну місію. Кожні з політик і проєктів компанії мають існувати для просування цієї мети.

Process (процес управління) - це процес, за допомогою якого люди досягають мети своєї компанії. Він здійснюється шляхом аналізу продуктивності. Процеси вдосконалюються з плином часу, щоб постійно компанія досягала своєї мети.

Performance (ефективність) - аналіз ефективності є ключовою навичкою в будь-якій галузі. Можливість подивитися на результати процесу і визначити, чи був він успішним (або достатньо успішним), а потім застосувати ці висновки до решти сфер діяльності є однією з основних функцій процесу управління.

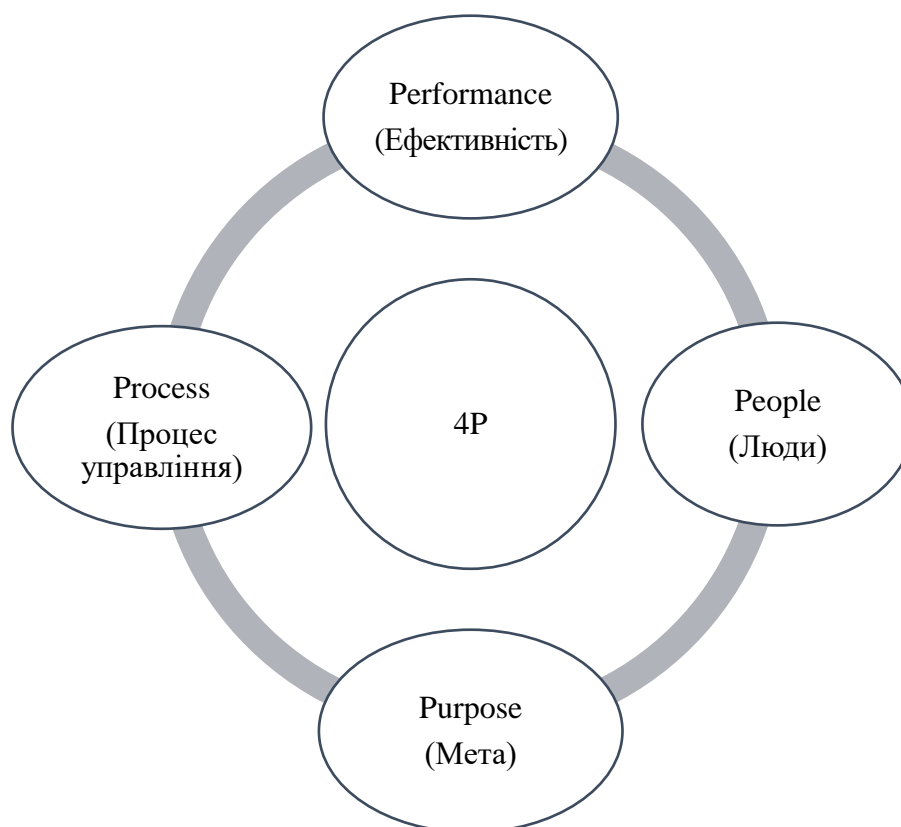

Рисунок 1.1 – Концепція 4 P [4]

Існують різні способи (моделі) організації корпоративного управління в компаніях. Модель корпоративного управління визначає, хто ухвалює рішення про інвестиції в компанії, які види інвестицій потрібно приймати і як розподіляється прибуток. У статті в журналі досліджень корпоративного управління виділяють [5] такі основні моделі.

Англо-американська модель (акціонерна модель) розроблена таким чином, що акціонери мають повноваження регулювати управління компанією, обираючи кандидатів до рад директорів. Ця система також характеризується потужними ринками цінних паперів, визначеними правилами розкриття інформації та чіткою прозорістю (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Переваги і недоліки англо-американської моделі корпоративного управління [5]

Американська корпоративна модель	
Переваги	Недоліки
1. Високий рівень мобілізації заощаджень населення через фондовий ринок; 2. Високий ступінь інноваційності компанії; 3. Основна мета бізнесу - приріст капіталізації компанії; 4. Високий ступінь інформаційної відкритості.	1. Висока вартість капіталу; 2. Істотне спотворення реальної вартості активів на фондовому ринку; 3. Відсутність чіткого поділу функцій управління та контролю.

Держави, для яких характерна англо-американська модель (Велика Британія, США, Канада, Австралія, Нова Зеландія), мають сформовану систему інституційних інвесторів. Вона, своєю чергою, суттєво впливає на управлінські процеси корпорацій. Наприклад, один із пенсійних фондів для держслужбовців штату Каліфорнія «CALpers» впровадив власну процедуру детального аналізу рад директорів, яка ефективно працює на всіх підприємствах, де цей фонд виступає як інвестор.

Континентальна (німецька) модель - модель, за якої дві групи (наглядова рада і правління) являють собою контролюючий орган. Ця система характеризується концентрованим володінням, недостатнім рівнем прозорості, а також низькими стандартами розкриття інформації (табл.1.2).

Таблиця 1.2 – Переваги і недоліки континентальної моделі корпоративного управління [6]

Континентальна модель	
Переваги	Недоліки
<ol style="list-style-type: none"> 1. Низька вартість капіталу; 2. Орієнтація інвесторів на довгострокові цілі; 3. Високий рівень стабільності компанії; 4. Чітке розмежування функцій управління і контролю; 5. Участь співробітників в управлінні компанією. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Складність інвестицій; 2. Високий рівень концентрації капіталу; 3. Невелика увага до прав міноритарних акціонерів; 4. Низький рівень інформаційної відкритості.

Основними елементами німецької моделі є страхові компанії та банківські установи. Понад половина сукупних акцій підприємств Німеччини перебуває у власності інших компаній і банків. Найвагомішими акціонерами на німецькому ринку виступають Deutsche Bank, Dresdner bank та інвестиційні фонди. Отримати детальнішу інформацію про те, які структури впливають на корпоративне управління цієї моделі не дає змоги закритість корпоративної інформації.

Японська модель заснована на перехресному володінні акціями та контролі. Ключовими гравцями в ній є банки, афілійовані особи, основні акціонери, керівництво та уряд. Менші, незалежні, індивідуальні акціонери не мають жодної ролі або права голосу. У цій моделі корпоративна прозорість менш імовірна через концентрацію влади та орієнтацію на інтереси тих, хто володіє цією владою (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Переваги і недоліки японської моделі корпоративного управління [7]

Японська модель	
Переваги	Недоліки
1. Низька вартість позикового капіталу; 2. Зосередженість на довгострокових цілях; 3. Високий рівень стабільності компанії; 4. Орієнтація на високий рівень конкурентоспроможності; 5. Високий ступінь інноваційності компанії.	1. Складність інвестицій; 2. Недостатня увага поверненню інвестицій і абсолютне домінування банківського фінансування; 3. Низька прозорість інформації в компанії; 4. Невелика увага до прав міноритарних акціонерів.

Для підприємств Японії характерна формалізованість рад директорів. У їхньому складі досить багато членів, але всі вони можуть бути віднесені до внутрішніх директорів. Наприклад, у підприємства Canon у раді директорів представлено 26 осіб, а у Toyota 55 директорів. У підпорядкуванні в цього органу управління перебуває близько чотирьох або п'яти рівнів менеджменту. Численність представництва рад директорів зумовлена традицією, згідно з якою топ-менеджери компаній при виході на пенсію часто призначаються членами ради директорів підприємства постачальника.

Згідно з оглядом OECD з корпоративного управління [6] Україна має двоєрівневу модель корпоративного управління з двома обов'язковими органами - загальні збори акціонерів (або єдиний акціонер) як найвищий орган та виконавчий орган (колективний або індивідуальний), а також необов'язковою наглядовою радою (для публічних акціонерних товариств та акціонерних товариств з більш ніж 10 акціонерами).

Стале корпоративне управління допомагає зміцнити довіру між компаніями та акціонерами, їхніми працівниками, навколишнім середовищем і спільнотами. Неєфективне корпоративне управління викликає сумніви у здатності компанії працювати сумлінно і, отже, загрожує її прибутковості. Корпоративне управління має демонструватися, зокрема, через екологічну

відповідальність, етичну поведінку, управління ризиками та іншими методами, які роблять його сталим.

Корпоративне управління підприємством на основі ESG-принципів (тобто, в контексті екологічної, соціальної, управлінської сталості) відповідає на питання щодо ролі та відповідальності бізнесу в умовах сучасних екологічних, соціальних та економічних викликів; ставить за мету досягнення комплексних цілей та використовує нові принципи управління компанією. Орієнтиром стає не лише приріст вартості бізнесу для акціонерів, а й створення цінності для широкого кола стейкхолдерів, що має бути включено в процес ухвалення рішень.

Дослідження S&P Global [7] про фактори управління показало, що компанії, які за характеристиками сталого управління є значно нижчими за середній, особливо схильні до неефективного управління та ризиків, до нездатності отримувати вигоду з ділових можливостей. S&P Global оцінював ефективність управління компаніями за чотирма факторами: структура і нагляд, кодекс і цінності, прозорість і звітність, а також кіберризики і системи.

Ефективна система корпоративного управління згідно з [4; 7] характеризується такими позитивними ефектами для компанії:

1. Дає гарантії того, що керівництво компанії враховує інтереси кожного.
2. Допомогає компаніям досягати довгострокового корпоративного успіху та економічного зростання.
3. Підтримує довіру інвесторів і, як наслідок, компанії ефективно та дієво залучають капітал.
4. Позитивно впливає на ціну акцій, оскільки підвищує довіру ринку до компанії.
5. Покращує контроль над системами управління та інформаційними системами (такими як безпека або управління ризиками).
6. Зводить до мінімуму втрати, корупцію, ризики та безгосподарність.
7. Допомогає створити сильну репутацію бренду.

8. Робить компанії більш сталими.

Стратегія на майбутнє для сучасного бізнесу повинна в своїй основі та в кожному аспекті враховувати ESG. ESG, що розшифровується як «екологічна, соціальна та управлінська відповідальність», являє собою систему вимірювання для оцінки впливу діяльності компанії на навколишнє середовище - від навколишнього середовища до соціальних та промислових спільнот, частиною яких вона є [8].

Протягом багатьох років і в різних іпостасях принципи ESG пройшли шлях від бажаного елементу в діяльності суб'єктів господарювання до бізнес-імперативу, значення якого лише зростатиме - сьогодні, завтра і в майбутньому.

Літера «Е» в ESG означає екологічні питання, особливо ті, які мають зростаючий фінансовий вплив на компанії, а їхні інвестори знають про них і дуже уважно ставляться до свого інвестиційного портфеля. Ці інвестори приділяють більше уваги таким питанням, як зміна клімату, забруднення, енергоефективність, свідоме використання води, дефіцит ресурсів та потенційні екологічні ризики, щоб підвищити обізнаність про відповідні питання та вплинути на розкриття інформації.

Негативні наслідки для компаній, які не управляють екологічними ризиками, включають збільшення витрат (наприклад, необхідність очищати дамби, що руйнуються, або локалізувати розливи нафти), репутаційні збитки внаслідок інцидентів із забрудненням, а також судові витрати, які можуть призвести до паралічу діяльності та шкоди для репутації бренду.

Інтеграція екологічних чинників у стратегію компаній може відкрити хороші можливості. Наприклад, ефективне використання ресурсів може знизити витрати, а пропозиція інноваційних рішень може створити конкурентну перевагу. Ці екологічні фактори вимірюють вплив компанії на живі та неживі природні системи, включаючи повітря, воду, землю та екосистеми. Ці фактори також вказують на те, як компанія застосовує найкращі практики управління, щоб уникнути екологічних ризиків і скористатися можливостями, які генерують акціонерну вартість.

Літера «S» в ESG означає соціальний фактор. Хоча останніми роками увага до принципів ESG зростає, дослідники і практики все ще намагаються дійти згоди щодо того, як фактор «S» має вплинути на оцінку компаній та інтеграцію в інвестиційні рішення (рис. 1.2).

Компанії досягли значних успіхів у розкритті інформації про свій вплив на навколишнє середовище та стандарти управління, тоді як їхній соціальний вплив та вимірювання результатів діяльності є відносно слабкими. Це можна пояснити нагальністю питань, пов'язаних зі зміною клімату, та покращенням контролю за корпоративним управлінням ще до фінансової кризи 2008 року, що призвело до того, що «S» залишився в тіні.

Однак в умовах COVID-19 соціальний аспект опинився в центрі уваги і зараз привертає набагато більше уваги інвесторів, ніж раніше. Конфігурація кризи не має аналогів, і фактори, пов'язані з «S», зараз є одними з найактуальніших питань для компаній у всьому світі. Невизначене майбутнє визначатиме репутацію компанії в залежності від того, як вона буде взаємодіяти зі своїми стейкхолдерами і як вона буде чітко і прозоро ставитися до виконання своїх соціальних функцій.

Інвестори вважають, що «S» найскладніше аналізувати, вимірювати та інтегрувати в інвестиційні стратегії. Якісна природа соціальної результативності та широкий спектр пов'язаних з нею питань ускладнюють досягнення консенсусу в галузі. Тому її часто розглядають як проміжну ланку між «E» та «G», а брак даних та неузгодженість у соціальній звітності компаній породжує невизначеність.

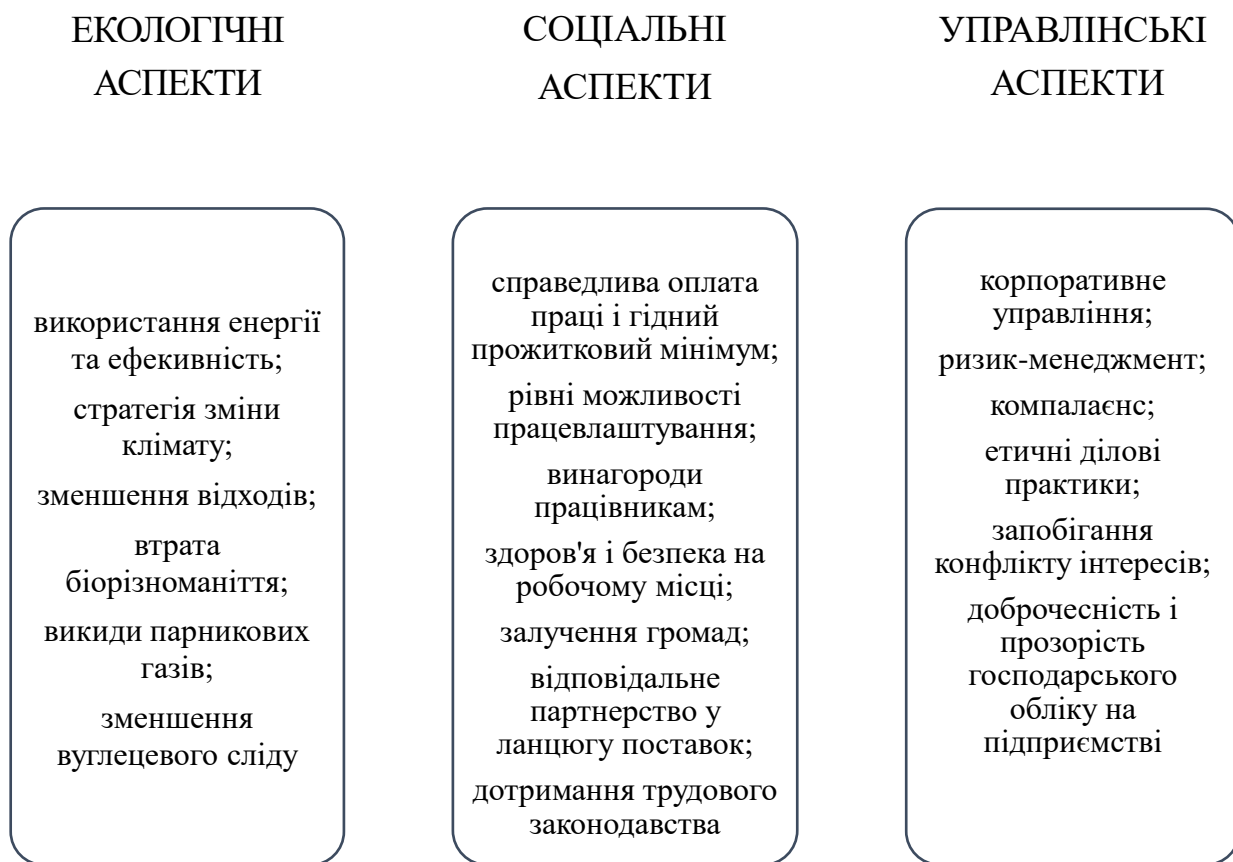

Рисунок 1.2 — Зміст принципів ESG [8]

Літера «G» означає корпоративне управління і в першу чергу описує системи, які компанія використовує для узгодження конкуруючих вимог різних зацікавлених сторін, включаючи працівників, клієнтів, постачальників, акціонерів, фінансові інституції та громадськість.

Через цей процес забезпечується основа для досягнення цілей компанії, охоплюючи всі аспекти організаційної поведінки, такі як вимірювання результатів діяльності, планування, управління ризиками та корпоративне розкриття інформації. В цілому, це забезпечує належний нагляд для забезпечення довгострокового створення цінності в умовах сталого розвитку з належним врахуванням інтересів усіх стейкхолдерів.

Корпоративне управління саме по собі завжди було важливою темою, перш ніж набуло додаткового значення в ширшому контексті ESG.

Тому серед факторів «E», «S» і «G» його можна вважати найбільш важливим з точки зору результативності, оскільки воно контролює загальну мету і стратегію компанії, а також те, як пом'якшуються ризики. Якщо компанія не почне з фактора «G», інші проблеми не будуть ідентифіковані або керовані, тому їх буде важче вирішити, якщо виникне кризова ситуація.

Отже, «G» в ESG вважається обов'язковим елементом будь-якого процесу комплексної перевірки, а деякі інвестори приділяють йому все більше уваги як основному компоненту свого інвестиційного підходу. Крім того, дані про управління, на відміну від екологічних чи соціальних даних, накопичувалися довше, а норми та стандарти щодо того, що включає в себе належне управління, широко обговорювалися і щодо них існує широкий консенсус в наукових і ділових колах. Зрештою, управління можна розглядати як якість лідерства, а лідерство має важливе значення, особливо під час криз.

Зародження ESG можна простежити з 1960-1970-х років, коли соціально відповідальне інвестування (СВІ) почало набувати популярності. СВІ передбачає вибір інвестицій на основі соціального чи екологічного впливу компанії, а також її фінансових показників.

У 1980-х роках термін «корпоративна соціальна відповідальність» (КСВ) набув популярності, оскільки компанії почали усвідомлювати важливість бути відповідальними та прозорими щодо свого впливу на суспільство та навколишнє середовище. Однак лише у 2000-х роках ESG став загальноживаним терміном в управлінні.

За останні тридцять років відбулася еволюція принципів і дій, які сформували ESG у тому вигляді, в якому вони відомі бізнесу і управлінню сьогодні [9]:

1992: Саміт ООН «Планета Земля» в Ріо-де-Жанейро, де було підписано Рамкову конвенцію ООН про зміну клімату (РКЗК ООН) та Конвенцію ООН про біорізноманіття.

1997: Створення Глобальної ініціативи зі звітності (GRI) з метою створення першого механізму підзвітності, що гарантує дотримання компаніями принципів відповідальної екологічної поведінки. Пізніше ця ініціатива була розширена, включивши соціальні, економічні та управлінські питання.

2000: Державний пенсійний фонд Норвегії та найбільший пенсійний фонд США CalPERS (Каліфорнійська система пенсійного забезпечення державних службовців) взяли на себе зобов'язання щодо 100% інтеграції принципів сталого розвитку протягом 15 років.

2006: Організація Об'єднаних Націй оприлюднила Принципи відповідального інвестування (PRI) - набір із шести інвестиційних принципів, які заохочують включення питань ESG в інвестиційну практику. Принципи були розроблені «інвесторами для інвесторів». Ці принципи є добровільними, але вони привернули увагу підписантів з більш ніж 60 країн, що представляють фінансовий обсяг, який перевищує 100 трильйонів доларів США.

2009: Створено Глобальну мережу імпакт-інвестування (Global Impact Investing Network, GIIN) - організацію, покликану підвищити ефективність імпакт-інвестування.

2011: Створено Раду зі стандартів бухгалтерського обліку в галузі сталого розвитку (SASB) - організацію, що займається розробкою стандартів бухгалтерського обліку в галузі сталого розвитку.

2012: Опублікована нова редакція Рамок сталого розвитку Міжнародної фінансової корпорації (МФК), яка включає Стандарти екологічної та соціальної діяльності, що визначають відповідальність за управління екологічними та соціальними ризиками.

2015: Прийнято Цілі сталого розвитку (ЦСР) Організації Об'єднаних Націй (ООН). Вони слугують планом суттєвих змін у світі, поклавши край глобальній бідності, захистивши планету та забезпечивши процвітання для всіх до 2030 року. Крім того, 195 країн прийняли першу універсальну, юридично обов'язкову глобальну кліматичну угоду - Паризьку угоду (набагато ширшу, ніж початковий Кіотський протокол 1997 року).

2016: Глобальна ініціатива зі звітності (GRI) перетворила своє керівництво зі звітності на перші глобальні стандарти звітності зі сталого розвитку, запровадивши модульну, взаємопов'язану систему, яка представляє найкращі світові практики звітування про економічні, екологічні та соціальні впливи.

2017: Цільова група з розкриття фінансової інформації, пов'язаної з кліматом (TCFD), опублікувала свої рекомендації щодо розкриття інформації про клімат. Вони базуються на чотирьох тематичних сферах, які представляють основні елементи діяльності організацій: управління, стратегія, управління ризиками, а також показники та цілі. Ці тематичні сфери розроблені таким чином, щоб взаємодіяти та інформувати одна одну.

2017: У новій Пенсійній директиві Європейського Союзу (ЄС) держави-члени зобов'язані «дозволити установам професійного пенсійного забезпечення (IORPs) враховувати потенційний довгостроковий вплив інвестиційних рішень на фактори ESG».

2019: Цього року відзначається десята річниця ініціативи Організації Об'єднаних Націй «Фондові біржі сталого розвитку». Більшість світових фондових бірж є частиною цієї ініціативи.

2020: Опубліковано фінальний звіт про таксономію ЄС (розроблений Групою технічних експертів зі сталого фінансування), який містить рекомендації щодо комплексної розробки таксономії та вказівки щодо того, як компанії та фінансові установи можуть розкривати інформацію, використовуючи таксономію, для покращення охоплення звітних даних.

2020: COVID-19 ініціював серйозні зміни у сприйнятті інвесторами соціальних факторів, вплив яких є критично важливим і конструктивним для зменшення ризиків та створення довгострокової вартості. Демонстрації проти расизму в США також підкреслили взаємозв'язок між тим, як компанії вирішують соціальні питання, включаючи ставлення до працівників та нерівність, у своїй довгостроковій стратегії сталого розвитку.

Зазначені події, у поєднанні з поточними екологічними проблемами, змінили правила гри для ESG-інвестицій.

1.2 Співвідношення концепцій сталого розвитку, циркулярної економіки, ESG-принципів в діяльності підприємств

Важливо розрізняти концепцію сталого розвитку і принципи ESG, хоча вони й пов'язані між собою і мають багато спільного [10].

ESG і сталий розвиток стосуються екологічних, соціальних та управлінських факторів. Принципи ESG зосереджені на оцінці діяльності компаній на основі вище зазначених факторів, тоді як сталий розвиток є ширшим поняттям і охоплює соціально і екологічно відповідальні та етичні ділові практики в цілісному вигляді.

ESG - це набір критеріїв, які використовуються для оцінки впливу компанії на навколишнє середовище, соціальну сферу та управління. Це стандартизована система, яка дозволяє інвесторам та іншим зацікавленим сторонам оцінити вплив компанії на суспільство та навколишнє середовище, а також її практику корпоративного управління. З іншого боку, сталий розвиток - це принцип, який сприяє відповідальному та етичному веденню бізнесу, враховуючи взаємодію екологічних, соціальних та економічних факторів.

Ключова відмінність між ESG та сталим розвитком полягає в тому, що ESG - це конкретний інструмент, який використовується для вимірювання результатів діяльності компанії, тоді як сталий розвиток - це широкий принцип, який охоплює цілу низку відповідальних бізнес-практик. Показники ESG використовуються для оцінки діяльності компанії в конкретних сферах, таких як викиди вуглецю, різноманітність та інклюзивність, а також оплата праці керівників. З іншого боку, сталий розвиток охоплює низку тем, таких як управління ланцюгами поставок, залучення зацікавлених сторін та розвиток громад.

Рисунок 1.3 — Основні поняття в контексті ESG-принципів [4; 10]

Рисунок 1.4 — Основні поняття концепції сталого розвитку [4; 10]

Слід зазначити, що згідно з [11] у США концепція ESG значною мірою відрізняється від поняття сталого розвитку, оскільки стосується передусім діяльності, пов'язаної з фінансами. У Європі концепція ESG значною мірою інтегрована з поняттям сталого розвитку, де ESG більше не стосується передусім задоволення потреб у даних і звітності учасників фінансових ринків та інших зацікавлених сторін.

П'ять стовпів, які підтримують ESG, - це екологічний менеджмент, менеджмент безпеки, менеджмент професійного здоров'я, соціальна відповідальність та екологічна відповідальність.

Принципи ESG стали новими орієнтирами для інвесторів, компаній і суспільства в цілому. ESG не є чимось новим; основи для цього набору дій були закладені ще в 1990-х роках. Аббревіатура, яку ми знаємо сьогодні, ESG, сформувалася після публікації ООН у 2005 році програми «Принципи відповідального інвестування» (Principles for Responsible Investing, PRI), де банкам, компаніям і дослідникам, які займаються питаннями сталого розвитку, було запропоновано спосіб для взаємного узгодження дій.

У 2022 р. війна, розв'язана росією проти України, стала чинником, який підняв ESG на новий рівень пріоритетів. Гуманітарна катастрофа, викликана вторгненням, акцентувала увагу на соціальному аспекті (S). Воєнний стан змусив бізнес переглянути свої управлінські підходи і приділити увагу етичним аспектам (G). Екологічна шкода, завдана конфліктом, підкреслила екологічний аспект війни (E). Важливо відзначити, що війна не призвела до відсування ESG на задній план, а навпаки — стимулювала обов'язкове врахування ESG-орієнтирів в управлінських рішеннях бізнесів та країни в цілому. Ці аспекти ESG також вплинули на національний план відновлення України після війни [12].

Разом з тим, в Україні наразі немає законодачо закріплених вимог для визначення ESG-компліантності проєктів, впроваджуваних суб'єктами господарювання.

Для цього використовуються критерії та стандарти, розроблені міжнародними організаціями, які представлені на рис. 1.5:

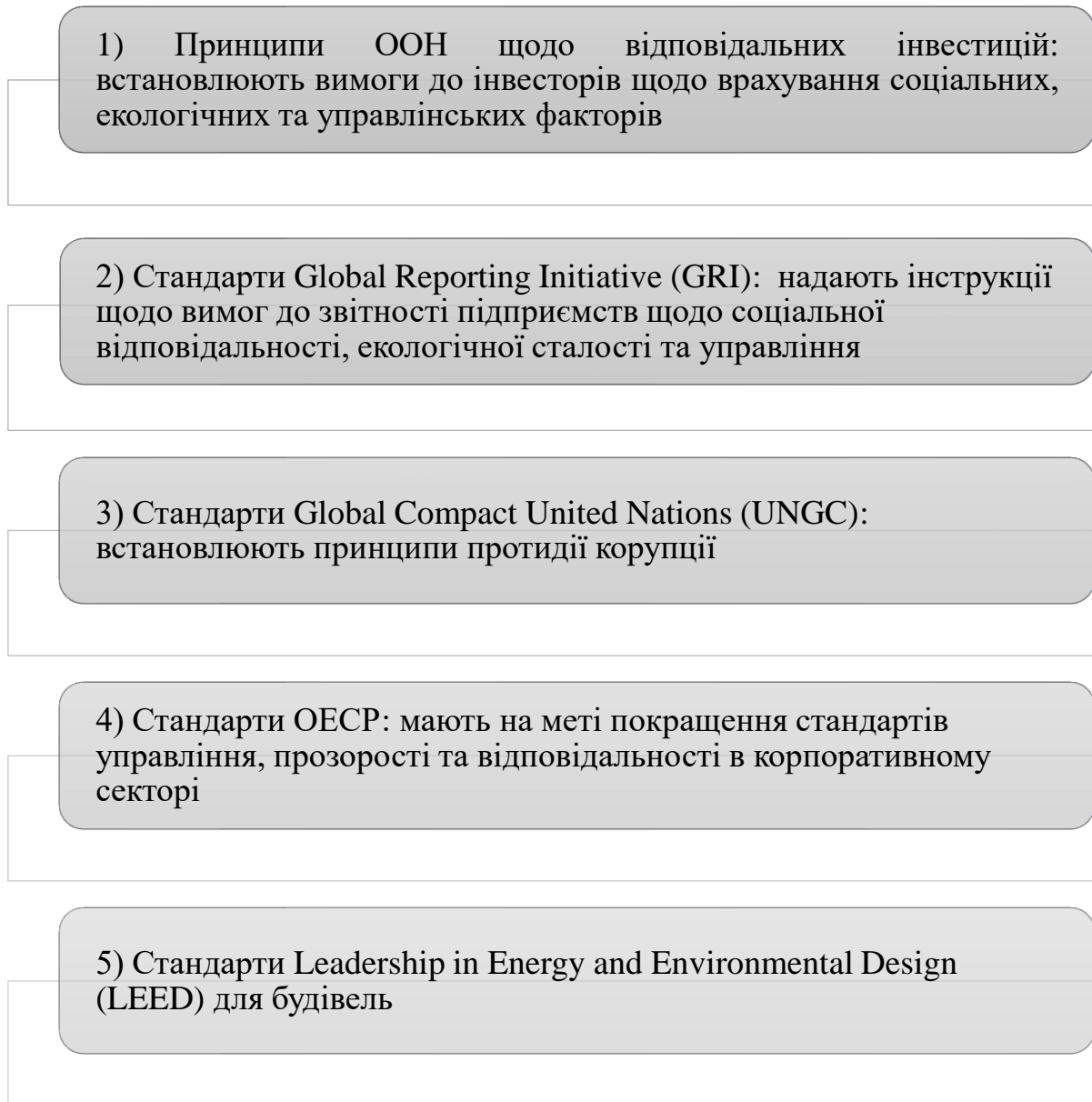

Рисунок 1.5 — Критерії та стандарти для визначення ESG-компліантності проєктів

Отже, принципи ESG (Environmental, Social, Governance), цілі сталого розвитку ООН (SDG (Sustainable Development Goals)) та циркулярна економіка - це взаємопов'язані концепції, які сприяють сталому розвитку та відповідальному веденню бізнесу. Проаналізуємо, як вони співвідносяться між собою.

ЦСР (Цілі сталого розвитку) - набір із 17 глобальних цілей, встановлених Організацією Об'єднаних Націй для вирішення різних соціальних, економічних та екологічних проблем до 2030 року [13; 14].

ESG та циркулярна економіка: критерії ESG та принципи циркулярної економіки часто узгоджуються з конкретними ЦСР. Наприклад, такі фактори ESG, як відповідальне споживання та виробництво, відповідають ЦСР 12 (Відповідальне споживання та виробництво). Практики циркулярної економіки сприяють досягненню кількох ЦСР, зокрема ЦСР 9 (Промисловість, інновації та інфраструктура) та ЦСР 13 (Дії щодо зміни клімату).

Екологічний аспект: «E» в ESG фокусується на екологічних аспектах, таких як вплив компанії на зміну клімату, використання ресурсів та екологічне управління.

Циркулярна економіка: Ця концепція наголошує на зменшенні відходів, повторному використанні матеріалів та переробці для створення системи замкнутого циклу, таким чином мінімізуючи вплив на довкілля [15].

Соціальний аспект: «S» в ESG стосується соціальних факторів, включаючи аспекти, пов'язані з правами людини, трудовими практиками, різноманітністю та відносинами з громадою.

Циркулярна економіка: соціальні аспекти розглядаються з точки зору справедливих трудових практик, залучення громадськості та добробуту тих, хто бере участь у ланцюжку створення вартості в циркулярній економіці.

Аспект управління: в контексті ESG управління передбачає оцінку лідерства, етики та структур в організації, забезпечення підзвітності та прозорості. В рамках циркулярної економіки управління є актуальним у контексті політичних рамок, правил і стандартів, які підтримують і заохочують практики циркулярної економіки.

Довгострокова сталість: принципи ESG та циркулярної економіки сприяють довгостроковій сталості бізнесу та економіки шляхом інтеграції екологічних та соціальних аспектів у процеси прийняття рішень.

Сталість та інновації: практики ESG та циркулярної економіки сприяють підвищенню стійкості до екологічних і соціальних викликів, водночас сприяючи інноваціям у бізнес-моделях та операціях.

Таким чином, ESG, ЦСР та принципи циркулярної економіки є взаємодоповнюючими рамками, які спрямовують бізнес до відповідальних, сталих практик, кожна з яких робить свій внесок у цілісний підхід до вирішення глобальних викликів. Інтеграція цих концепцій у бізнес-стратегії може призвести до позитивних екологічних і соціальних результатів, одночасно підвищуючи довгострокову економічну життєздатність підприємств і компаній[16].

Рисунок 1.6 — Співвідношення цілей сталого розвитку ООН і принципів ESG [17]

Екологічні, соціальні та управлінські стандарти (ESG), цілі сталого розвитку (ЦСР) та циркулярна економіка (ЦЕ) - це три різні концепції, які можна поєднати різними способами для досягнення сталого розвитку.

Наприклад, інтеграція концепції циркулярної економіки в ширшу ESG-стратегію може допомогти компаніям визначити, як покращити показники сталого розвитку в довгостроковій перспективі. Проведення оцінки життєвого циклу (ОЖЦ) може бути важливим етапом для збору необхідних даних для скорочення викидів парникових газів і забезпечення більшої сталості 1.

Практики циркулярної економіки, такі як скорочення, переробка, повторне використання, ремонт, відновлення та переробка, безпосередньо пов'язані з досягненням ЦСР 12 (Стале виробництво та споживання) завдяки використанню нових технологій та бізнес-моделей, зменшенню кількості нестійких продуктів, що виробляються та купуються, спільному використанню та ремонту, проектуванню відходів та безпечному поводженню з токсичними речовинами.

Зокрема, в Європейському союзі на основі емпіричного порівняння проаналізовано взаємодію між циркулярною економікою та ЦСР у контексті нового «Порядку денного до 2030 року» та Європейської стратегії циркулярної економіки і доведено, що між циркулярною економікою та ЦСР в Європейському Союзі (ЄС) існують взаємозв'язки .

Отже, ЦЕ, ESG та ЦСР є взаємопов'язаними концепціями, які можна поєднувати для досягнення сталого розвитку. Компанії можуть інтегрувати концепції циркулярної економіки у свою ESG-стратегію, а практики циркулярної економіки можуть допомогти досягти ЦСР.

Відповідно до [18] принципи ESG пов'язані з такими бізнес-процесами підприємств:

1. Інвестування. Банківські структури під час схвалення кредитної лінії нарівні з платоспроможністю і стабільністю компанії відстежують методи управління, екологічну лояльність і соціальні гарантії співробітникам. Існує ймовірність, що в недалекому майбутньому світові інвестиційні фонди

перестануть співпрацювати з підприємцями, які не бажають йти шляхом сталого розвитку.

2. Рекламні кампанії та піар-стратегії. Порушення організацією соціальних норм або екологічних правил тягне за собою негативне ставлення споживачів, спонсорів і держави. Реклама не буде ефективною, якщо компанія замішана в екологічних скандалах або судових позовах із персоналом.

3. Купівельний попит. Розвиток ESG лежить в основі сучасного маркетингу. Наприклад, попит на продукцію вищий, якщо підприємство у виробництві використовує екологічно чисті матеріали або вторсировину.

4. Авторитет роботодавця на ринку праці. Соціальна складова ESG-оцінки впливає на привабливість компанії як роботодавця. Наприклад, в організацію, яка дбає про моральний комфорт персоналу та зручність робочого місця, прагне потрапити більше висококваліфікованих фахівців.

Існує кілька підходів до впровадження ESG-принципів [19]:

Top-down («зверху вниз»), який починається з визначення стратегії та цілей компанії щодо сталого розвитку, а потім заходів для їх досягнення. Цей підхід потребує підтримки керівництва, інвесторів і може дати найбільш позитивний ефект, якщо реалізація добре продумана.

Bottom-up («знизу вверх») починається з того, що різні підрозділи компанії, як-от відділи продажів, закупівель, фінансовий і виробничий, оцінюють свої ESG-ризики і встановлюють заходи з управління ними. Потім результати агрегуються та узагальнюються на рівні компанії. Цей підхід може бути менш ефективним, якщо не пов'язаний із загальною стратегічною метою. ESG-інтеграція в корпоративне управління включає впровадження ESG-принципів у планування капіталовкладень та управління портфелем інвестиційних проєктів. Цей підхід дає змогу компаніям інтегрувати ESG-фактори у свою щоденну діяльність і підвищити їхню ефективність.

Кожен підхід використовується залежно від потреб компанії, цілей щодо сталого розвитку.

Не залежно від застосовуваного підходу перелік принципів, на яких має базуватись управління ESG-активністю на підприємстві, узагальнено в дослідженні [37].

Таблиця 1.4 — Принципи управління ESG-активністю на підприємстві [37]

Принцип	Опис
Екологічна відповідальність	Підприємства у своїй діяльності повинні враховувати можливі негативні екологічні наслідки від тих чи інших дій компанії та вживати заходи по їх недопущенню. Крім того компанії мають відповідально ставитись до наявних ресурсів та спрямовувати зусилля на підвищення продуктивності їх використання, зменшувати обсяги відходів та викидів, розвивати і поширювати екологічно чисті технології
Соціальна відповідальність	Підприємства повинні не допускати дискримінацію у відношенні до своїх працівників, а також стейкхолдерів, всіх форм примусової, а також дитячої праці, забезпечувати свободу об'єднань працівників. Компанії мають забезпечити належний рівень соціального захисту працівників, починаючи від їх медичного забезпечення, закінчуючи освітою та професійним розвитком
Забезпечення прав людини	Компанії повинні дотримуватись, захищати та поважати права людини, шляхом основної бізнес-діяльності, відповідних соціальних інвестицій, благодійної діяльності, а також підтримки сторонніх проектів за даним напрямом та мають організувати моніторинг дотримання прав людини
Нульова толерантність до корупції	Підприємства повинні боротися з корупцією в усіх її формах, включаючи вимагання та хабарництво
Транспарентність	Підприємства мають всіма доступними їм засобами поширювати інформацію щодо своєї ESG-активності та постійно комунікувати з усіма стейкхолдерами (починаючи від акціонерів та контрагентів, закінчуючи державою та міжнародними організаціями) про свою діяльність в контексті досягнення ЦСР

1.3 Підходи до оцінювання ефективності впровадження принципів ESG на підприємствах

Оцінювання і звітність є важливою передумовою дотримання бізнесом доктрини сталого розвитку. Управління сталим розвитком неможливе без системи показників ESG, що відображають конкурентоздатність бізнесу та його вплив на довкілля й суспільство. Водночас складність регламентації ESG-звітності полягає в тому, що вона має враховувати глобальні, державні та локальні потреби. Ідеологія ESG-звітування полягає у тому, що вимоги щодо ESG-показників на рівні держави випливають зі Стратегії сталого розвитку України, а на локальному рівні звітність має задовольняти інформаційні потреби місцевих громад. На сьогодні у світі формат ESG-звіту не є строго визначеним, але зазвичай він є комбінованим, оскільки включає ряд уніфікованих показників. Решта показників враховує галузеві та місцеві особливості. Зазначена звітність оприлюднюється у відповідних розділах офіційних веб-сайтів компаній, підприємств, організацій, щоб усі стейкхолдери мали доступ до неї.

За оцінками інвесторів, провідними ESG-рейтингами є Sustainalytics, CDP, SAM, MSCI (див. рис. 1.6). Результати дослідження Rate the Raters 2020 щодо ESG-рейтингів свідчать [21]:

- інвестори визнають, що SAM і CDP характеризуються найбільш глибоко опрацьованою методологією й достовірністю;
- водночас найбільш «корисними» та «часто використовуваними» вважають Sustainalytics і MSCI, зокрема, тому що вони охоплюють найбільш широкий перелік компаній;
- ухвалюючи інвестиційні рішення, інвестори використовують окрему інформацію зі звітів ESG-рейтингових агентств, а не розраховують на остаточну оцінку;
- інвестори використовують кілька рейтингів одночасно.

S&P	Sustainalytics	MSCI	CDP	ISS
<ul style="list-style-type: none"> • Основний продукт: Індекс сталого розвитку Доу-Джонса (DJSI) • Оцінка ґрунтується на анкетах, що їх заповнюють компанії і чкі містять 80-120 комплексних запитань • Компанія отримує оцінку за шкалою від 0 до 100 	<ul style="list-style-type: none"> • Основний продукт: ESG Research Report • Оцінку проводять на основі загальнодоступних матеріалів за більш ніж 350 критеріями; • Два види оцінки: Core (20-30 індикаторів) і Comprehensive (більш ніж 70). 	<ul style="list-style-type: none"> • Основний продукт: MSCI ESG Rating. • Оцінка ґрунтується на загальнодоступних матеріалах. • За результатами оцінки компанії присвоюється рейтинг від AAA до CCC • Методологія оцінки MSCI є однією з найменш прозорих 	<ul style="list-style-type: none"> • Основні завдання CDP: збір та аналіз інформації у сфері зміни клімату та охорони навколишнього середовища; • Для участі у рейтингу компанії щорічно заповнюють анкету, надаючи інформацію про управління викидами парникових газів 	<ul style="list-style-type: none"> • Основні продукти: Governance Quality Score, E&S Disclosure Quality Score; • За результатами оцінки компанія потрапляє в 1-10 дециль, 1-й дециль характеризується найвищим рівнем розвитку ESG-практик і низьким рівнем ризику

Рисунок 1.7 — ESG-аналітики і найбільш визнані рейтинги

Існує щонайменше сім відомих структур і стандартів звітності про сталий розвиток, кожна з яких підтримується відповідними організаціями та авторитетними особами в їхніх рада. Зокрема, такими структурами і стандартами є:

- CDP – Carbon Disclosure Project або Проєкт розкриття вуглецю;
- CDSB – Climate Disclosure Standards Board або Рада зі стандартів інформації про клімат;
- GRI – Global Reporting Initiative або Глобальна ініціатива звітності;
- IIRC – International Integrated Reporting Council або Міжнародна рада з інтегрованої звітності;
- SASB – Sustainability Accounting Standards Board або Рада зі стандартів бухгалтерського обліку сталого розвитку;
- TCFD – Taskforce on Climate Related Disclosures або Робоча група з розкриття інформації, пов'язаної з кліматом;

- WEF IBC – World Economic Forum International Business Council або Міжнародна ділова рада Всесвітнього економічного форуму.

Кожен стандарт стосується різного обсягу тем, від вузьких (виключна увага до викидів парникових газів, наприклад) до широких (що охоплюють усі ESG або весь діапазон Цілей сталого розвитку ООН) і обслуговує різне коло аудиторій від вузького кола зацікавлених сторін (насамперед інвесторів) до більш широких груп, включаючи клієнтів, працівників і суспільства в цілому.

Перша матриця (рис. 1.8), розроблена Dubai's Sustainable City, усунула ці відмінності, помістивши тему на одну вісь, а аудиторію – на іншу.

Рисунок 1.8 — Матриця вибору релевантних стандартів звітності про сталий розвиток підприємства з урахуванням розміру цільової аудиторії та обсягу звітності [21]

Потім компанія проаналізувала всі основні глобальні стандарти звітності про сталий розвиток і розмістила кожен із них у відповідному квадранті матриці [21].

Використовуючи цю матрицю, керівники бачать, що якщо вони хочуть звітувати про конкретні ризики, пов'язані зі зміною клімату для фінансових

результатів, вони можуть вибрати CDSB (конкретний стандарт) або TCFD (широка структура). Компанії, які бажають звітувати з широкого кола питань (наприклад, внесок компанії в Цілі сталого розвитку ООН), можуть використовувати SASB і IIRC, які тепер об'єднані в Value Reporting Initiative.

У верхній половині діаграми CDP зосереджується на впливі компанії на викиди парникових газів. CDP дозволяє компаніям звітувати про свій вплив на клімат, воду та ліси, при цьому звітність про клімат зазвичай базується на Протоколі парникових газів. Нарешті, компанії, які бажають звітувати з широкого кола екологічних і соціальних тем, можуть використовувати GRI або WEF IBC. GRI є найпоширенішим у світі стандартом звітності про сталий розвиток. WEF IBC зіставив свої власні показники зі стандартами GRI, забезпечивши певний рівень порівняльності між ними.

Менеджери, які використовують цю матрицю, вирішують, чи зосередити звітність лише на екологічних аспектах, чи включити у звіт ширший набір нефінансових тем. Другий аспект полягає в тому, чи звітують компанії про свій вплив на навколишнє середовище чи про вплив навколишнього середовища (зокрема, зміни клімату) на компанію. Перше питання цікавить широке коло стейкхолдерів, тоді як друге актуальне насамперед для керівництва компанії та інвесторів. Хоча обидва ґрунтуються на твердому розумінні зміни клімату та її причин, вони, по суті, є різними питаннями та використовують різні стандарти звітності. Матриця стандартів звітності про сталий розвиток надає вказівки щодо того, які стандарти є прийнятними в кожному з чотирьох сценаріїв, що виникають.

Друга матриця (рис. 1.9), розроблена Sustainable City, презентує рейтинги сталості.

Рейтинг сталості забезпечує незалежно визначений стандартизований зведений показник ефективності сталості на основі певного набору критеріїв. Ці рейтинги зазвичай запитуються та оплачуються суб'єктом оцінювання. Рейтинги служать простими для розуміння інструментами спілкування, які можуть полегшити порівняння ефективності між організаціями та з часом.

Керівники стикаються з навіть більшою різноманітністю рейтингів, пов'язаних зі стійкістю, ніж стандартів звітності. Щоб полегшити прийняття рішення про те, які рейтинги прийняти (якщо такі є), компаніям спочатку потрібно вибрати, чи потрібен їм рейтинг, зосереджений лише на екологічних аспектах, чи на ширшому наборі тем, таких як міркування ESG. Паралельно компанії повинні вирішити, чи хочуть вони отримати рейтинг, орієнтований лише на інвесторів, чи на більш широке коло зацікавлених сторін [21].

Рисунок 1.9 — Матриця вибору рейтингів сталості для підприємства [21]

У нижньому лівому куті компанії, які хочуть випустити облігації для проектів, які відповідають траєкторії викидів парникових газів, визначеній Паризькою угодою, можуть випускати зелені облігації. Ініціатива кліматичних

облігацій є головною організацією, яка сертифікує «зелені» облігації, як правило, на основі перевірки, проведеної за узгодженням з третіми сторонами. Випуск «зелених» облігацій стрімко зростає і ще в 2021 році перевищив загальну суму в 1 трильйон доларів.

Унизу праворуч рейтинги ESG, опубліковані основними світовими фінансовими рейтинговими агентствами та постачальниками інформації, зазвичай вимірюють або якість розкриття компанією інформації за параметрами ESG, або ризик, з яким стикаються компанії у питаннях, пов'язаних з ESG.

Часто ці два аспекти йдуть поруч, оскільки компанії, які розкривають інформацію ESG у прозорий спосіб, зазвичай сприймаються як менш ризиковані. Рейтинги ESG все ще розвиваються, і нещодавнє дослідження виявило незначну кореляцію між рейтингами ESG п'яти провідних агентств. За даними Bloomberg, до 2025 року третина активів під управлінням (еквівалент 53 трлн доларів США) буде спрямована на ESG, тому не дивно, що компанії приділяють все більшу увагу рейтингам ESG [22].

У верхній половині матриці є кілька рейтингів, які повідомляють широкому колу зацікавлених сторін. Science Based Targets перевіряє, чи корпоративні цілі щодо скорочення викидів парникових газів відповідають цілям Паризької угоди. Подібним чином рейтинги антропогенного середовища (такі як LEED і BREEAM) повідомляють широкій аудиторії характеристики стійкості будівель і громад. Інші рейтинги, такі як рейтинги постачальників від EcoVadis, оцінюють ефективність компанії за ширшим набором тем, включаючи екологічні та соціальні.

Вимірювання, звітування та управління показниками сталого розвитку компанії все більше впливатимуть на її ефективність, репутацію та ризики. Оскільки компанії рухаються до нульових відходів, вибір правильного підходу є критичним, і керівники вищої ланки повинні бути достатньо поінформованими, щоб мати можливість брати активну участь в обговоренні та прийнятті рішень. Звітність про сталий розвиток і рейтингові матриці можуть бути корисними інструментами, які допомагають компанії зробити вибір на

користь відповідності нормативним вимогам, реагування на потреби зацікавлених сторін і, зрештою, забезпечення сталості і корпоративної ефективності.

Індикатори сталості також тісно пов'язані з різними стандартами і згруповані в три основні категорії, кожна з яких стосується певного набору цілей, таких як екологічні, соціальні та управлінські [23]. Саме в цих сферах стратегії та плани підприємств і компаній чинять вплив на суспільство і екологію.

Цілі розвитку включають різні групи показників сталого розвитку або КРІ, які націлені на 5P: people (люди), planet (планета), prosperity (процвітання), peace (мир) і partnership (партнерство).

Згідно з [37] виділяють 5 основних підходів до формування системи ESG-індикаторів компанії: підхід, орієнтований на ефективність, фрагментарний підхід, збалансований підхід, комплексний підхід та інтегральний підхід (табл.1.5). Процес вибору ESG-індикаторів є комплексним завданням і має враховувати специфіку галузі, в якій працює підприємство чи компанія.

Таким чином, вибір ESG-індикаторів є процесом індивідуальним, що базується не лише на наборі наявних метрик, але і на тих цілях та задачах, а також принципах ESG-діяльності, що характерні для тієї чи іншої компанії.

Заключним процесом управління на основі ESG-принципів підприємства є етап звітності та комунікації.

Таблиця 1.5 — Основні підходи до формування системи ESG-індикаторів компанії

Назва підходу	Сутність
---------------	----------

Орієнтований на ефективність	Базується на використанні традиційних індикаторів аналізу ефективності підприємства (ефективність використання ресурсів, наприклад, продуктивність праці, фінансові результати, прибуток тощо)
Фрагментарний	Передбачає використання трьох груп індикаторів: економічні, екологічні та соціальні
Збалансований	Передбачає формування набору індикаторів для оцінки ESG-активності компанії за всіма основними її компонентами (екологічні, соціальні, управлінські)
Комплексний	Передбачає кількісну оцінку взаємозв'язку окремих індикаторів та рівня досягнення ESG-цілей компанії з подальшою концентрацією на використанні тих з них, що дозволяють досягти максимального ефекту з позиції сталого розвитку (використовуються як фінансові, так і нефінансові показники)
Інтегральний	Передбачає розрахунок інтегрального індексу за певним алгоритмом. Відповідно висновки про ESG-ефективність робляться на підставі аналізу динаміки інтегрального показника (зростання – позитивні висновки, зниження – сигнал про неефективність ESG-активності компанії)

Як зазначається [37], результати опитування інвесторів, проведеного CoreData Research у 2021 році, свідчать, що при прийнятті рішень з питань відповідального інвестування вони стикаються з обмеженим доступом до ESG-інформації. Тому велика увага повинна бути приділена розвитку цього аспекту. Зацікавленість в ESG-інформації не обмежується лише інвесторами; вона включає в себе широкий спектр стейкхолдерів, від міжнародних організацій (ООН) і урядів до ділових партнерів, клієнтів і навіть працівників компанії.

ESG-інформація виконує ряд важливих функцій, зокрема, оцінює стан і прогрес у досягненні сталого розвитку, проводить порівняльний аналіз компаній, досліджує ESG-активність, визначає ефективність заходів з управління ESG та вивчає кращі практики в цьому напрямку. Крім того, ESG-

інформація служить додатковим інструментом в системі комунікації зі стейкхолдерами. Основними інструментами ESG-інформування є:

- ESG-звітність: стосується практики (добровільної чи обов'язкової) розкриття екологічної, соціальної та управлінської діяльності компанії зацікавленим сторонам;
- корпоративний сайт: розміщення річних та інших ESG-звітів та звітності, публікація новин про ESG-активність компанії, ESG-стратегії підприємства, тощо;
- участь в ESG-рейтингах: ESG-рейтингування є способом оцінки ESG-зусиль компаній на основі ранжування, що передбачає використання набору критеріїв і показників для оцінки того, наскільки добре компанія керує ризиками та можливостями ESG, а також для порівняння її ефективності з показниками інших компаній у тій же галузі чи секторі
- лістинг в ESG-індексах: спеціальні фондові індекси, що дозволяють відстежувати ефективність компаній на основі їх ESG-оцінок;
- участь у спеціалізованих об'єднаннях: приєднання до мережі Глобального договору ООН;
- публікації в ЗМІ: може бути частиною маркетингової активності компанії або окремим видом діяльності, спрямованим на донесення інформації про ESG-активність компанії різними ЗМІ;
- маркетинг: включення ESG-питань в маркетинговий план та реклама ESG- активності компанії
- ESG-заходи: проведення/участь компанії/представників компанії у різного роду ESG-заходах (конференціях, круглих столах, дискусіях тощо)
- активність у соціальних мережах: ведення корпоративних аккаунтів у різних соціальних мережах, що дозволяє максимально оперативно комунікувати зі стейкхолдерами в тому числі стосовно ESG-активності компанії.

Сьогодні активні компанії, які займаються залученням фінансування та просуванням своєї продукції на міжнародних ринках, стикаються з

необхідністю розвитку стратегічного бачення в галузі ESG та реалізації відповідних проєктів. Ці принципи, що включають довкілля, соціальну сферу та корпоративне управління, є ключовими для сталого розвитку компаній [24; 25].

Бізнес, який прагне отримати високу оцінку ESG, повинен відповідати стандартам розвитку в трьох основних категоріях: екологічній, соціальній та управлінській.

Екологічні принципи визначають, наскільки компанія піклується про оточуюче середовище та як вона здійснює заходи для зменшення негативного впливу на екологію.

Соціальні принципи відображають ставлення компанії до свого персоналу, постачальників, клієнтів, партнерів та споживачів. Для відповідності стандартам, бізнес повинен працювати над забезпеченням якісних умов праці, підтримувати гендерний баланс та інвестувати у соціальні проєкти.

Управлінські принципи стосуються якості управління компанією: прозорості в звітності, винагородження керівного персоналу, здорової робочої атмосфери, відносин з акціонерами та антикорупційних заходів.

Дотримання принципів сталості оцінюється за допомогою відповідних індикаторів сталості, які згруповані в три основні категорії. Кожна з них стосується певного набору цілей, таких як екологічні, соціальні та управлінські. Саме ці виміри сталості впливають на стратегію і тактику компанії (рис. 1.10).

Рисунок 1.10 – Групи показників сталого корпоративного розвитку за критеріями ESG [23; 25]

Слід зазначити, що на остаточний вибір ключових показників ефективності в рамках ESG-підходу для окремого підприємства впливають ряд факторів, зокрема його галузева приналежність, організаційно-правова форма, особливості його господарської діяльності і її вплив на навколишнє середовище, місцеві громади, суспільство в цілому, групи його стейкхолдерів тощо.

Отже, інтеграція ESG-стандартів в управління підприємством є ключовим завданням для менеджменту і бізнесу в цілому. Адже названа парадигма визначає сталість та відповідальність компаній перед різними зацікавленими сторонами з урахуванням впливу на навколишнє середовище, соціальні відносини та ефективність управління. Інституційні інвестори, міжнародні фінансові організації,

стейкхолдери компаній і підприємств все більше враховують названі аспекти при оцінці ризиків та можливостей компаній.

Тому суб'єкти господарювання, які дотримуються ESG-стандартів, мають кращий доступ до капіталу. Інвестори та фонди здебільшого вибирають компанії, які активно впроваджують сталий підхід на основі ESG-критеріїв.

Однак, ESG-трансформація ставить перед компаніями виклики, пов'язані з потребою зміни корпоративної культури, внутрішніх технологічних процесів та стандартних операцій, а також виникає потреба у фінансуванні таких змін. Тому акціонери компанії можуть не погоджуватися на зниження доходності заради досягнення цілей ESG-парадигми.

Для збалансування інтересів акціонерів, топ-менеджменту і персоналу підприємств і компаній можна використовувати циркулярні бізнес-моделі і елементи біоекономіки, зокрема в сільському господарстві, харчовій і переробній промисловості, в т.ч. в олійно-жировому виробництві. Адже циркулярна економіка і біоекономіка сприяють підвищенню економічної цінності ланцюга вартості шляхом скорочення витрат сировини, вивільнення робочого капіталу, генерації нових доходів, диверсифікації джерел прибутку, утримання споживачів шляхом задоволення їх зростаючих вимог щодо сталості виробництва і споживання продукції.

2 АНАЛІЗУВАННЯ ПОТОЧНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ ПРАКТИК ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ESG-ПРИНЦИПІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ГАЛУЗІ

2.1 Оцінювання залученості вітчизняних підприємств олійно-жирової галузі до впровадження ESG-принципів і стратегій сталого розвитку

Згідно з [26] на Україну припадає 10% світового ринку пшениці, 13% ринку ячменю, 15% ринку кукурудзи, а також вона є найважливішим гравцем на ринку соняшникової олії, на яку припадає понад 50% світової торгівлі. У росії ці показники становлять відповідно 24% (пшениця), 14% (ячмінь) і 23% (соняшникова олія). Північна Африка та Близький Схід імпортують понад 50% своїх потреб у зернових з України та росії. Україна також є важливим постачальником кукурудзи, яка використовується як сировина для Європейського Союзу та Китаю.

Україна, попри повномасштабну війну, і далі є лідером з експорту соняшникової олії. У 2023 р. багато аграріїв збільшили площі під олійними й заводи наразі активно переробляють сировину.

Ураховуючи те, що 2022 року сумарно вдалося вивезти близько 3 млн тонн соняшнику, країни, що купували українське насіння, його ж переробляли, таким чином відмовляючись від української продукції з доданою вартістю. проблемою. Є процедура справляння додаткового збору за експорту соняшнику до Європи. На жаль, цей механізм не застосовували жодного разу, хоча й мали таку можливість. Це пояснювалося лібералізацією торгівлі з ЄС і введенням «нульових квот» Країнами Співдружності. Несплата мита вже сягає мільйонів доларів, які недоотримав державний бюджет України. На жаль, намагання асоціації «Укроліяпром» пояснити необхідність справляння цього збору не знайшло підтримки.

Деякі країни наростили обсяги переробки українського соняшнику, наприклад, Болгарія, Угорщина, Румунія й Туреччина.

Наприклад, Індія імпортувала за десять місяців маркетингового року 1 млн 300 — 1 млн 400 тис. тонн соняшникової олії. З них Україна поставила 400 тис. тонн, а Румунія — 390 тис. тонн, обсяги експорту олії Болгарії також становили близько 300 тис. тонн. Це те, що могли б постачати українські виробники до інших країн й заробляти, наповнювати бюджет, допомагати армії та народу України.

Логістика стала найбільшнішою проблемою аграрного ринку під час війни.

Адже без можливості експортувати продукцію обсяги переробки падатимуть, оскільки 75–80% рослинних олій постачають до інших країн морськими шляхами.

Коли працював «зерновий коридор», олія у загальній структурі перевезень обіймала близько 10%. Але за валютною виручкою — це 27–30%. Через це вигідніше завантажити 10–15 суден на місяць по 30–60 тис. тонн олії, ніж 50–80 суден по 30–60 тис. т зерна [29].

На ринку є порозуміння, зокрема з профільним міністерством, адміністрацією морських портів і Укрзалізницею. Завдяки цьому вдалося згладжувати вузькі місця та певні кути в логістиці. Найголовніше — щоб можна було розраховувати на експорт морем. Адже коли судна в Босфорі простоювали по 50–60 днів і не мали можливості зайти в порти, це призводило до додаткових втрат.

Олія експортується й залізницею. Але через затримки на кордонах, особливо на польських переходах, вдається вивозити доволі невеликі обсяги цистернами до місць призначення. Передусім до європейських країн. Навіть коли роботу «зернового коридору» було призупинено, українські виробники експортували олію через Дунайські порти й залізницею через Молдову до Болгарії та Румунії.

Під час війни Україна експортує олію у 94 країни світу. А до повномасштабної війни географія експорту налічувала 124 країни. Жодна інша галузь української економіки не має такого результату [28].

У структурі загального експорту України олія та шроти обіймають 15%, а в структурі АПК — 35%. Загалом 70% переробленої агропродукції — це продукція олійно-жирового комплексу [28].

В Україні стимулюється розвиток переробки й створення продукції з доданою вартістю. Переробку соняшнику вважають однією з найперспективніших галузей.

Адже внутрішня переробка і виготовлення товарів із доданою вартістю збільшують кількість робочих місць. Але для цього олійна сировина має залишатися в Україні. Якщо аграрії виростили близько 19 млн тонн, а вивезли 9 млн, про яку переробку можна казати, коли нині в нас потужності завантажено наполовину.

На ціни на олію впливає багато чинників, зокрема, вартість нафти. Коли вона зростає, підвищуються й ціни на всі види олії.

У світі виробляють понад 200 млн т олій, з них 47 млн тонн спрямовують на виробництво біодизеля. Його вигідно виробляти, коли висока ціна на нафту. Кожне зростання вартості нафти на 10 доларів призводить до зростання цін на олію на 30–50 доларів. Тому потрібно ретельно відстежувати ситуацію.

До того ж соняшникової олії у світі не так багато, її легко замінювати. У світі її виробляють усього 20 млн. т, а продають 12 млн тонн. Цього року ми плануємо продати близько 5 млн т — це 45% світового експорту. Тому ми все одно є світовим лідером з експорту соняшникової олії.

Головне завдання на сьогодні — зберегти потужності, людей, щоб після Перемоги працювати на благо України.

Україна відіграє важливу роль на світовому аграрному ринку. Вона входить до десятки найбільших світових експортерів зерна та лідирує у вирощуванні та експорті соняшнику та олії. У 2021 році Україна збрала 85 мільйонів тонн зерна, з планами відвантажити 67 мільйонів тонн протягом 2021-2022 маркетингового року. Країна продала 46 мільйонів тонн зерна, а 21 мільйон тонн все ще очікує на експорт.

На жаль, українські морські порти заблоковані через російську агресію, що унеможливорює швидке вирішення цього питання. Минулого року населення України становило 43,5 мільйона осіб, а 21 мільйон тонн зерна, що залишився, перевищував її річні внутрішні потреби (18-20 мільйонів тонн). Однак кількість людей, яким загрожує голод, у кілька разів перевищує населення нашої країни. Країни третього світу купують українське зерно переважно для продовольства, тоді як Україна використовує 70-75% зерна для виробництва тваринницької продукції.

Аграрний сектор забезпечує 12% ВВП України. Замість того, щоб розглядати цей високий відсоток як ознаку успіху, його слід розглядати як показник економічної

відсталості, враховуючи, що в розвинених країнах на сільське господарство зазвичай припадає від 1 до 2% ВВП. Низька економічна ефективність аграрного сектору стає ще більш очевидною, якщо врахувати, що він генерує лише 12% ВВП, використовуючи 71% території країни як сільськогосподарські угіддя. У недалекому минулому Україна вважалася житницею Радянського Союзу, але їй не потрібно залишатися в цій ролі.

Наприклад, у 2019-2020 маркетинговому році Україна експортувала 57 мільйонів тонн зерна і лише 334 тисячі тонн борошна. Тобто країна експортувала в 170 разів менше продукції з доданою вартістю (борошна), ніж сировини (зерна).

Економісти стверджують, що настав час відмовитися від домінування сільського господарства в національній економіці, оскільки його потенціал вичерпано, і воно не може забезпечити подальший економічний розвиток України. Диктатура аграрного сектору у формуванні земельної політики віддаляє Україну від моделей економічного розвитку та екологічної політики ЄС. Екологічні активісти стверджують, що аграрний сектор України експортує не зерно, а природні екосистеми, ґрунти, воду, біорізноманіття та майбутнє країни.

Водночас, за даними Міністерства охорони навколишнього середовища, аграрний сектор відповідальний за викиди 92 мільйонів тонн парникових газів, що еквівалентно викидам енергетичного сектору України, включаючи транспорт, тепло- та електроенергетику.

Таким чином, інтенсивне сільське господарство є найбільш забруднюючим сектором в Україні, сприяючи руйнуванню природних екосистем, зміні клімату та забрудненню ґрунтів і води. Постійна обробка пестицидами понад половини земель країни є наслідком того, що 57% території країни знаходиться в обробітку. Однак головною екологічною проблемою є втрата природних екосистем, оскільки сільське господарство охоплює майже три чверті території країни.

Ще в 2021 р. Уряд України схвалив оновлену версію Національного визначеного внеску України до Паризької Угоди (НВВ2). У цьому документі встановлено конкретну мету - до 2030 року зменшити викиди парникових газів на 35% в порівнянні з рівнем 1990 року [29].

Рисунок 2.1 — Оновлені кліматичні цілі України за даними Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України [29]
Джерела ключових нефінансових вимог наведено на рис. 2.2

Рисунок 2.2 — Джерела ключових нефінансових вимог для українських компаній

У контексті фінансового менеджменту та стратегічного управління підприємствами існує взаємозв'язок між системами управління ринковою капіталізацією на принципах ESG і сталим розвитком. Публічні корпоративні аграрні підприємства, які активно взаємодіють з глобальними фондовими ринками, в значній мірі впроваджують принципи сталого розвитку. Крім того, в сучасних умовах компанії, які не дотримуються ESG-принципів, мають обмежені можливості виходу на IPO на фондових ринках в ЄС, а також утруднений доступ до зовнішнього фінансування та кредитних гарантій від міжнародних фінансово-кредитних установ.

ESG-інвестиції, спрямовані на збільшення ринкової капіталізації аграрного підприємства, орієнтовані на створення якісного корпоративного іміджу і бізнес-репутації. Це підтверджується практикою оцінки агентством «PR-Service» репутації як бізнес-активу в Україні на основі щорічного формування Національного рейтингу якості управління корпоративною репутацією. Зазначений рейтинг (табл.2.1) формується за такими компонентами, як репутаційна стабільність, медійна активність, антикризова стійкість, іміджевий капітал корпоративної соціальної відповідальності та інноваційний підхід.

Таблиця 2.1 – Результати Національного рейтингу якості управління корпоративною репутацією серед агрохолдингів-виробників і агротрейдерів, 2023 р.

[30]

Назва компанії	Репутаційна стабільність	Іміджевий капітал	Медіаактивність	Інноваційний підхід	Антикризова стійкість	Загалом
Нібулон	41,75	42,17	41,75	40,58	41,42	207,67
Кернел	42,08	42,67	40,50	40,25	41,39	206,89
МХП	41,27	41,64	40,36	36,27	39,63	199,17
Індустріальна молочна компанія	38,63	40,88	40,25	37,63	39,38	196,77
Астарта	40,83	40,76	39,67	35,83	39,00	196,09

Кожен із цих аспектів оцінюється за 100-бальною шкалою і включає різні параметри, такі як ефективність PR-служби, медійна взаємодія, антикризові стратегії, іміджевий капітал у сфері соціальної відповідальності та рівень інновацій.

Дослідження виявило, що окремі компанії agrifood-сектору розробили чіткі та структуровані стратегії сталого розвитку. Ці стратегії доступні на офіційних веб-сайтах компаній, де також публікуються щорічні звіти про їхню реалізацію. Такими компаніями є «Астарта-Київ», «Кернел», «МХП» та «Укрлендфармінг». Переважно це пов'язано з тим, що акції цих компаній представлені на фондових біржах країн Європейського Союзу, а це робить наявність таких стратегій практично обов'язковою для них. Таблиця 2.2 містить узагальнену характеристику підходів до сталого розвитку згаданих компаній.

Таблиця 2.2 — Узагальнення підходів до забезпечення сталого розвитку компаній

Політика сталого розвитку	Форма впровадження концепції сталого розвитку	Компанії
1. Стратегія сталого розвитку	Впровадження концепції сталого розвитку має формалізований та усвідомлений характер. Розроблена стратегія або політика сталого розвитку, визначені цілі, принципи та напрямки сталого розвитку. Формується щорічний звіт зі сталого розвитку	«Астарта-Київ», «Кернел», «МХП», «Укрлендфармінг»
2. Програма корпоративної соціальної відповідальності	Розроблені програми корпоративної соціальної відповідальності, у рамках яких здійснюються заходи, які відповідають принципам сталого розвитку	«Нібулон», «Allseeds Group», «Укрпромінвест Агро»
3. Відсутня формалізована стратегія	Здійснюються окремі заходи соціальної спрямованості, однак такі дії не систематизовані	«Агропросперіс», «ViOil», «Т.В.Fruit»

Джерело: [31-34]

Зокрема, компанія Kernel Holding s.a. є провідним світовим виробником та експортером соняшникової олії, найбільшим експортером зерна з України, оператором розгалуженої логістичної мережі та найбільшим виробником зернових і олійних культур в Україні. У 2023 фінансовому році компанія поставила 6 млн. т сільськогосподарської продукції з України на світові ринки.

Ще в 2015 році холдинг увійшов в ТОП-10 найтехнологічніших агрокомпаній світу, створивши разом зі своїми партнерами-фермерами повноцінну цифрову бізнес-екосистему Open Agribusiness [32].

До війни компанія Kernel Holding s.a. мала чітко структуровану стратегію. Зокрема, на офіційному сайті компанії зазначено: «Ми прагнемо стабільно збільшувати масштаб і продуктивність вартісно-ефективної бізнес-системи з тим, щоб експортувати 20 мільйонів тон харчових продуктів з України щорічно завдяки співпраці, зміцнюючи партнерство з місцевими фермерами і сприяючи постійному розвитку трудового колективу».

На рис. 2.1 представлено напрямки стратегічного розвитку компанії Kernel Holding s.a.

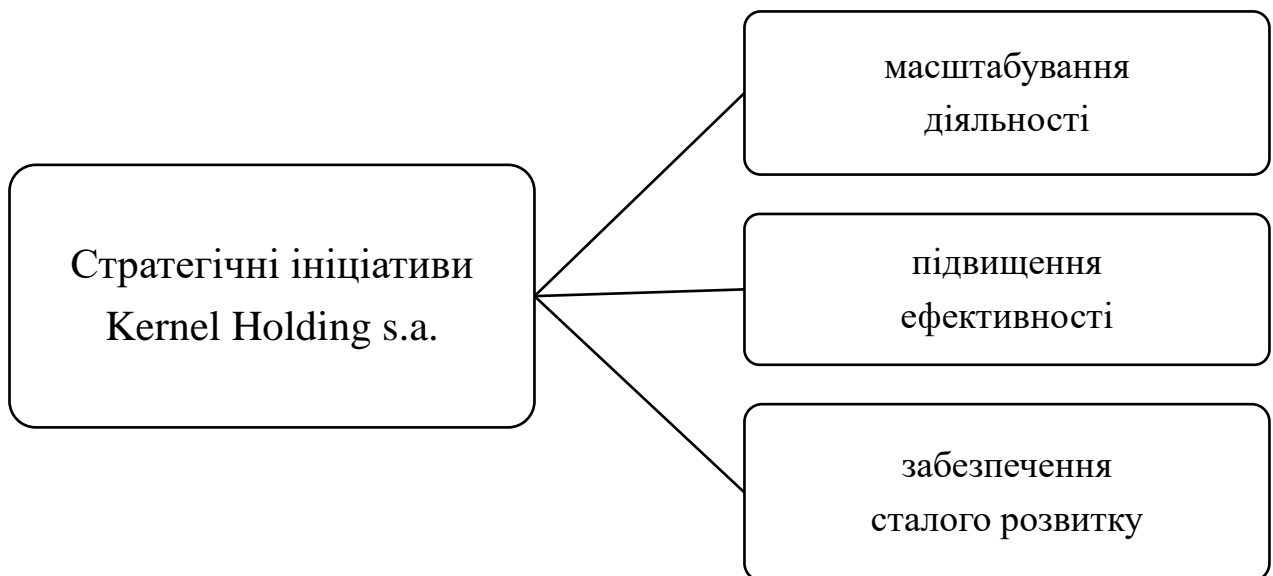

Рисунок 2.3 — Стратегічні ініціативи компанії Kernel Holding s.a. [32;35]

Масштабування компанії включає придбання через M&A / оренду активів / толінг; удосконалення CRM і систем аналізу ринків; подальше розширення проєкту «Open Agribusiness».

Підвищення ефективності сфокусоване на автоматизації та діджиталізації процесів; підвищенні продуктивності праці; впровадженні інноваційних рішень в агробізнесі; електронному документообігу.

Забезпечення сталого розвитку має на меті:

- досягнення відповідних цілей сталого розвитку ООН;
- підтримку цілей Європейського зеленого курсу за допомогою активних дій із захисту клімату;
- виконання ролі амбасадора сталого сільського господарства в Україні шляхом поширення ресурсозберігаючої, екологічно і соціально відповідальної виробничої практики серед партнерів компанії в ланцюгах поставок;
- забезпечення достойних і безпечних умов праці, належних ресурсів і середовища для навчання, а також рівних можливостей для самореалізації, щоб залишатися етичним бажаним роботодавцем;
- активне сприяння поліпшенню добробуту місцевих громад.

Отже, «Kernel Holding s.a.» визначив свою глобальне завдання із забезпечення сталості як розвиток суспільства шляхом добровільного внеску бізнесу у соціальну, економічну і екологічну сфери, пов'язані з його діяльністю та досягненням стратегічних цілей компанії [32]. Компанія розробила «Політику сталого розвитку і корпоративної соціальної відповідальності», яка визначає її підходи та зобов'язання у цих сферах.

Таблиця 2.3 Заходи політики сталого розвитку компанії «Kernel Holding s.a.» [31]

Заходи	Сутність	Ключові напрямки
Відповідальний роботодавець	16 тис. співробітників у їхньому професійному й особистісному розвитку, створення таких умов, щоб кожен з співробітників відчував себе щасливим на роботі	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Команда – ключовий актив Компанії, рушійна сила її розвитку та джерело конкурентних переваг. ✓ Дотримання прав і свобод людини і всіх норм трудового права. ✓ Розвиток потенціалу людей
Соціальний інвестор і суспільний лідер	Кернел є ключовим інвестором у регіонах присутності. Здійснюючи діяльність у сільській місцевості, команда вкрай відповідально ставиться до благоустрою та розвитку населених пунктів	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Підтримка місцевих громад в регіонах присутності компанії за соціальними напрямами (освіта, медицина, спорт та ін.). ✓ Проекти благоустрою та розвитку інфраструктури. ✓ Соціальні інвестиції
Відповідальний робітник	Докладається багато зусиль, щоб продукція відповідала найвищим міжнародним стандартам якості. Раціональне використання природних ресурсів і збереження здорового навколишнього середовища	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Якість та безпечність продукції. ✓ Охорона навколишнього середовища
Надійний партнер	Чесність, відкритість і прозорість, відповідальне лідерство і дотримання етичних норм	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Етичне ведення бізнесу. ✓ Прозорість та чесність. ✓ Правдивість та відкритість інформації

Компанія «Kernel Holding s.a.» вважає принципи ESG вагомим фактором довгострокової капіталізації бізнесу (рис. 2.4).

У 2023 фінансовому році компанія покращила свій рейтинг за проектом Carbon Disclosure Project (CDP) з D до B, ставши єдиною компанією в Україні з таким високим рейтингом.

Екологічний аспект (Ecological)	Соціальний аспект (Social)	Управлінський аспект (Governance)
<ul style="list-style-type: none"> • Забезпечення низьковуглецевого розвитку: розширення практик декарбонізації по всьому ланцюгу створення вартості, від вуглецевого землеробства та точного землеробства на полі до низьковуглецевої переробки олійних культур; • Біорізноманіття: сприяння здоров'ю ґрунтів і збереженню біорізноманіття через інтегровану боротьбу зі шкідниками, розширення практики використання покривних культур та контролю за якістю насіння власними лабораторіями 	<ul style="list-style-type: none"> • Національна безпека та добробут: сприяння перемозі України через постійну підтримку ЗСУ та гуманітарну допомогу; • Людський капітал: проактивне розширення досвіду в сільському господарстві шляхом навчання студентів за програмою Відкритого агроуніверситету; • Різноманіття, рівність та інклюзивність: повернення ветеранів до цивільного життя, надання їм можливостей для самореалізації 	<ul style="list-style-type: none"> • Стале фінансування: підґрунтя для систематичного залучення сталого фінансування через науково-обґрунтований підхід до збільшення природного капіталу; • Етика та комплаєнс: забезпечення прозорості ділової практики шляхом систематичної інтеграції відповідних стандартів сталого розвитку; • Лідерство на ринку: обмін власним досвідом з іншими ключовими агрофудкомпаніями, а також малими та середніми фермерськими господарствами для підвищення зрілості ринку та інституційної спроможності для сталого низьковуглецевого розвитку

Рисунок 2.4 — Мета і цінності, які допомагають «Kernel Holding s.a.» управляти ESG-ризиками та можливостями в аграрному секторі України [36]

Також було завершено фінансований ЄБРР проєкт «Кліматичне корпоративне управління та низьковуглецевий шлях». Результати проєкту ляжуть в основу кліматичного плану дій Кернел. Фахівці компанії розпочали роботу над розробкою та інтеграцією оперативного обліку викидів парникових газів від сільськогосподарської діяльності на окремих полях для забезпечення простежуваності вуглецевого сліду продукції по всьому виробничому ланцюжку.

Підтримка працівників і Збройних Сил України є у фокусі соціальної політики «Kernel Holding s.a.». У 2023 фінансовому році на матеріальну підтримку армії та гуманітарні потреби було спрямовано 12 млн. дол. США.

Компанія також запустила програму адаптації для ветеранів, основна увага приділяється працівникам компанії, які демобілізувалися та повертаються до цивільного життя. Програма має на меті допомогти ветеранам у їхній самореалізації, а також визначити і врахувати їхні унікальні погляди на стратегічний розвиток бізнесу.

Компанія МХП розглядає дотримання ESG-принципів, а також управління та виконання ESG як ключовий внесок у довгостроковий успіх компанії. Зазначені принципи лежать в основі підходу компанії до управління ризиками, її здатності капіталізувати бізнес-можливості та взаємовідносини із зацікавленими сторонами.

В управлінні компанією керівництво дотримується таких пріоритетів: зниження ризиків, швидка адаптація та інновації. Не зважаючи на виклики, спричинені війною росії проти України, з якими зараз стикається МХП, все ж пріоритети залишаються незмінними.

За стандартами холдинг «МХП» звітує з 2015 р., узявши при цьому на себе зобов'язання стати до 2030 р. вуглецево-нейтральним. Sustainalytics оцінює ESG-ризик МХП як середні (27,5), це 96-й результат серед 565 виробників продовольства. Майже такий самий показник (27,4) і 91-ше місце у «Астарти». Щоб прискорити впровадження вимог ESG, компанія створила у 2021 році відділ з питань сталого розвитку.

За даними журналу Forbes, станом на 2021 р. звітність щодо ESG складало в Україні близько 25 компаній.

2.2 Аналізування господарської діяльності підприємства «ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат»

Приватне акціонерне товариство «Вінницький олійно-жировий комбінат» засноване відповідно до рішення засновників про створення акціонерного товариства шляхом перетворення орендного підприємства «Вінницький олійно-жировий комбінат» 12 березня 1996 року.

В 2017 р. підприємство змінило організаційно-правову форму на Приватне акціонерне товариство «Вінницький олійно-жировий комбінат» (далі ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат»).

На сьогодні ПрАТ «Вінницький ОЖК» входить в промислову групу «Віойл» («Vioil»), яка об'єднує Чернівецький олійно-жировий комбінат, Вінницький олійно-жировий комбінат, елеватори, хлібоприймальні пункти. «Віойл» є лідером в Україні з виробництва та експорту високоолеїнової соняшникової олії. Група експортує олійно-жирову продукцію у понад 60 країн світу.

Сукупно виробничі потужності компанії дозволяють щодоби переробляти майже 2800 т насіння соняшнику. На елеваторах компанії може одночасно зберігатися близько 360 000 т зерна.

ПрАТ "Вінницький ОЖК" є універсальним комбінатом, спеціалізованим на переробці трьох видів олійних культур (ріпаку, соняшнику, сої) та проведенні глибокої переробки власної олії.

Організаційна структура комбінату розроблена за функціональним принципом, враховуючи цілі та завдання комбінату, а також необхідні для їх виконання підрозділи. У структурі відображено організаційні підрозділи та їх взаємозв'язки. Затвердження та керівництво організаційною структурою відбуваються під керівництвом Голови Правління (див. Додаток Б).

У загальному, на комбінаті функціонує 45 підрозділів, з яких 4 є основними: олійно-екстракційний завод, олійно-екстракційний завод №2,

гідрогенізаційний завод та цех фасування продукції. Ці підрозділи виробляють продукцію комбінату, в той час як інші є допоміжними.

До складу ПрАТ «Вінницький ОЖК» входять:

- 1) олійноекстракційний завод з переробки насіння олійних культур добовою потужністю переробки
 - 1000 тонн насіння соняшнику або
 - 600 тонн насіння ріпаку, або
 - до 550 тонн соєвих бобів, або
 - 300 тонн насіння льону (згідно ТР);
- 2) олійноекстракційний завод № 2 з переробки насіння олійних культур добовою потужністю переробки до
 - 1850 тонн насіння соняшнику або
 - 1350 тонн насіння ріпаку, або
 - 1100 тонн соєвих бобів, або
 - 1000 тонн насіння льону згідно (ТР);
- 3) гідрогенізаційний завод добовою потужністю виробництва
 - 140 тонн нерафінованих саломасів та
 - 90 тонн рафінованої дезодорованої олії;
- 4) цех фасування продукції потужністю по виробництву
 - олії, фасованої в полімерні пляшки - 35 тонн/добу,
 - фасованих жирів та маргаринів - 60 тонн/добу;
- 5) дільниця гранулювання лушпиння потужністю 250 тонн на добу;
- 6) елеватор насіння місткістю 24000 тонн насіння соняшнику, додатково силос місткістю 2500 м³;
- 7) елеватор шроту місткістю 4000 тонн;
- 8) резервуари для зберігання олії об'ємом 12505 м³ на дільниці олійної сировини потужністю заливу 3000 тонн на добу залізничних цистерн та 1400 тонн на добу флекси-контейнерами, 250 тонн на добу автовідвантаженням;
- 9) котельня загальною потужністю 35 тонн пари на годину.

10) інші допоміжні та обслуговуючі підрозділи.

ПрАТ «Вінницький ОЖК» спеціалізується на виробництві широкого асортименту продукції, включаючи нерафіновані та рафіновані дезодоровані олії (соняшникову, ріпакову, соєву) та шрот. Також підприємством виробляються жири для кондитерської, хлібопекарської та кулінарної промисловості, замінники молочного жиру, шортенінги, замінники какао-масла, а також нерафіновані та рафіновані дезодоровані саломаси.

На додачу до основної продукції, комбінат реалізує побічні продукти, такі як кисень та відходи виробництва, включаючи гідрофуз, жирні соапстоки, лушпиння соняшнику та інші.

В 1955 році була введена в експлуатацію перша виробнича лінія Вінницького ОЖК. У 2013 році побудований та введений в дію новий олійноекстракційний завод ОЕЗ-2 для виробництва нерафінованої олії. Весь технологічний процес, включаючи обробку олійного насіння від приймання до відвантаження олії та гранульованого шроту, автоматизований та контролюється з пульта керування.

У зв'язку з обмеженим фінансуванням, комбінат в основному працює на давальницькій сировині, і, відповідно, збутом продукції займаються постачальники сировини. Основними постачальниками, які надають підприємству сировину для переробки та ведуть реалізацію готової продукції, є такі компанії: ТОВ "Ді енд Ай Еволюшн" (м. Вінниця), ПП "Вектор-М" (м. Вінниця), ТОВ "Торговий дім "Олійно-жирова компанія" (с. Вінницькі Хутори, Вінницька область), ТОВ "Агроінтер" (м. Вінниця), ТОВ "Національна перевага" (м. Вінниця), ТОВ "Підволочиськ зерно" (м. Київ). Ці компанії забезпечують понад 10% від загального обсягу постачання сировини та реалізації готової продукції.

Приватне акціонерне товариство "Вінницький олійножировий комбінат" відзначається як одне з провідних підприємств української олійно-жирової галузі та має високий статус серед вітчизняних переробників. У 2021 році компанію нагороджено у номінації "Переробник олійних 2020" в рамках Grain

Storage Forum ELEVATOR-2021, що є найбільшим заходом на ринку зберігання, переробки, трейдингу та логістики зерна в Україні. Частка Вінницького олійно-жирового комбінату на ринку серед українських виробників нерафінованої олії залишається на рівні 2017 року і становить 5,9%

Показники використання потужності першого олійноекстракційного заводу по з переробки насіння соняшнику – 62% , насіння ріпаку –73%, насіння сої – 50%.

Показники використання потужності другого олійноекстракційного заводу з переробки насіння соняшнику – 93%; насіння ріпаку –91%; насіння сої – 73%.

За підсумками 2021 року загальний показник використання потужності при виробництві олії нерафінованої становив 84,1 % (2018 рік – 81,5%).

Підприємство входить до першої п'ятірки найбільших переробників олії в Україні за обсягами виробництва нерафінованої соняшникової олії та знаходиться в ТОП-10 за виробництвом нерафінованої ріпакової олії. У 2022 році частка Вінницького олійно-жирового комбінату на ринку українських виробників нерафінованої соняшникової олії склала 5,1%, що порівняно із 2020 роком відзначається зростанням з 4,1%. Загалом, виробництво цього типу продукції в Україні зменшилося на 23,2% у 2022 році порівняно із 2021 роком. Щодо рафінованої дезодорованої соняшникової олії, частка підприємства в цьому сегменті склала 1,0% у 2022 році, що менше, ніж 1,28% у 2021 році. Загалом, виробництво цього типу продукції в Україні скоротилося на 21,2% у 2022 році порівняно із 2020 роком, за даними Асоціації "Укроліяпром".

Причиною скорочення виробництва олії соняшникової стало неповне завантаження виробничих потужностей переробних підприємств в результаті стримування продажів насіння олійних культур фермерами. Окрім того, зросли обсяги експорту насіння соняшнику за кордон (200 тис.т в 2021/22 МР проти 50,3 тис.т в 2020/21 МР).

Окрім того, підприємство виробляє 5% олії ріпакової та 1,5% маргаринової продукції та жирів спецпризначення на вітчизняному ринку.

**ТОП-15 підприємств-виробників олії соняшникової нерафінованої у
2021 році (вироблено 4584,9 тис. тонн)**

Рисунок 2.5 – Виробники олії соняшникової нерафінованої в розрізі окремих підприємств, 2021 р.

Використання потужностей при виробництві саломасів за звітний період склало – 57%.

Використання потужностей при виробництві олії рафінованої дезодорованої становило 54%.

Основними споживачами маргаринової продукції та жирів спеціального призначення є кондитерська, молочна, харчоконцентратна, консервна, хлібопекарська та інші галузі харчової промисловості .

Скорочення виробництва пояснюється зменшенням попиту на внутрішньому ринку, що обумовлено зменшенням споживання даної продукції населенням (через потужну антирекламу даної продукції), низькою платоспроможністю населення, скороченням використання маргаринової продукції підприємствами інших галузей харчової промисловості (головним чином, кондитерської та молочної).

У 2020-23 рр, незважаючи на те, що олія користується попитом у населення, у комбінату виникали труднощі з її реалізацією через перенасиченість внутрішнього ринку.

З метою використання енергозберігаючих технологій на комбінаті діє власна котельня для спалювання лушпиння соняшнику, яке утворюється на олійно-екстракційних заводах при переробці насіння соняшнику. Надлишок лушпиння спалюють у котельні комбінату, отримана пара використовується для забезпечення технологічних процесів на виробництвах комбінату та для опалення приміщень. Теплової енергії в звітному періоді виробили 144 940 Гкал.

Отримана пара використовується у технологічних процесах на виробництвах комбінату та для опалення. На підприємстві застосовуються безвідходні технології виробництва, що дає змогу реалізувати переважну кількість відходів як готовий продукт.

Постійно проводяться заходи щодо впровадження екологічно чистих технологій для захисту довкілля. Головною метою ризик-менеджменту на підприємстві є оптимізація бізнес-процесів з урахуванням толерантності до ризиків, притаманних його діяльності. Керуючись цією метою, ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» прагне підтримувати оптимальну

структуру короткострокових і довгострокових доходів, максимізуючи відхилення доходності в межах, що відповідають поточній ринковій кон'юнктурі.

Завданням управління ризиками є забезпечення фінансової стійкості, ліквідності та підвищення вартості власного капіталу підприємства, а також досягнення найбільш раціонального поєднання інтересів всіх учасників виробничого процесу.

Пріоритетною метою діяльності Акціонерного товариства "Вінницький олійно-жировий комбінат" є випуск конкурентоспроможної продукції, що відповідає сучасним стандартам якості та безпеки. Комбінат виробляє різноманітний асортимент високоякісної продукції, що користується попитом серед різноманітних споживачів. Загалом, асортимент продукції налічує понад 60 найменувань, при цьому фасована продукція має торгову марку "Віолія".

Акціонерне товариство "Вінницький олійно-жировий комбінат" оперує в олійно-жировій галузі України, де ведеться жорстка конкуренція. Конкурентами підприємства є всі інші учасники олійно-жирового сектора в Україні.

ПрАТ "Вінницький олійно-жировий комбінат" виробляє різноманітну високоякісну продукцію, яка реалізується як на внутрішньому ринку України, так і експортується в більше ніж 25 країн світу. Асортимент продукції включає понад 75 найменувань, а весь асортимент, що йде на експорт і на внутрішній ринок, представлений під торговою маркою "Віолія".

Впродовж досліджуваного періоду (2020-2022 рр.) ПрАТ «Вінницький ОЖК» отримував сертифікати як переможець регіонального конкурсу «Краща торгова марка Поділля» нагороджений Дипломами обласної державної адміністрації.

Нами проаналізовано основні показники майнового стану підприємства «ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» (табл. 2.1).

Як показав аналіз, впродовж 2020-2022 рр. на ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» скорочувались обсяги активів (оборотних і необоротних).

Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах вказує на ту частину оборотних активів, що знаходяться у виробничій сфері. Сюди відносяться виробничі запаси, незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів. Висока частка може свідчити або про неефективну політику управління виробничим процесом, зокрема формуванням виробничих запасів, або про ефективну політику управління іншими необоротними активами(збутом, розрахунками), що дозволяє спрямовувати більшість фінансових ресурсів у виробничу сферу.

Отже, за даними таблиці 2.1 можемо зробити наступні висновки.

Оборотні виробничі активи зросли з 92,356 тис. грн. в 2020 році до 135,103 тис. грн. в 2021 році, що представляє збільшення на 46,290 тис. грн. або 46.29%. Це свідчить про позитивну динаміку виробничих активів.

Оборотні активи також збільшилися з 424,740.50 тис. грн. в 2020 році до 540,381.00 тис. грн. в 2021 році, що становить зростання на 115,640.50 тис. грн. або 27.23%. Це свідчить про зростання оборотних активів підприємства.

Таблиця 2.4 – Показники майнового стану ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат»

Показники	Роки			Відхилення 2021 р. від 2020 р.		Відхилення 2022 р. від 2021 р.	
	2020	2021	2022	абс.	відн.	абс.	відн.
1	2	3	4	5	6	7	8
Оборотні виробничі активи, тис. грн.	92356,0	135103,0	142022,5	42747,0	46,29	6919,5	5,12
Оборотні активи, тис.грн.	424740,5	540381,0	904047,5	115640,5	27,23	363666,5	67,30
Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	4124932,5	4166000,0	4209559,0	41067,5	1,00	43559,0	1,05

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5	6	7	8
Знос, тис. грн.	622839,5	780933,50	1023435,5	158094,00	25,38	242502,0	31,05
Залишкова вартість основних засобів, тис. грн.	3502093,0	3385066,50	3186123,5	-117026,50	-3,34	-198943,0	-5,88
Мобільні активи, тис. грн.	424740,5	540381,00	904047,5	115640,50	27,23	363666,5	67,30
Необоротні активи, тис. грн.	3566700,5	3449823,00	3248071,5	-116877,50	-3,28	-201751,5	-5,85
Активи, тис. грн.	3991441,0	3990251,00	4152166,0	-1190,00	-0,03	161915,0	4,06
Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах	0,22	0,25	0,16	0,03	14,98	-0,1	-37,17
Частка основних засобів в активах	0,88	0,85	0,21	-0,03	-3,31	0,1	65,57
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,15	0,19	4,11	0,04	24,15	-1,2	-22,90
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,85	0,81	0,32	-0,04	-4,29	0,1	39,24
Коефіцієнт мобільності активів	0,12	0,16	3,52	0,04	31,54	-2,7	-43,74

Первісна вартість основних засобів збільшилася з 4 124 932.50 тис. грн. в 2020 році до 4 166 000.00 тис. грн. в 2021 році, що становить зростання на 41,067.50 тис. грн. або 1%. Це може означати, що Вінницький олійно-жировий комбінат продовжує інвестувати в нові основні засоби.

Знос основних засобів зріс на 158 094.00 тис. грн. або 25.38% від 2020 до 2021 року. Це може свідчити про збільшення використання основних засобів протягом цього періоду.

Залишкова вартість основних засобів зменшилася на 117 026.50 тис. грн. або 3.34% від 2020 до 2021 року. Це може бути викликано зростанням зносу та реалізацією певних активів компанії.

Мобільні активи зросли на 115,640.50 тис. грн. або 27.23% протягом 2020-2021 років. Це означає, що підприємство збільшило свої мобільні активи.

Немобільні активи зменшилися на 116,877.50 тис. грн. або 3.28% протягом 2020-2021 років. Це може бути результатом продажу або знецінення певних немобільних активів компанії.

Загальна вартість активів майже не змінилася, зменшившись на -1,190.00 тис. грн. або -0.03% у 2021 році порівняно з 2020 роком.

Частка оборотних виробничих активів в обігових коштах збільшилася на 0.03 або 14.98% протягом 2020-2021 років. Це може свідчити про більш ефективне використання оборотних активів у виробничому процесі.

Щодо економічного змісту частки основних засобів в активах, то цей показник свідчить про частку фінансових ресурсів, що інвестовані у основні засоби. Частка основних засобів в активах зменшилася на 0.03 або 3.31% протягом 2020-2021 років. Це може означати, що підприємство здійснює більше інвестицій у оборотний капітал, ніж у немобільні активи.

Коефіцієнт зносу основних засобів вказує на рівень фізичного та морального зносу основних засобів підприємства. Впродовж досліджуваного періоду відбулось зростання цього показника на 0,04 або 24.15% на ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат. При цьому така його динаміка свідчить про інтенсифікацію процесів старіння необоротних виробничих активів, а це в свою чергу загрожує конкурентоспроможності підприємства.

Коефіцієнт оновлення основних засобів вказує на рівень фізичного та морального оновлення основних засобів підприємства. Як свідчать дані таблиці 2.1,

в 2020-2021 рр. цей показник на підприємстві знижувався, а це є негативною тенденцією.

Коефіцієнт оновлення основних засобів зменшилася на 0,04 або 4.29% у 2021 році порівняно з 2020 роком. Це може означати, що компанія здійснює менше інвестицій у поновлення та модернізацію своїх основних засобів.

Коефіцієнт мобільності активів збільшився на 0,04 або 31,54% протягом 2020-2021 років і вказує на співвідношення оборотних та необоротних активів підприємства. На підприємстві ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» частка необоротних активів в 2021 р. скоротилася.

За аналізом зазначених даних і коефіцієнтів можна зробити наступні висновки.

Компанія виявляє позитивну динаміку зростання оборотних активів та оборотних виробничих активів, що свідчить про підвищення їх ефективності та використання виробничих ресурсів.

Збільшення зносу основних засобів та зменшення залишкової вартості можуть вказувати на необхідність модернізації та оновлення активів компанії.

Зменшення немобільних активів може бути результатом реорганізації або стратегічних змін у компанії, але потребує додаткового дослідження для отримання повного розуміння причин цього зменшення.

Загальна вартість активів практично залишилася незмінною, що може свідчити про стабільність розміру компанії протягом розглянутого періоду.

Коефіцієнт мобільності активів зріс, що засвідчує ліквідність та гнучкість активів компанії.

У цілому, досліджуване підприємство продемонструвало позитивну динаміку в ряді показників, таких як зростання оборотних активів і оборотних виробничих активів, але також виникла необхідність у модернізації та оновленні основних засобів.

В таблиці 2.5 наведено основні економічні показники діяльності досліджуваного підприємства.

Таблиця 2.5 – Динаміка основних економічних показників діяльності підприємства ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат»

Показники	Роки			Відхилення, відн. %	
	2020	2021	2022	2021 р. від 2020 р.	2022 р. від 2021 р.
1	2		3		5
1. Активи підприємства, тис. грн	3991441,00	3990251,00	4152166,00	-0,03	4,1
2. Необоротні активи, тис. грн	3566700,50	3449823,00	3248071,50	-3,28	-5,8
3. Оборотні активи, тис. грн	424740,50	540381,00	904047,50	27,23	67,3
4. Власний капітал, тис. грн	2497451,00	2131781,50	1798200,50	-14,64	233,2
5. Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн.	558383,50	539684,50	442601,00	-3,35	-18,0
6. Поточні зобов'язання і забезпечення	935606,50	1318785,00	1911364,50	40,96	44,9
7. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	1915837,00	1859223,00	3405001,00	-2,96	83,1
8. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	1722103,00	1901664,00	2527695,00	10,43	32,9
9. Валовий прибуток, тис. грн	193734,00	-42441,00	877306,00	-121,91	-2167,1
10. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	29247,00	-142778,00	497553,00	-588,18	-448,5

Продовження табл. 2.5

1	2	3	4	5	6
11. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн	-113725,00	-176251,00	121046,00	54,98	-168,7
12. Чистий прибуток(збиток), тис. грн	(-100156,00)	(-160130,00)	105893,00	59,88	-166,1
13. Чисельність персоналу, осіб	708,00	803,00	673,00	13,42	-16,2
14. Коефіцієнт покриття	0,45	0,41	0,47	-9,74	15,4
15. Коефіцієнт фінансової автономії	0,6257	0,23	0,43	-64,03	92,4
16. Коефіцієнт рентабельності активів	-0,0251	-0,04	0,03	59,93	-163,6
17. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	-0,0401	-0,30	0,06	639,87	-119,8
18. Коефіцієнт рентабельності продукції	0,02	-0,08	0,15	-603,05	-290,3
19. Коефіцієнт рентабельності діяльності	-0,0	-0,09	0,03	64,75	-136,1
20. Коефіцієнт оборотності власного капіталу, об.	0,77	3,45	1,89	349,09	-45,0
21. Робочий капітал	-510866,00	-778404,00	-1007317,0	52,37	29,4
22. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,03	0,01	0,02	-47,42	-31,0

Аналіз даних таблиці 2.5 показав, що активи підприємства зменшилися на 1190 тис. грн., що становить -0,03% відносно 2020 року. Це може свідчити про незначні зміни в загальному обсязі активів.

Необоротні активи скоротилися на -116877,50 тис. грн., або -3,28% відносно 2020 р. Це означає, що підприємство зменшило свої вкладення у довгострокові активи.

Оборотні активи зросли на 115640,50 тис. грн., або 27,23% відносно 2020 року. Це свідчить про збільшення обсягу активів, які швидко перетворюються на грошові кошти.

Власний капітал зменшився на -365 669,50 тис. грн., або 14,64 % відносно попереднього року. Це може бути результатом збиткової діяльності підприємства або інших факторів, що призвели до зниження власного капіталу.

Довгострокові зобов'язання і забезпечення зменшилися на -18699 тис. грн., або -3,35% відносно 2020 року. Це може свідчити про зменшення боргових зобов'язань підприємства.

Коефіцієнт покриття характеризує здатність підприємства забезпечити свої короткострокові зобов'язання за рахунок оборотних активів і показує обсяг оборотних активів, що припадають на одиницю короткострокових зобов'язань. Для показника покриття нормативним є значення вище 1. Значення цього показника на підприємстві впродовж 2020-2021 рр. є нижчим за його норматив. Коефіцієнт покриття у 2021 р. скоротився, і це свідчить про зниження спроможності підприємства покривати свої зобов'язання за допомогою наявних активів.

Коефіцієнт фінансової автономії характеризує частку коштів, вкладених власниками підприємства в загальну вартість майна. Нормальне мінімальне значення коефіцієнта автономії оцінюється на рівні 0,5, що припускає забезпеченість позикових коштів власними, тобто, реалізувавши майно, сформоване із власних джерел, підприємство зможе погасити зобов'язання.

Отже, впродовж 2020-2021 рр. значення коефіцієнта фінансової автономії знижувалось, що є негативною тенденцією.

Оскільки впродовж досліджуваного періоду діяльність підприємства була збитковою, власний капітал, активи, продукція підприємства були нерентабельними.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини власного капіталу підприємства характеризує ефективність використання власного капіталу підприємства і впродовж 2020-2021 рр. зріс з 0,77 до 0,87, що свідчить про зростання оборотності власного капіталу. Це може бути наслідком зміни структури активів та використання більш ефективних фінансових рішень.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності дозволяє визначити частку короткострокових зобов'язань, що підприємство може погасити найближчим часом, не чекаючи оплати дебіторської заборгованості й реалізації інших активів. Теоретично значення коефіцієнта вважається достатнім, якщо воно перевищує 0,2...0,3.

Отже, впродовж досліджуваного періоду коефіцієнт абсолютної ліквідності на підприємстві був нижчим за норматив і скорочувався.

Робочий капітал — розмір капіталу, який є на підприємстві для фінансування його поточної діяльності (тобто придбання оборотних активів в ході нормального виробничого циклу). Як свідчать дані таблиці, впродовж 2020-2021 рр. на підприємстві величина робочого капіталу була від'ємною, а це означає, що підприємство не мало власних оборотних засобів для фінансування господарської діяльності.

Результати аналізу свідчать, що впродовж 2020-2021 рр. діяльність підприємства була збитковою. Основна діяльність підприємства була нерентабельною.

Незважаючи на ці складнощі, керівництво компанії прийняло швидкі та ефективні заходи для забезпечення безперебійної роботи. Була проведена повна вакцинація понад 60% персоналу, укладено договори на давальницьку переробку з великими контрагентами для зменшення впливу дефіциту сировини на виробничу програму компанії з початку другого кварталу 2020/2021 фінансового року. Крім того, були прийняті та діють заходи для посилення контролю над комерційними ризиками, зокрема введені більш

жорсткі умови укладання договорів з постачальниками та критеріїв відбору контрагентів.

Ці заходи дозволяють підприємству протистояти складним умовам і зменшити вплив негативних факторів уже під час дії воєнного стану на території України.

У 2022 р. активи підприємства зросли на 4,1% в порівнянні з 2021 роком, що свідчить про позитивну динаміку. Спостерігається зменшення необоротних активів на 5,8% в 2022 році порівняно з 2021 роком. Тобто, підприємство оптимізувало свою діяльність та реалізувало непотрібні активи.

Оборотні активи зросли на 67,3%, що може свідчити про збільшення оборотності активів та покращення ефективності управління ними. Зниження власного капіталу на 14,64% може свідчити про проблеми з прибутковістю або збитковість підприємства. Зменшення довгострокових зобов'язань на 18,0% може бути наслідком стратегії зменшення боргового навантаження. Збільшення поточних зобов'язань на 44,9% вказує на зростання фінансових зобов'язань, що може вплинути на платоспроможність підприємства.

Чистий дохід від реалізації продукції зріс на 83,1%, що свідчить про позитивний фінансовий результат від основної діяльності. Зростання собівартості на 32,9% може вказувати на збільшення витрат на виробництво та можливий негативний вплив на прибутковість. Збільшення валового прибутку пов'язане з удосконаленням управлінської стратегії.

Значне поліпшення фінансового результату від операційної діяльності та до оподаткування у 2022 р. вказує на ефективне фінансове управління. Позитивний чистий прибуток в 2022 році свідчить про відновлення фінансової стабільності підприємства.

Зменшення чисельності персоналу на 16,2% може бути наслідком оптимізації витрат або змін в бізнес-моделі.

Коефіцієнти покриття, фінансової автономії та оборотності власного капіталу вказують на стабільність та певний рівень ефективності.

Зменшення абсолютної ліквідності на 31,0% може свідчити про менший рівень готівки та еквівалентів на короткострокові зобов'язання.

Отже, у 2022 р. підприємство досягло певних покращень у фінансових показниках, але й зіштовхнулося з викликами, такими як зменшення власного капіталу та зростання поточних зобов'язань.

Протягом досліджуваного періоду підприємством здійснювались експортні операції, купувалась олійна сировина і виготовлялась продукція як з власної, так і з давальницької сировини.

Нарахування та виплата дивідендів в 2020-2022 рр. не проводилася.

Впродовж 2020-2021 рр. на підприємстві «золоте правило економіки підприємства» (тобто, коли темпи приросту валового прибутку перевищують темпи приросту виручки від реалізації продукції, а темпи приросту виручки від реалізації продукції перевищують темпи приросту активів підприємства) не виконувалось, оскільки діяльність підприємства була збитковою. Натомість у 2022 р. підприємство мало прибуток, «золоте правило економіки підприємства» виконувалося.

Чисельність персоналу в 2021 зростає, а в 2022 р. скоротилася.

Існує прямий зв'язок між ефективністю використання матеріальних ресурсів та сталим розвитком підприємств у сфері олійно-жирової промисловості, оскільки олійно-жирове виробництво є матеріало- і енергомістким. Оптимальне використання матеріальних ресурсів визначає можливість підприємств знижувати витрати на закупівлю, зберігання, переробку та виробництво матеріалів, що призводить до підвищення рентабельності та прибутковості. З точки зору екології, ефективне використання матеріальних ресурсів призводить до зменшення відходів та негативного впливу на довкілля, оскільки зменшення потреби у природних ресурсах і обмеження відходів виробництва відбувається на рівні матеріальних процесів. При цьому, ефективне використання матеріальних ресурсів також позитивно впливає на якість продукції, оскільки контроль за матеріалами та їх якістю забезпечує високу якість кінцевого продукту та задоволення потреб споживачів. Крім того, це сприяє стимулюванню інновацій та розвитку, оскільки ефективне використання

матеріальних ресурсів активізує пошук нових рішень та технологій для оптимізації виробничих процесів. В цілому, ефективне використання матеріальних ресурсів є ключовим фактором для досягнення сталого розвитку підприємства в усіх аспектах його функціонування.

Проаналізуємо показники ефективності використання матеріальних ресурсів на підприємстві (табл. 2.6).

В процесі виробництва матеріальні ресурси переходять в матеріальні витрати, які є сукупністю матеріальних ресурсів, спожитих в процесі виробництва. Як свідчать дані таблиці 2.6, динаміка матеріальних витрат впродовж 2020-2021 рр. на підприємстві не була стабільною.

Проаналізуємо зміни показників за 2020-2022 роки згідно з таблицею 2.3.

Обсяг реалізованої продукції зменшився з 1 915 837,00 тис. грн. у 2020 році до 1 859 223,00 тис. грн. у 2021 році. Відхилення становить -56 614,00 тис. грн., що представляє собою зменшення на 2,96%. Це може свідчити про зниження обсягу продажу продукції. У 2022 р. зазначений показник зріс.

Матеріальні витрати на виробництво продукції зросли з 1 410 706,00 тис. грн. у 2020 році до 1 526 799,00 тис. грн. у 2021 році. Приріст склав 116 093,00 тис. грн., що становить 8,23%. Це стало результатом зростання вартості матеріалів або збільшення обсягу використаних матеріалів у виробництві. В 2022 р. відносний приріст матеріальних витрат склав 17,70 % від попереднього рівня. Це свідчить про розширення обсягів виробництва і зростання вартості сировини, матеріалів, енергоносіїв, спожитих у виробничому процесі.

Таблиця 2.6 — Показники ефективності використання матеріальних ресурсів на підприємстві ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат»

Показник	Роки	Відхилення 2021р. від 2020 р.	Відхилення 2022р.
----------	------	----------------------------------	----------------------

1						від 2021 р.	
	2020	2021	2022	абс.	відн.	абс.	відн.
	2	3	4	5	6	7	
1. Обсяг реалізованої продукції, тис. грн.	1915837,0	1859223,0	3405001,0	-56614,0	-2,96	1545778,0	83,14
2. Матеріальні витрати на виробництво продукції, тис. грн.	1410706,0	1526799,0	1796978,0	116093,0	8,23	270179,0	17,70
3. Виробнича собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	1722103,0	1901664,0	2527695,0	179561,0	10,43	626031,0	32,92
4. Виробничі матеріальні запаси, тис. грн.	92356,00	135103,0	142022,5	42747,0	46,29	6919,5	5,12
5. Матеріалоемність, грн.	0,74	0,82	0,53	0,08	11,53	-0,3	-35,73
6. Матеріаловіддача, грн.	1,36	1,22	1,89	-0,14	-10,33	0,7	55,61
7. Питома вага матеріальних витрат у собівартості продукції, %	81,92	80,29	71,09	-1,63	-1,99	-9,2	-11,45
8. Оборотність виробничих матеріальних запасів, разів	18,65	14,08	17,80	-4,57	-24,51	3,7	26,44
9. Тривалість одного обороту виробничих матеріальних запасів, днів	19,31	25,58	20,23	6,27	32,47	-5,4	-20,91
10. Ресурсовіддача, грн.	0,48	0,47	0,82	-0,01	-2,93	0,4	76,00

Собівартість реалізованої продукції збільшилася з 1 722 103,00 тис. грн. у 2020 році до 1 901 664,00 тис. грн. у 2021 році. Збільшення становить 179 561,00 тис. грн., що представляє собою 10,43%. У 2022 р. собівартість зросла на 32,92 %. Це може бути результатом зростання вартості матеріалів та інших виробничих витрат.

Виробничі матеріальні запаси збільшилися з 92 356,00 тис. грн. у 2020 році до 135 103,00 тис. грн. у 2021 році, що означає збільшення на 42 747,00 тис. грн. або 46,29%. Це вказує на накопичення запасів матеріалів, яке може вплинути на фінансові результати підприємства. У 2022 р. зазначений показник зріс на 5,12 %.

Матеріалоемність продукції зросла з 0,74 грн. у 2020 році до 0,82 грн. у 2021

році. Натомість у 2022 р цей показник знизився, що знову ж таки засвідчує тенденцію до підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів.

Матеріаловіддача зменшилася з 1,36 грн. у 2020 році до 1,22 грн. у 2021 році. Відхилення склало -0,14 грн. або -10,33%. Це може означати меншу кількість матеріалів, які були використані для виробництва одиниці продукції. У 2022 р. матеріаловіддача зросла.

Питома вага матеріальних витрат у собівартості продукції зменшилася з 81,92% у 2020 році до 80,29% у 2021 році. Відхилення становить -1,63%. У 2022 р. цей показник знижувався теж. Зменшення питомої ваги матеріальних витрат свідчить про тенденцію зменшення впливу цих витрат на загальну собівартість продукції, що може бути наслідком збільшення вартості інших виробничих факторів.

Коефіцієнт оборотності виробничих матеріальних запасів показує, скільки разів за аналізований період підприємство використовувало середній наявний залишок запасів. Даний показник характеризує якість запасів та ефективність управління ними, дозволяє виявити залишки невикористовуваних, застарілих або некондиційних запасів.

Отже, оборотність виробничих матеріальних запасів зменшилася з 18,65 разів у 2020 році до 14,08 разів у 2021 році. Відхилення становить -4,57 разів або -24,51%. Це означає, що запаси матеріалів оберталися меншою кількістю разів протягом року. Це може вказувати на неефективне управління запасами або затримки у виробничих процесах. У 2022 р. відбулося зростання оборотності запасів, і це свідчить про удосконалення роботи в цьому напрямку.

Тривалість одного обороту виробничих матеріальних запасів збільшилася з 19,31 днів у 2020 році до 25,58 днів у 2021 році. Відхилення становить 6,27 днів або 32,47%. Збільшення тривалості обороту в 2021 році може свідчити про затримки в постачанні або неефективне управління запасами, в той час як зменшення в 2022 році вказує на покращення у цьому аспекті.

Показник ресурсовіддачі дозволяє оцінити інтенсивність використання активів підприємства незалежно від джерел їх утворення і показує, скільки гривень виручки одержує підприємство з кожної гривні, вкладеної в матеріальні ресурси

підприємства. Впродовж 2020-2021 рр. показник ресурсовіддачі на підприємстві знаходився майже на одному рівні це свідчить про зниження ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства. У 2022 р. ресурсовіддача на підприємстві зросла на 76 %, що свідчить про покращення використання ресурсів у виробництві.

Проаналізуємо структуру витрат на виробництво (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 — Оцінка структури виробничих витрат ПАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат»

Елементи витрат	2020р.		2021р.		2022 р.	
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %
Матеріальні затрати	1410706,0	75,02	1526799,0	75,73	1796978,0	65,81
Витрати на оплату праці	114957,0	6,11	97546,0	4,84	128620,0	4,71
Відрахування на соціальні заходи	24907,0	1,32	21392,0	1,06	27926,0	1,02
Амортизація	160952,0	8,56	159469,0	7,91	166720,0	6,11
Інші операційні витрати	169029,0	8,99	210961,0	10,46	610311,0	22,35
Разом	1880551,0	100,00	2016167,0	100,00	2730555,0	100,00

Як свідчать дані таблиці, досліджуване підприємство належить до матеріаломістких виробництв, оскільки питома вага матеріальних витрат становить більше половини всіх витрат на виробництво. В структурі витрат виробництва впродовж 2020-2022 рр. сталися зміни.

Загальна сума матеріальних затрат зросла з 2020 року до 2021 року, але зменшилася відносно до загальних витрат (з 75,02% до 75,73%). У 2022 році сума матеріальних затрат знову зросла, але їх питома вага скоротилася до 65,81%.

Хоча сума матеріальних затрат зростає, їхній вплив на загальні витрати зменшується, що може свідчити про ефективніше управління матеріальними ресурсами у 2022 році.

Сума витрат на оплату праці зменшилася у 2021 році, питома вага в структурі

витрат також зменшилася з 6,11% до 4,84%. У 2022 році сума знову зросла, але питома вага зменшилася до 4,71%.

Загальна питома вага витрат на оплату праці в межах загальних витрат зменшилася, що може вказувати на оптимізацію витрат на робочу силу.

Сума відрахувань на соціальні заходи зменшилася у 2021 р., і їхня питома вага також зменшилася. У 2022 році тенденція триває.

Сума амортизації залишилася майже незмінною протягом досліджуваних років, але її питома вага зменшилася з 8,56% до 7,91% у 2021 році та до 6,11% у 2022 році. Зменшення питомої ваги амортизації може свідчити про оптимізацію використання основних активів.

Відбулося зростання як загальної суми, так і питомої ваги інших операційних витрат, зокрема у 2022 році. Їхня питома вага збільшилася з 10,46% в 2021 році до 22,35% у 2022 році.

Зростання цих витрат вимагає додаткового аналізу для з'ясування причин.

Проаналізуємо динаміку витрат (табл. 2.8).

Отже, як свідчить табл. 2.8, за період з 2020 до 2022 року сума матеріальних витрат зросла на 8,23% у 2021 році порівняно з 2020 роком та ще на 17,70% у 2022 році порівняно з 2021 роком.

Значне зростання матеріальних затрат вказує на можливу необхідність управлінських заходів для оптимізації витрат або реформування ланцюга створення вартості.

Загальні витрати на оплату праці впали на 15,15% у 2021 році порівняно з 2020 роком, але знову зросли на 31,86% у 2022 році порівняно з 2021 роком.

Зменшення витрат на оплату праці у 2021 році може бути пов'язане з ефективнішим управлінням персоналом. Однак знову зростаючі витрати у 2022 році вимагають уваги керівництва.

Таблиця 2.8 — Динаміка операційних витрат ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат»

Елементи витрат, тис.	Роки	Відхилення 2021р. від 2020 р.	Відхилення 2022р. від 2021 р.
-----------------------	------	-------------------------------	-------------------------------

грн.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	абс.	відн.	абс.	відн.
Матеріальні затрати	1410706,0	1526799,0	1796978,0	116093,0	8,23	270179,0	17,70
Витрати на оплату праці	114957,0	97546,0	128620,0	-17411,0	-15,15	31074,0	31,86
Відрахування на соціальні заходи	24907,0	21392,0	27926,0	-3515,0	-14,11	6534,0	30,54
Амортизація	160952,0	159469,0	166720,0	-1483,0	-0,92	7251,0	4,55
Інші операційні витрати	169029,0	210961,0	610311,0	41932,0	24,81	399350,0	189,30
Разом	1880551,0	2016167,0	2730555,0	135616,0	7,21	714388,0	35,43

Спостерігається зменшення відрахувань на соціальні заходи на 14,11% у 2021 році в порівнянні з 2020 роком, але знову вони зростають на 30,54% у 2022 році порівняно з 2021 роком.

Зменшення витрат на соціальні заходи у 2021 році може бути результатом оптимізації, але їхнє зростання в 2022 році може потребувати уваги до соціальних програм та стандартів.

Спостерігається невелике зменшення амортизаційних витрат на -0,92% у 2021 році порівняно з 2020 роком, і знову вони зростають на 4,55% у 2022 році порівняно з 2021 роком. Незначне збільшення амортизаційних витрат може бути зумовлене оновленням обладнання чи розширенням активів компанії.

Інші операційні витрат зросли на 24,81% у 2021 році порівняно з 2020 роком і на 189,30% у 2022 році порівняно з 2021 роком. Таке суттєве зростання цих витрат може вимагати додаткового аналізу для визначення причин і впровадження ефективних заходів управління.

В цілому, зміни витрат на підприємстві свідчать про різноманітні фактори, які впливають на його діяльність. Для більш детального аналізу необхідно враховувати контекстуальні фактори, такі як ринкові умови, конкуренція, стратегія підприємства та управління ресурсами.

2.3 Діагностика рівня сталості підприємства «ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» і готовності до впровадження ESG-стандартів

ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» є універсальним підприємством з огляду на його можливість переробляти три види олійних культур, а саме: ріпак, соняшник, сою.

Корпоративним слоганом підприємства є: «Ефективне виробництво - чисте довкілля». Для втілення зазначеної концепції у життя менеджмент ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» здійснює управління підприємством за рядом напрямків, які є поточними цілями його сталого розвитку (рис. 2.6):

Рисунок 2.6 — Поточні цілі і місія підприємства в контексті забезпечення сталого розвитку

Оцінка сталості розвитку може бути здійснена за допомогою відповідних індикаторів сталого розвитку. Вони є інтегральними показниками, які визначаються шляхом агрегації кількох інших індикаторів. Для забезпечення стійкості, розвиток підприємства повинен досягати економічного зростання, але водночас покращувати якість життя та забезпечувати охорону навколишнього середовища.

Оснoву економічної стійкості підприємства складає стійкість виробничої діяльності, яка включає обсяг виробництва та продажу продукції, прибуток, рентабельність господарської діяльності, реалізацію та капітал. Крім того, економічну стійкість визначають не лише виробнича і фінансова стійкість, але також інноваційна та маркетингова складові.

Оцінку поточного забезпечення сталого розвитку ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» можна здійснити за наступними складовими: фінансова стійкість, маркетингова стійкість, виробничо-технологічна стійкість, організаційно-структурна стійкість, соціальна стійкість та екологічна стійкість.

Фінансова стійкість охоплює фінансову незалежність, можливість вільного розпорядження власними коштами та ефективність виробничих процесів (табл.). Вона також відображає надійність підприємства з точки зору укладання партнерських угод.

Таблиця 2.9 Показники фінансової стійкості ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» за 2020-2022 рр.

Показник	Роки			Відх. абс 2021р. від 2020 р.	Відх. абс 2022р. від 2021р.
	2020	2021	2022		
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,43	-0,37	-0,56	-	-
Коефіцієнт автономії	0,63	0,53	0,43	-0,09	-0,10
Коефіцієнт фінансового левериджу	0,22	0,25	0,25	0,03	-0,01
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,77	0,67	0,54	-0,10	-0,13

Отже, протягом розглянутого періоду коефіцієнт маневреності власного капіталу залишається від'ємним. Від'ємне значення цього коефіцієнта свідчить про негативну ситуацію щодо можливості підприємства використовувати власні ресурси для фінансування своєї діяльності. Це означає, що підприємство може обмежено

розширювати свою діяльність, і існує ризик фінансової нестабільності та залежності від зовнішнього фінансування.

Від'ємне значення коефіцієнта маневреності власного капіталу вказує на проблеми, такі як збитковість підприємства, що спричинює зменшення власного капіталу; зростання заборгованості та використання зовнішнього фінансування, що конкурує з власними ресурсами; і значну залежність від кредитів та позик, що може призвести до фінансового ризику.

Коефіцієнт автономії зменшився з 0,63 в 2020 році до 0,53 в 2021 році, вказуючи на зниження фінансової спроможності підприємства.

Коефіцієнт автономії зменшився на 0,09 у 2022 році порівняно з 2021 роком.

Зменшення цього коефіцієнта може вказувати на збільшення використання зовнішнього фінансування та зменшення ступеня автономії компанії.

Коефіцієнт фінансового левериджу зріс з 0,22 в 2020 році до 0,25 в 2021 році, що може свідчити про більшу залежність підприємства від зовнішнього фінансування.

Коефіцієнт фінансового левериджу залишився сталим у 2022 році порівняно з 2021 роком. Стабільність цього показника може свідчити про консервативний підхід компанії до використання фінансового левериджу.

Коефіцієнт фінансової стійкості зменшився з 0,77 в 2020 році до 0,67 в 2021 році, вказуючи на погіршення фінансової стабільності підприємства.

Коефіцієнт фінансової стійкості зменшився у 2022 році порівняно з 2021 роком. Зменшення цього коефіцієнта може вказувати на погіршення фінансової стійкості компанії, що може викликати збільшення фінансових ризиків.

Загальний аналіз показує, що у більшості показників фінансової стійкості відбулися зміни, які вказують на зниження самостійності та загальної фінансової стабільності підприємства.

Ці перетворення можуть віддзеркалювати ризики та труднощі, які постали перед підприємством протягом зазначеного періоду. Наприклад, підвищення рівня фінансового важеля може бути пов'язане з потребою залучення зовнішнього фінансування для забезпечення розвитку та розширення компанії. Зменшення

ступеня автономії та фінансової стійкості може вказувати на вплив економічних труднощів, конкурентного тиску або недостатньої ефективності управління фінансовими ресурсами.

Маркетингова сталість відображає здатність підприємства зберігати стійку конкурентну позицію, досягаючи запланованих обсягів продажів, адаптуючись до змін у ринкових умовах та відповідності продукції співвідношенню ціна-якість.

Підприємство «ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» не здійснює автономну маркетингову діяльність, але діє за схемою «business-to-business». Продажем його продукції займається промислова група "Vioil". Географія продажів охоплює понад 50 країн практично на всіх континентах, з основними напрямками експорту в країни Близького Сходу, Південно-Східної Азії, Північної та Східної Африки та Європи.

Тому для визначення його маркетингової сталості проаналізуємо показники витрат на збут, питома вага витрат на збут у загальних витратах, коефіцієнт рентабельності продаж та ефективність реалізації товарів (таблиця 2.10).

У 2021 році витрати на збут зменшилися на 44571 тис. грн. у порівнянні з 2020 роком, що може свідчити про можливе скорочення маркетингових витрат або проведення оптимізації у витратній політиці підприємства.

Питома вага витрат на збут у загальних витратах знизилася з 4,61% у 2020 році до 2,30% у 2021 році. Це свідчить про зменшення відносного значення витрат на збут у загальній структурі витрат підприємства.

Коефіцієнт рентабельності продажів відображає співвідношення чистого прибутку до чистого доходу (виручки) від продажу продукції і слугує індикатором ефективності продажів та рентабельності підприємства.

Таблиця 2.10 — Показники маркетингової сталості ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» за 2020-2022 рр.

Показник	Роки		
----------	------	--	--

	2020	2021	2022	Абс. відх.2021 р. від 2020 р.	Абс. відх.2022 р. від 2021 р.
Витрати на маркетинг	92894,00	48323,00	283071,00	-44571,00	234748,00
Питома вага витрат на збут у загальних витратах	4,94	2,40	10,37	-2,54	7,97
Коефіцієнт рентабельності продаж	-0,05	-0,09	0,03	-	0,12
Ефективність реалізації товарів	0,05	0,03	0,08	-0,02	0,06

Зростання коефіцієнта рентабельності вказує на поліпшення фінансових показників компанії. Проте для досліджуваного підприємства цей показник залишається від'ємним як у 2020, так і в 2021 році, при цьому в 2021 році він став меншим за 2020 рік, що може свідчити про збиткову діяльність і відсутність прибутку від реалізації продукції.

Коефіцієнт ефективності реалізації продукції, що відображає ефективність реалізації товарів, зменшився з 0,05 у 2020 році до 0,03 у 2021 році. Це може свідчити про меншу ефективність зусиль, спрямованих на реалізацію продукції.

За 2022 рік витрати на маркетинг зросли в 4 рази порівняно з 2021 роком. Це може бути ознакою інтенсивної маркетингової діяльності, розширення зусиль у просуванні продукції чи іншими стратегічними маркетинговими заходами.

Питома вага витрат на збут у 2022 році становить 10,37%, що є помітним збільшенням порівняно з 2,40% у 2021 році. Це може свідчити про важливість інвестування в маркетингову діяльність для забезпечення успішної реалізації продукції.

Коефіцієнт рентабельності продаж у 2022 році став позитивним і становить 0,03%, що свідчить про те, що підприємство отримало прибуток від реалізації

продукції. Однак, це значення є невеликим, і, можливо, тому бажаним є подальше покращення ефективності діяльності.

Коефіцієнт ефективності реалізації товарів в 2022 році склав 0,08, що вказує на певне покращення ефективності зусиль, спрямованих на реалізацію продукції. Однак, необхідним є подальше удосконалення цього показника.

Загальною тенденцією в 2022 році є інтенсивне збільшення витрат на маркетинг, що може бути спрямоване на підтримку стратегічних цілей підприємства. При цьому важливо вдосконалювати ефективність маркетингових заходів для досягнення більш значущих результатів у плані рентабельності та ефективності реалізації продукції.

Сталість виробничо-технологічних процесів є суттєвим аспектом, що визначає ефективність функціонування підприємства у сфері переробки, оскільки вона має вплив на неперервність виробничого циклу та забезпечення необхідними ресурсами. Для оцінки цієї стійкості можна провести аналіз таких показників, як коефіцієнт виробничого потенціалу, коефіцієнт придатності основних засобів та рентабельність виробництва, що представлені в таблиці 2.8.

Таблиця 2.11 — Показники виробничо-технологічної сталості ПрАТ «ВОЖК» за 2020-2022 рр.

Показник	Роки			Абсолютне відхилення	
	2020	2021	2022	2021 від 2020	2022 від 2021
Коефіцієнт виробничого потенціалу	0,88	0,85	0,77	-0,03	-0,08
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,85	0,81	0,76	-0,04	-0,06
Рентабельність виробництва	0,11	-0,02	0,35	-0,13	0,37

Коефіцієнт виробничого потенціалу відображає відношення залишкової вартості основних засобів до майна підприємства, визначаючи ефективність їх використання у виробництві. Цей показник відбув зменшення з 0,88 у 2020 році до 0,85 у 2021 році,

що свідчить про невелике зниження ефективності використання основних засобів. Зменшення цього коефіцієнта може вказувати на недостатню оптимізацію ресурсного забезпечення підприємства.

Коефіцієнт придатності основних засобів розраховується як співвідношення залишкової вартості основних засобів до їх первісної вартості, вказуючи на ступінь зношеності та ефективного використання. Зменшення цього показника з 0,85 у 2020 році до 0,81 у 2021 році вказує на меншу придатність основних засобів, можливо, вимагаючих додаткового обслуговування чи ремонту. Хоча загальне значення індикатора залишається вищим за нормативне (0,5).

Рентабельність виробництва, яка визначається як співвідношення валового прибутку до виробничих витрат на реалізацію, вказує на ефективність та прибутковість виробництва. Цей показник відзначився значним зменшенням з 0,11 у 2020 році до -0,02 у 2021 році, що свідчить про збиткову діяльність підприємства протягом 2020-2021 рр.

Коефіцієнт виробничого потенціалу знизився з 0,85 у 2021 р. до 0,77 у 2022 р, що вказує на подальше зниження ефективності використання основних засобів у 2022 р. Це може сигналізувати про необхідність удосконалення виробничих процесів та ресурсного управління.

Коефіцієнт придатності основних засобів зменшився з 0,81 у 2021 р. до 0,76 у 2022 р. Спад цього показника свідчить про подальше зниження придатності основних засобів. Можливо, необхідно вжити заходів для підвищення технічного стану та тривалості служби основних засобів.

Рентабельність виробництва збільшилася з -0,02 у 2021 р. до 0,35 у 2022 р. Хоча відбулося покращення, показник залишається низьким.

Сталість управління підприємством може бути оцінена за допомогою ряду показників, зокрема коефіцієнту економності апарату управління, коефіцієнту співвідношення витрат на управління і темпів зростання обсягів виробництва, рентабельності власного капіталу (табл. 2.12).

Таблиця 2.12 — Показники сталості управління на підприємстві «ПрАТ «ВОЖК» 2020-2022 рр.

Показник	Роки	Абс. відх.	
----------	------	------------	--

	2020	2021	2022	2021р р. від 2020 р.	Абс. відх. 2022 р. від 2021 р.
Коефіцієнт економності апарату управління	0,022	0,019	0,017	-0,003	-0,002
Коефіцієнт співвідношення витрат на управління й темпів зростання обсягів виробництва	0,022	0,020	0,014	-0,001	-0,007
Рентабельність власного капіталу	-0,040	-0,075	0,059	-	0,134

Коефіцієнт економності апарату управління визначається як співвідношення витрат на управління до загальних витрат підприємства. Цей показник служить для оцінки того, наскільки ефективно використовуються ресурси на управління. За період від 2020 до 2021 року коефіцієнт економності апарату управління зменшився з 0,022 до 0,019. Це свідчить про зниження ефективності управління витратами на підприємстві.

Коефіцієнт співвідношення витрат на управління і темпів зростання обсягів виробництва вказує на ефективність менеджменту і розраховується як відношення витрат на управління до доходу від реалізації продукції. За аналізований період від 2020 до 2021 року цей коефіцієнт зменшився з 0,022 до 0,020. Це може свідчити про збільшення витрат на управління при невеликому зростанні обсягів виробництва.

Власний капітал підприємства залишався нерентабельним унаслідок накопичення нерозподіленого збитку протягом розглянутого періоду. Отже, можна зробити висновок, що протягом цього часу коефіцієнти економності апарату управління та співвідношення витрат на управління і темпів зростання обсягів виробництва зменшилися, а рентабельність власного капіталу залишалася від'ємною. Зниження коефіцієнту економності апарату управління з 0,022 у 2020 році до 0,019 у 2021 році та подальше до 0,017 у 2022 році свідчить про зменшення ефективності використання ресурсів на управління. Від'ємні абсолютні відхилення також вказують на негативний тренд у порівнянні із 2020 роком.

Зниження коефіцієнта співвідношення витрат на управління й темпів зростання обсягів виробництва з 0,022 у 2020 році до 0,020 у 2021 році та подальше до 0,014 у 2022 році може вказувати на збільшення витрат на управління при обмеженому зростанні обсягів виробництва. Від'ємне абсолютне відхилення також свідчить про негативну тенденцію у розвитку цього показника.

Від'ємні значення рентабельності власного капіталу у 2020 та 2021 роках свідчать про збиткову діяльність. Однак у 2022 році відбулося значне покращення, оскільки показник став додатним і дорівнює 0,059. Це позитивне значення може вказувати на покращення фінансової ситуації та прибутковості підприємства.

Отже, у 2022 р. можемо відмітити деяке покращення рівня рентабельності власного капіталу, але водночас спостерігаються погіршення в коефіцієнтах економності апарату управління та співвідношення витрат на управління й темпів зростання обсягів виробництва.

Соціальна сталість ПрАТ «Вінницький ОЖК» є результатом взаємодії з персоналом підприємства на основі професійної компетентності працівників, рівня задоволення матеріальних потреб. Цей процес втілюється завдяки розробленій кадровій політиці, яка відображає місію та стратегічні цілі, спрямовані на досягнення успішних результатів у діяльності та перспективний розвиток підприємства. Головною метою цієї кадрової політики є забезпечення гармонії між економічною та соціальною ефективністю використання людських ресурсів, своєчасне надання відділам кваліфікованих працівників, створення умов для результативного розвитку та використання потенціалу, задоволення соціально-економічних очікувань працівників, зміцнення корпоративної культури та забезпечення ефективної мотивації та професійного зростання кадрового складу. Адже персонал підприємства є важливим та високоспеціалізованим ресурсом й унікальною конкурентною перевагою.

У 2021 році середньооблікова кількість працівників становила 708 осіб (в тому числі штатних - 699 осіб). Чоловіків серед них було 458, жінок - 250. Середній вік працівників склав 44 роки. У 2022 році середньооблікова чисельність персоналу знизилась і становила 673 особи.

Рисунок 2.7 — Гендерна структура персоналу підприємства, 2021 р.

Рисунок 2.8 — Гендерна структура керівного апарату підприємства, 2021 р.

Щорічно працівники комбінату підвищують свою кваліфікацію, користуючись курсами професійного розвитку. Для цього розробляється план, що передбачає поступове підвищення кваліфікації персоналу на наступний період. З метою перевірки рівня знань проводиться регулярна атестація працівників. Результати атестації дають атестаційній комісії можливість рекомендувати співробітників на посади з більшою відповідальністю або переводити їх в інші відділи, враховуючи їхні професійні здібності. Таким чином, найбільш досвідчені, надійні та перспективні працівники можуть отримати вищі посади та приймати на себе більше функціональних обов'язків.

Внутрішнє навчання та саморозвиток персоналу забезпечуються за допомогою тематичних семінарів, вебінарів та тренінгів. Це сприяє

формуванню загального розуміння розвитку підприємства та дотриманню загальних принципів роботи.

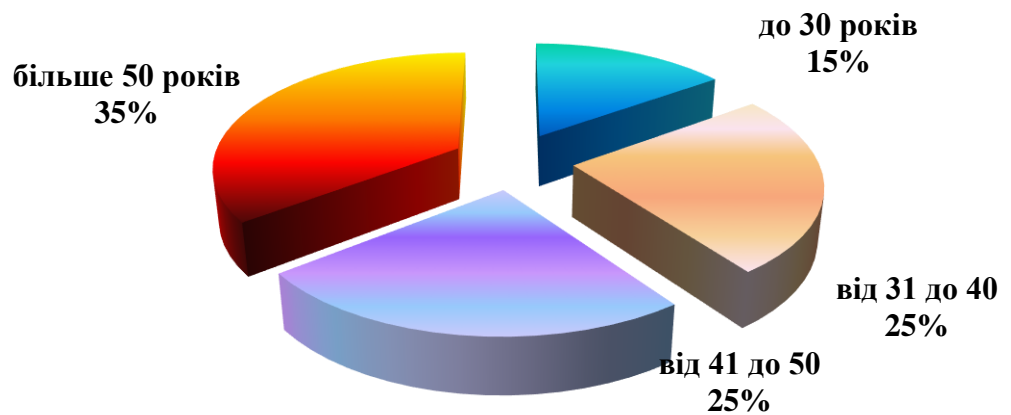

Рисунок 2.9 – Вікова структура персоналу підприємства

Основними принципами, на яких побудований комплексний підхід до взаємодії із персоналом підприємства, є повага до прав людини, гарантованість права на інформацію, відкритість, доступність та свобода її обміну. Дотримання зазначених принципів створюють умови для оптимального використання кадрового потенціалу, формування єдиної корпоративної культури.

На підприємстві у 2021 році :

- пройшли перевірку знань – 582 працівники,
- підвищили кваліфікацію – 151 працівник.

Станом на 31.12.2021 рік на комбінаті працювало - 733 чол. із них жінок - 278 чол., з них мають:

- повну вищу освіту 179 чол. із них 73 жінки;
- базову вищу освіту 153 чол. із них 66 жінок;
- спеціальну освіту 167 чол. із них 42 жінки.

Таким чином працівники які мають освіту – 68%, з них жінки 36%..

У 2021 році працювали 41 працівник з інвалідністю.

ПрАТ «Вінницький ОЖК» є базою для проходження виробничої практики зі спеціальностей «технологія жирів та жирозамінників», «експлуатація електроустаткування на промислових підприємствах»,

«маркетинг» «економіка», «менеджмент зовнішньоекономічної діяльності», та з інших спеціальностей. В 2021 році 42 студента з коледжів і ВНЗ м. Вінниці пройшли практику на підприємстві.

Досягнення екологічної сталості є ключовим пріоритетом в роботі підприємства ПрАТ «ВОЖК». На підприємстві використовується та успішно функціонує інтегрована система екологічного менеджменту, яка відповідає міжнародним стандартам ISO 14001:2015. Ця система охоплює приймання та зберігання олійної сировини, виробництво різних видів олій (соняшникової, соєвої, ріпакової), включаючи пресову, екстракційну або їх комбінацію, виробництво шроту соняшникового, соєвого, ріпакового (в тостованій або гранульованій формі), виробництво рослинних жирів, маргарину та фасованої олії, а також займається зберіганням та відвантаженням готової продукції.

В грудні 2021 року підприємство успішно пройшло ресертифікацію впровадженої інтегрованої системи екологічного менеджменту та менеджменту професійної безпеки та здоров'я. В рамках цього процесу було переглянуто цілі екологічної політики підприємства, спрямовані на раціональне використання природних ресурсів (поверхневих та підземних вод, атмосферного повітря, ґрунтів тощо), охорону довкілля, зменшення викидів шкідливих речовин та підвищення корпоративної культури у сфері охорони навколишнього середовища.

ПрАТ «Вінницький ОЖК» регулярно оцінює екологічні ризики своєї діяльності. Для цього постійно проводяться дослідження виробничих процесів з метою оцінки їх впливу на природне середовище. На основі результатів моніторингу розробляються щорічні плани та заходи з поліпшення системи екологічного та соціального управління.

До комплексних заходів в напрямі охорони навколишнього середовища належать:

- застосування сучасних технологій очищення стічних вод та викидів у повітря;
- запровадження повторного використання ресурсів;

- реалізація відходів, як побічних продуктів та на вторинну сировину;
- безпечне поводження з відходами на підприємстві в місцях тимчасового зберігання;
- система роздільного сортування твердих побутових відходів;
- передача відходів на утилізацію спеціалізованим організаціям для їх безпечного видалення;
- проведення дератизації, дезінфекції та дезінсекції поверхонь по підрозділах комбінату.

З метою використання енергозберігаючих технологій на комбінаті діє котельня для спалювання відходів виробництва - лушпиння соняшнику, яке утворюється на олійноекстракційному виробництві при переробці насіння соняшнику. Отримана пара використовується у технологічних процесах на виробництвах підприємства та для опалення.

Для контролю за викидами парникових газів на підприємстві впроваджена та підтримується сертифікована система екологічної сталості ISCC (система розрахунку викидів парникових газів).

Використання у вигляді палива - біомаси (лушпиння насіння) зменшило кількість викидів в навколишнє середовище. При цьому застосовується процедура обліку балансу маси насіння ріпаку відповідно до вимог системи екологічної сталості ISCC для обліку біомаси на ПрАТ «Вінницький ОЖК».

У виробничих підрозділах діє автоматизована система комерційного обліку електроенергії (АСКОЕ), яка направлена на облік теплової енергії та електроенергії із перерахунком енергоефективності роботи підприємства та діє система онлайн моніторингу споживання теплової енергії на основних підрозділах підприємства.

Отже, у рамках впровадження елементів сталого розвитку бізнес-модель підприємства націлена на мінімізацію матеріальних потоків. Це досягається через аналіз фактичних витрат трьох типів процесів (основні, додаткові, допоміжні), що формують первісну вартість виробничих запасів. Вибір

ефективних методів контролю їх використання ґрунтується на критерії найбільшої віддачі.

У той же час політика управління ресурсами належить до вищого рівня управління, враховуючи стратегічні пріоритети холдингу Vioil. Ця політика спрямована на встановлення компромісу між ризиками і витратами, ліквідністю і оборотністю.

З погіршенням фінансових показників ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» в період дослідження пов'язано з рядом об'єктивних причин. Перш за все, значний вплив пандемії COVID-19 на світову та українську економіку призвів до припинення діяльності та закриття численних підприємств через високий рівень захворюваності серед працівників та обмеження пересування персоналу. Світова логістична система також пройшла зміни, адаптуючись до нових умов, що вплинуло на діяльність підприємства. На ринках олійної сировини та рослинної олії спостерігалися зміни цінової кон'юнктури. Крім того, посуха в 2020 році призвела до дефіциту насіння соняшнику в Україні.

Важливо відзначити, що, незважаючи на порушену фінансову сталість, це не вплинуло на соціальні, виробничо-технологічні та інші складові сталого розвитку підприємства.

Отже, проведене дослідження виявило наступні проблеми у забезпеченні сталого розвитку підприємства:

- нестача власних оборотних коштів для придбання сировини;
- недозавантаженість переробних потужностей, що призводить до неоптимального розподілу постійних витрат на виробництво;
- менеджмент та персонал підприємства фактично здійснюють заходи, спрямовані на забезпечення сталого розвитку у різних аспектах, таких як екологічний, соціальний, виробничо-технологічний та управлінський, проте не інформують про це зацікавлених стейкхолдерів у форматі, який був би

прийнятний для потенційних інвесторів, партнерів і споживачів, відповідно до міжнародних стандартів нефінансової ESG-звітності.

3. ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ESG-ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРАТ «ВІННИЦЬКИЙ ОЛІЙНО-ЖИРОВИЙ КОМБІНАТ»

3.1 Впровадження стандартів ESG на підприємстві як інструмент залучення міжнародних інвестицій

Досвід українських й іноземних компаній показує, що олійно-жирове виробництво у Світі розвивається на основі поєднання ESG-принципів, концепцій сталого розвитку, біоекономіки, а також циркулярної економіки.

Циркулярна економіка допомагає знизити шкідливий вплив олійно-жирової галузі на навколишнє середовище через перехід переробних підприємств до циркулярних бізнес-моделей, скорочення кількості відходів та рециркуляцію ресурсів.

Біоекономіка дозволяє знизити залежність галузі від викопного палива шляхом використання відновлюваних ресурсів, таких як насіння олійних культур, і може допомогти галузі знизити викиди парникових газів та інших забруднювачів.

Цілі сталого розвитку загалом є орієнтиром для розвитку олійно-жирової галузі. Компанії, які прагнуть досягти ЦСР, можуть впроваджувати інновації та практики, що сприяють сталому розвитку.

Наприклад, компанія Unilever використовує відновлювану пальмову олію у своїх продуктах. Це допомагає компанії знизити викиди парникових газів та покращити свій вплив на навколишнє середовище.

Компанія Cargill розробляє нові методи виробництва рослинних олій та жирів, які використовують менше води та енергії. Це допомагає компанії знизити свій вплив на довкілля та підвищити ефективність виробництва.

Компанія Bunge впроваджує систему управління відходами, яка допомагає компанії скоротити кількість відходів, що відправляються на

звалище. Це допомагає компанії знизити свій вплив на навколишнє середовище та підвищити ефективність використання ресурсів.

З урахуванням також досвіду українських компаній, проаналізованого у Розділі 2, виробники олійно-жирової продукції, які прагнуть сталого розвитку, мають впроваджувати такі ініціативи:

- використання відновлюваних джерел сировини, таких як насіння олійних культур, відходи сільськогосподарського виробництва та перероблені продукти;
- зниження використання води, енергії та інших природних ресурсів;
- зниження викидів парникових газів та інших забруднювачів;
- поліпшення умов праці та дотримання прав людини;
- зміцнення взаємодії з місцевими спільнотами.

Подібні ініціативи допомагають компаніям олійно-жирової галузі знизити свій вплив на навколишнє середовище, покращити свої показники за ESG-факторами та досягти цілей сталого розвитку ООН.

Господарська діяльність ПрАТ «ВОЖК» у 2020-2021 рр. була збитковою, що негативно позначилося на його фінансовому становищі. Власний оборотний капітал підприємства мав від'ємне значення, що вказує на відсутність власних коштів для фінансування поточної діяльності. У 2022 р. фінансовий стан підприємства не значно покращився.

В умовах воєнного стану експорт продукції підприємства через порти Чорного і Азовського морів був заблокований. Налагодження експорту наземним транспортом було ускладнене нестачею відповідних залізничних вагонів-цистерн.

За таких умов підприємству буде важко залучити кошти інвесторів, оскільки акції підприємства торгуються тільки на вітчизняному фондовому ринку, який не є достатньо розвиненим для залучення значних обсягів фінансування.

Після початку російської агресії Україна втратила значну частину потужностей олійно-жирової галузі. Це призвело до зниження експорту

рослинних олій, зокрема соняшникової рафінованої дезодорованої, яка є основним продуктом для смаження в Європі.

З метою підтримки українських експортерів та стабілізації світових ринків олійно-жирової продукції ряд урядів європейських країн, представників великого бізнесу та організацій споживачів ініціювали створення асоціації Global Business for Ukraine (GB4U).

GB4U допомагає вітчизняним підприємствам отримати доступ до нових ринків, обмінюватися досвідом з міжнародними компаніями та вчитися на кращих світових практиках, зокрема в галузі сталого розвитку.

Участь у платформі GB4U для ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» означає доступ до цінних зв'язків та ресурсів, які можуть допомогти підприємству відновити та розширити свою діяльність.

Приєднання до асоціації також може сприяти залученню іноземних інвестицій, розширенню бізнес-контактів та підвищенню міжнародної видимості підприємства.

GB4U об'єднує компанії з усього світу з різних секторів економіки, що створює сприятливі умови для обміну досвідом, пошуку нових партнерів та розвитку нових ринків для вітчизняних підприємств.

При цьому GB4U також акцентує увагу на сталому розвитку та інноваціях підприємств-учасників.

Компанія «Євроконсалтинг» та TWL Contrado GmbH впроваджує проекти виходу на ринок Євросоюзу із залученням німецьких програм експертної підтримки. Проект передбачає можливість індивідуального підбору та залучення до вирішення завдань компанії експерта у Німеччині на 6 - 12 тижнів. Консультування здійснюється в онлайн і офлайн-форматах. Фінансування роботи експертів здійснює Фонд німецької економіки з міжнародної співпраці. Компанія може допомогти у пошуку іноземних партнерів; удосконаленні стратегії збуту продукції на ринках Європейського союзу (ek-ua.com).

Також для підтримки українських підприємств і компаній, операційна

діяльність яких стала вкрай вразливою через російську агресію, була створена Платформа стійкості ланцюга поставок (The Supply Chain Resilience platform, (<https://supply-chain-resilience-platform.b2match.io/home>) на основі Мережі європейських підприємств (Enterprise Europe Network) у співпраці з Європейською платформою кластерної співпраці (European Cluster Collaboration Platform) за підтримки Європейської Комісії, Європейської ради з інновацій та Виконавчого агентства з малих і середніх підприємств (EISMEA).

Зазначена ініціатива має на меті допомогти компаніям зберегти, реструктуризувати або замінити існуючі ланцюги поставок, а також отримати сировину, деталі, компоненти та/або (напівфабрикати) або послуги, необхідні для продовження виробництва.

Ця платформа доповнює дві інші підтримувані Європейською Комісією для пошуку ділових контактів для українського бізнесу: платформа EU-Ukraine Solidarity Lanes і форум EU Clusters Support Ukraine.

З урахуванням вище зазначених перспектив доєднання ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» до міжнародних бізнес-платформ і ділових екосистем пріоритети ESG-стратегії на додачу до його поточної стратегії сталого розвитку повинні включати наступні аспекти:

1. Екологічна сталість:
 - Зменшення впливу на довкілля шляхом впровадження енергоефективних технологій та процесів.
 - Мінімізація викидів забруднюючих речовин та емісій шкідливих газів.
 - Збільшення використання відновлюваних джерел енергії, наприклад, сонячної чи вітрової енергії.
 - Ефективне управління водними ресурсами та зменшення споживання води.
2. Соціальна відповідальність:
 - Забезпечення безпечних та здорових умов праці для працівників.

- Застосування політики рівних можливостей та уникнення дискримінації в робочому середовищі.
 - Розвиток програм соціальної підтримки для співробітників та їх сімей.
 - Сприяння розвитку місцевих спільнот та підтримка соціальних проектів у регіоні.
3. Управління корпоративними цінностями та етикою:
- Впровадження прозорих та етичних стандартів ведення бізнесу.
 - Дотримання принципів корпоративного управління та відповідності до законодавства та нормативних вимог.
 - Забезпечення високого рівня корпоративної культури та відповідальної поведінки всіх працівників.
4. Управління ризиками та сталість бізнесу:
- Ідентифікація, оцінка та управління ризиками, пов'язаними зі змінами клімат
5. Інновації та дослідження:
- Залучення до досліджень та розробок, спрямованих на зменшення впливу на довкілля та покращення стійкості процесів виробництва.
 - Продовження інноваційних рішень у сфері виробництва, обробки та використання олій та жирів.
 - Сприяння розвитку технологій з утилізації та переробки відходів виробництва.
6. Транспарентність та звітність:
- Публікація регулярних звітів про стан реалізації ESG-стратегії та досягнення поставлених цілей.
 - Забезпечення доступу до інформації про екологічний, соціальний та управлінський вплив підприємства.
7. Залучення зацікавлених сторін:
- Співпраця зі зацікавленими сторонами, включаючи громадські організації, місцеві влади, клієнтів та постачальників, для спільного розв'язання

екологічних та соціальних проблем.

8. Впровадження цілей сталого розвитку ООН:

- Спрямування зусиль на досягнення цілей сталого розвитку Організації Об'єднаних Націй, зокрема у сферах екології, боротьби зі зміною клімату, розвитку суспільства та партнерства.

Аналіз поточних практик з дотримання принципів сталого розвитку (п.2.2 і 2.3) показав, що досліджуване підприємство у своїй діяльності орієнтоване на забезпечення сталості у сфері екології, виробництва і технологій, маркетингу, кадровій політиці тощо. Разом з тим така діяльність підприємства потребує формалізованого представлення для того, аби інформувати усіх його стейкхолдерів про високий рівень корпоративної відповідальності перед суспільством. З урахуванням вищезазначеного, вважаємо, що для підприємства було б доцільним офіційно впровадити стандарти ESG. Адже світова практика показує, що підприємства, що не відповідають очікуванням інвесторів щодо ESG, не мають доступу до ринків капіталу

Впровадження ESG-підходу потребує від менеджменту підприємства визначитися з тим, за яким стандартом буде формуватися і розкриватися звітність про екологічну, соціальну, управлінську сталість ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат». У таблиці 3.1 наведено інформацію про вищезазначені стандарти і те, на чому вони зосереджені, методологію оцінки, яку вони використовують, і типи суб'єктів господарювання, які переважно звітують, використовуючи ці стандарти.

Таблиця 3.1 — Світові стандарти ESG [30]

Стандарти	Опис	Методологія оцінки	Тип суб'єктів господарювання
Принципи відповідального інвестування (PRI)	Добровільна та може використовуватися всіма інвесторами для включення питань ESG у свої практики прийняття рішень та права власності	Числова система оцінювання від 1 до 5 зірочок, причому 1 — найнижча, а 5 — найвища	Пенсійні фонди, фонди цільового фінансування, фонди, постачальники страхових послуг, установи фінансування розвитку, суверенні фонди добробуту, сімейні офіси, керуючі приватними капіталами та керуючі активами
Робоча група з питань розкриття фінансової інформації, пов'язаної зі зміною клімату (TCFD)	Використовується компаніями, банками та інвесторами для надання інформації зацікавленим сторонам	Використовує сценарії фізичних ризиків та перехідних ризиків, щоб допомогти зрозуміти та скерувати прийняття рішень щодо клімату	В основному це публічні компанії, але це стосується організацій в різних секторах та юрисдикціях
Рада зі стандартів обліку сталого розвитку (SASB)	Звітування зосереджується виключно на фінансовій суттєвості	Перегляньте теми розкриття інформації SASB для кожної галузі та визначте, які теми розкриття інформації застосовні до вашої компанії	Деякі з найвпливовіших керуючих активами, такі як BlackRock, State Street і Vanguard, рекомендують емітентам використовувати стандарти SASB спільно з системою TCFD.
Рада з міжнародної інтегрованої звітності (IIRC)	Використовується різними організаціями для створення цінності з плином часу	Використовує систему на основі принципів IIRC для оцінки організацій	Система IIRC призначена для підприємств приватного сектора, але може застосовуватися як до державних компаній, так і до неприбуткових організацій
Глобальна ініціатива із звітування	Суттєвість є наріжним каменем звітування	Оцінює за допомогою трьох стовпів сталого розвитку: екологічне, соціальне та корпоративне управління	Найбільш широко використовується багатонаціональними організаціями, урядами, малими та середніми підприємствами (МСП), НУО та промисловими групами

Відповідальне виробництво та споживання сьогодні вже не є унікальною конкурентною перевагою для підприємства чи компанії — воно стало необхідною нормою для отримання нових інвестицій і виходу підприємств на міжнародні ринки.

В Україні на сьогодні нефінансова ESG-звітність впроваджена компаніями Kernel Holding s.a., Astarta Holding N.V., Unilever Україна, Henkel Україна, АТ «Фармак», Нібулон, МХП, Київстар та інші.

За прогнозами компанії PwC, у 2025 році ринкова частка фондів ESG зросте до 57%, що на 42% більше, ніж у 2019 році. Це означає, що все більше інвесторів будуть орієнтуватися на інвестиції в компанії, які дотримуються принципів сталого розвитку.

Відповідно до методології [30], нами розроблена концептуальна схема впровадження ESG-підходів у стратегію підприємства ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» (рис. 3.1).

Архітектура складається з чотирьох основних компонентів:

- оцінка ESG-ризиків та можливостей;
- розробка ESG-стратегії;
- впровадження ESG-ініціатив;
- моніторинг та оцінка результатів.

Оцінка ризиків та можливостей у сфері ESG передбачає проведення ідентифікації та аналізу факторів, пов'язаних з екологічною, соціальною та управлінською діяльністю підприємства. Розробка стратегії у цьому напрямку включає визначення конкретних цілей та завдань для проведення трансформації в рамках екологічних, соціальних та управлінських аспектів.

Впровадження ініціатив у сфері ESG передбачає розробку та реалізацію конкретних заходів для досягнення визначених цілей у сферах екології, соціальної відповідальності та управлінської практики.

Моніторинг та оцінка результатів включають в себе систематичний аналіз результатів проведеної трансформації у сфері ESG та їх регулярне оцінювання.

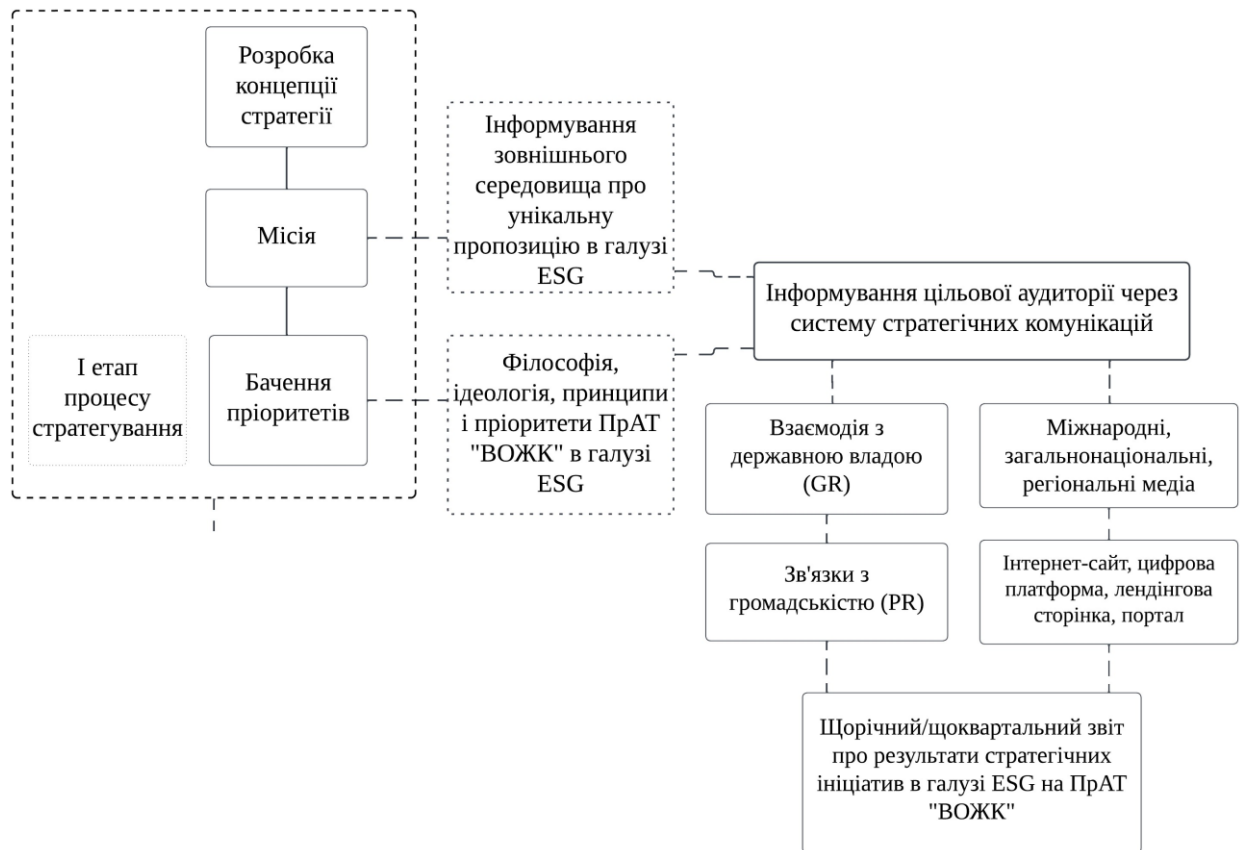

Рисунок 3.1 – Концептуальна схема ESG-стратегування для ПрАТ
«Вінницький олійно-жировий комбінат»

Слід зазначити, що стратегічні пріоритети підприємства мають бути розроблені з урахуванням принципів сталого розвитку. Це означає, що місія та бачення підприємства повинні відображати його зобов'язання перед суспільством і навколишнім середовищем.

Візуальна концепція бренду підприємства також повинна відображати його позиції в галузі сталого розвитку відповідно до досліджень [8; 11; 41]. Наприклад, логотип і інші елементи бренду можуть використовувати кольори, що символізують сталість, такі як зелений, синій або білий.

Для створення нового ділового іміджу соціально відповідального підприємства необхідно використовувати інструменти стратегічних комунікацій. Це включає в себе інформування про економічну та соціальну

ефективність компанії, а також формування корпоративної культури, яка підтримує принципи сталого розвитку.

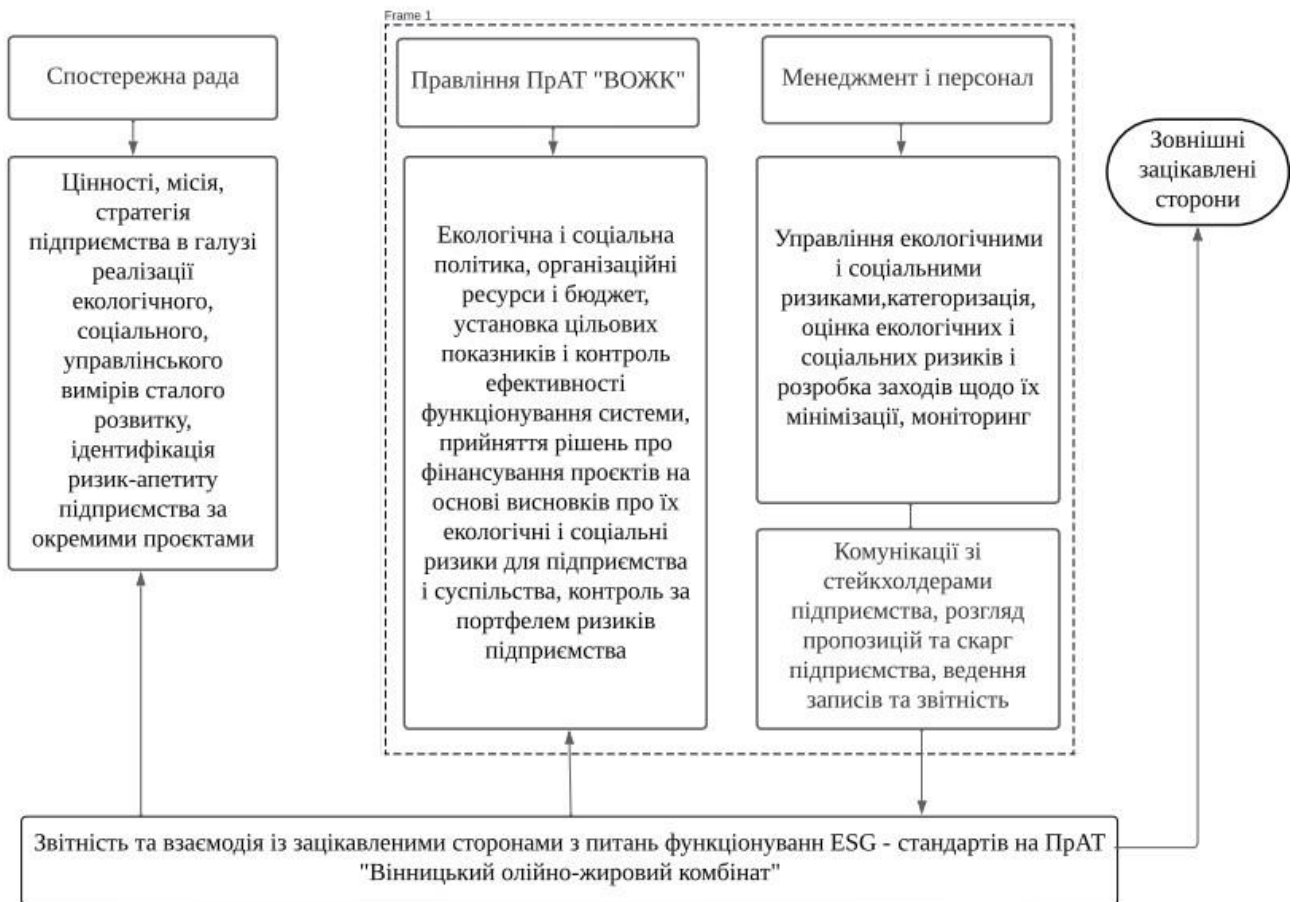

Рисунок 3.2 — Система управління екологічними, соціальними, управлінськими вимірами сталого розвитку ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» в рамках інтеграції ESG-стандартів

Інформування про діяльність підприємства може здійснюватися у різних форматах, таких як звіти, прес-релізи, соціальні мережі тощо. Важливо, щоб інформація була доступною та зрозумілою для всіх зацікавлених сторін.

Трудові ресурси підприємства є ключовим активом для реалізації стратегії сталого розвитку. Тому важливо, щоб працівники підприємства розуміли та поділяли корпоративні цінності в цій галузі. Для цього необхідно використовувати різні інструменти, такі як корпоративні програми навчання та розвитку, а також інформаційні матеріали.

Для обміну досвідом і кращими практиками підприємство може виступити ініціатором проведення заходів, таких як конференції, семінари та симпозіуми. Це сприятиме поширенню інформації про стале розвиток та формуванню професійних спільнот у галузі.

В результаті реалізації заходів, зазначених у тексті, підприємство може досягти зростання суспільної та економічної ефективності.

Процес підвищення сталості досліджуваного підприємства має бути постійним за рахунок його технологічної модернізації, мінімізації непродуктивних витрат, підвищення рівня науково-технічного і кадрового забезпечення, застосування державних і міжнародних стандартів, обов'язкової і добровільної сертифікації продукції.

Конкурентні переваги у вимірах сталого розвитку на сучасному етапі можуть бути забезпечені в т.ч. шляхом реалізації таких напрямків:

- вдосконалення типових технологій переробки насіння олійних в напрямку максимального використання їх біопотенціалу, послаблення (або запобігання) окислення олій;
- розробка і впровадження новітніх технологій виробництва низько окислених і стабільних до окислення рослинних олій із використанням нетрадиційних видів рослинної олієвмісної сировини (коноплі, гарбуза, гірчиці, рису, томату, люпину тощо) в якості джерел біологічно-активних ліпідів, білків і мікроелементів;
- розробка і впровадження рецептур рослинних олій з підвищеною біологічною цінністю, в т. ч. із використанням купажування;
- заміна хімічних методів модифікації жирів на біологічні;
- визначення систем вихідних вимог до олійної сировини, які дають можливість отримувати продукти переробки високої якості;
- розробка технологій, які дозволяють значно обмежити вміст небажаних продуктів взаємодії в продуктах переробки (оліях, білках); запровадження системи управління якістю на всіх етапах агропромислового ланцюга;

- розробка нових технологій комплексного догляду за насінням олійних після збирання врожаю, які включають технології післязбирального дозрівання і зберігання насіння в різних умовах, підготовки насіння до вилучення олії тощо;
- дослідження впливу зміни властивостей і складу олійних культур методами генної інженерії на їх біологічні, технологічні властивості, а також на властивості продуктів їх переробки;
- екологізація олійно-жирових виробництв через розробку і впровадження екологічно безпечних ресурсо- і енергозберігаючих технологій;
- вдосконалення сучасних та розробка нових методів контролю за якістю сировини;
- комплексна автоматизація виробничих процесів;
- підготовка науково-технічних кадрів, здатних вирішувати зазначені завдання.

3.2 Визначення напрямків для ESG-трансформації досліджуваного підприємства

Як показують дослідження [23-27], для того, аби стратегія ESG мала вплив і створювала цінність, вона має бути автентичною і стати елементом ДНК бізнесу. Для цього ESG-принципи мають стати ключовими факторами зростання та забезпечення сталості бізнесу, а також бути вбудованими в бізнес-модель, операційну модель і корпоративну стратегію підприємства.

Узгодження стратегічних і фінансових амбіцій, а також бізнес- та операційних моделей допоможе підприємству розставити пріоритети у зусиллях щодо ESG-принципів і досягти компромісів у відносинах зі стейкхолдерами.

Наявність ESG-стратегії є обов'язковою умовою для компаній, щоб адекватно реагувати на мінливі вимоги інвесторів і державного регулювання в

галузі охорони навколишнього середовища і прав найманих працівників, а також це є способом використання існуючих конкурентних переваг для підвищення стійкості і цінності компанії з точки зору суспільства.

Запропонований нами підхід до інтеграції ESG в корпоративну стратегію складається з п'яти кроків. Кожен крок може бути здійснений окремо або як частина комплексної розробки стратегії (рис. 3.3)

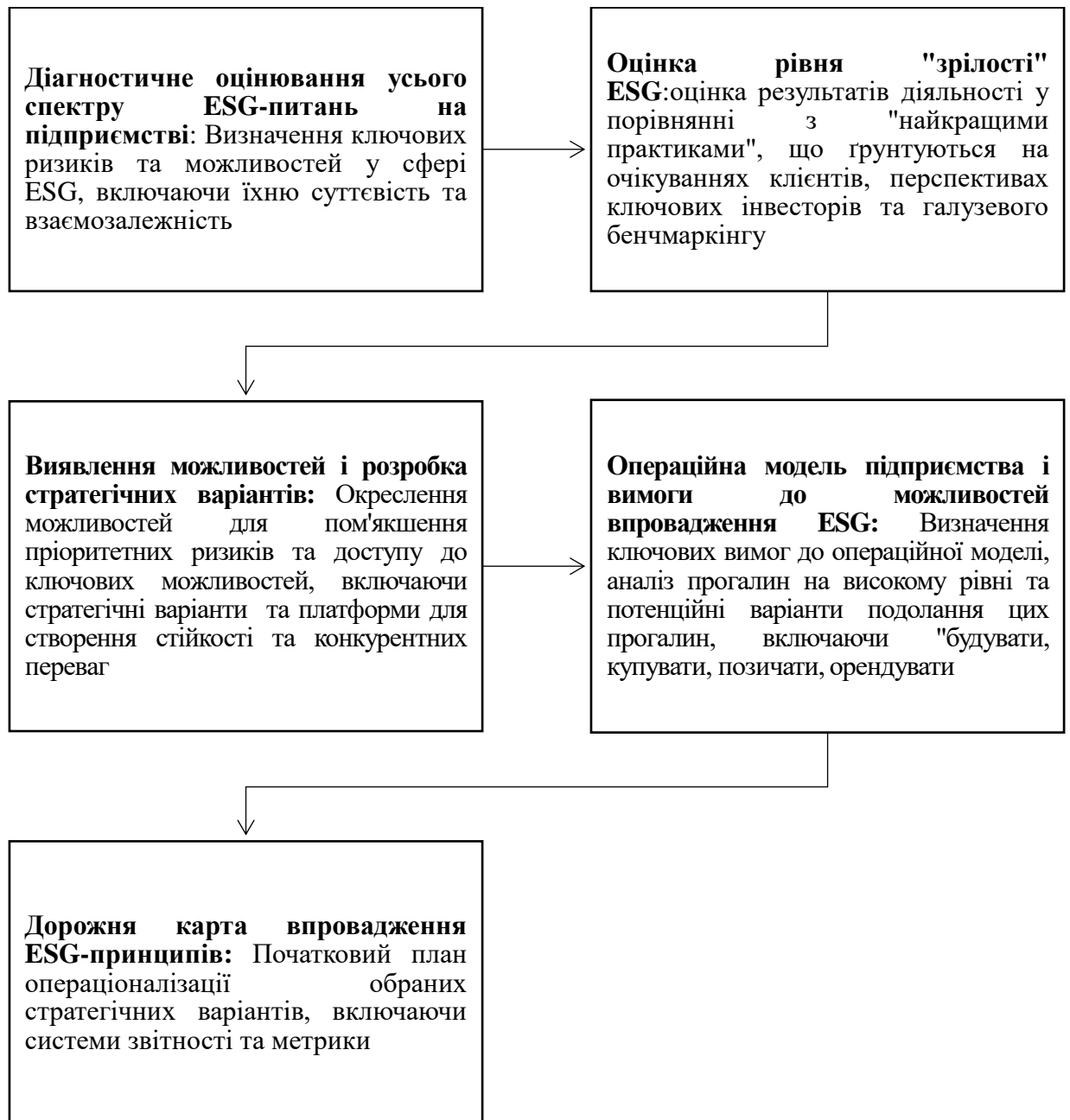

Рисунок 3.3 — Підхід до інтеграції ESG в корпоративну стратегію підприємства

Отже, на першому етапі розробки і впровадження ESG-принципів у роботу досліджуваного підприємства важливим є ідентифікація ESG-проблем та ризиків, що мають суттєвий вплив на його господарську діяльність.

В якості інструменту для діагностики екологічних, соціальних, управлінських аспектів застосуємо кількісний аналіз з метою визначення основних питань ESG-трансформації на основі їхньої суттєвості, швидкості та взаємозалежності.

Вважаємо, що отримана інформація надасть управлінській команді розуміння того, яким питанням ESG-трансформації слід надавати пріоритет, а також забезпечить основу для визначення варіантів для зростання та пом'якшення ключових ризиків.

Ефективність використання матеріальних ресурсів прямо впливає на результативність роботи підприємства. Проаналізуємо цей вплив на прикладі показників рентабельності продукції і чистого доходу підприємства від переробки насіння соняшнику.

Для аналізу рівня рентабельності продукції при переробці насіння соняшнику на ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» була обрана регресійно-кореляційна модель виду:

$$y = a_0 + a_1x_1 + a_2x_2 + a_3x_3, \quad (3.1)$$

де y — рентабельність переробки 1 т насіння соняшнику, %;
 x_1 — матеріаловіддача, грн.;
 x_2 — енергомісткість переробки 1 т насіння соняшнику,
 x_3 — фондівіддача, грн./т.

Рівняння було реалізоване за даними 10 півріч (2018-2022 рр):

$$y = 0,2820 + 0,0249x_1 - 1,3403x_2 + 0,0324x_3, \quad (3.2)$$

Перевірка рівняння на наявність мультиколінійності засвідчила, що всі фактори, включені у модель, є статистично значущими. Побудоване рівняння є статистично адекватним і надійним.

Додатні знаки при першому і третьому факторах підтвердили прямі зв'язки між ними і результативним показником. Дійсно, за інших рівних умов, зростання матеріаловіддачі і фондівіддачі сприяють зростанню рентабельності. При зниженні зазначених факторів відповідно реагуватиме результативний показник. Від'ємний знак при факторі x_2 — «енергомісткість переробки 1 т

насіння соняшнику» свідчить, що при зростанні енергомосткості продукції рентабельність знижується і навпаки.

Отже, можемо зробити висновок, що побудована модель є логічно адекватною, тобто відповідає економічному змісту досліджуваного явища.

Проаналізуємо параметри рівняння, а також показники, отримані на його основі (табл. 3.1).

Таблиця 3.2 — Параметри рівняння

Змінні	Коефіцієнт регресії	Коефіцієнт еластичності	β -коефіцієнт	Коефіцієнт варіації
x_1	0,02	0,03	0,04	0,09
x_2	-1,30	-96,30	-7,40	3,26
x_3	0,03	0,04	0,004	0,80

Отже, коефіцієнти регресії дозволяють зробити висновок, що при збільшенні (зниженні) матеріаловіддачі на 1 грн. рентабельність збільшиться (знизиться) на 0,02 грн., при зниженні (зростанні) енергомосткості на 1 грн. рентабельність зросте (знизиться) на 1,3 грн., підвищення (зниження) фондovіддачі на 1 грн. сприятиме росту (зниженню) рентабельності на 0,03 грн.

На основі аналізу коефіцієнтів еластичності можна зробити висновок, що за фіксованого значення інших факторів зростання (зниження) матеріаловіддачі на 1 % сприятиме росту (зниженню) рентабельності на 0,03 %, зниження (підвищення) енергомосткості переробки на 1 % спричинить до росту (зниження) рентабельності на 96,6 %; підвищення (зниження) фондovіддачі на 1 % викличе зростання рентабельності на 0,04 %.

Аналіз β -коефіцієнтів дозволяє зробити висновок, що енергомосткість має найвищу силу впливу на рентабельність продукції при переробці соняшникового насіння.

Рівняння чистого доходу для ПрАТ «ВОЖК» побудована за даними 2018-2022 рр. і представлена рівнянням (3.3) :

$$\ln y = -9,7441 + 0,4785 \ln x_1 + 0,1993 \ln x_2 + 0,2461 \ln x_3 + 2,0422 \ln x_4, \quad (3.3)$$

де: x_1 — коефіцієнт завантаження переробних потужностей;

x_2 — повна середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.;

x_3 — середньорічна величина оборотних активів, тис. грн.;

x_4 — чисельність працівників, чол.;

y — чистий дохід від реалізації продукції.

Такий склад рівняння отримано в результаті здійснення багатокрокового кореляційно-регресійного аналізу.

Коефіцієнт завантаження переробних потужностей (x_4) включено в рівняння регресії в якості фактора виробництва з огляду на те, що він відображає специфіку функціонування переробної сфери аграрного виробництва. Зокрема, ефективність роботи переробних підприємств олійно-жирової галузі визначається рівнем відповідності переробних потужностей обсягам наявних сировинних ресурсів. При цьому олійність насіння, що переробляється, а також коефіцієнт вилучення олії не чинять суттєвого впливу на величину чистого доходу від реалізації продукції через те, що підприємство переробляє давальницьку сировину.

Перевірка рівняння на наявність мультиколеніарності засвідчила, що всі фактори, включені у модель, є статистично значущими. Побудоване рівняння є статистично адекватним і надійним.

Проаналізуємо параметри рівняння, а також показники, отримані на його основі (табл. 3.2).

Таблиця 3.3 — Параметри рівняння

Змінні	Відносна продуктивність ресурсів, %	Абсолютна гранична продуктивність ресурсів, тис. грн.	Середня продуктивність ресурсів, тис. грн.	β -коефіцієнт	Коефіцієнт варіації
x_1	0,4785	389,94	814,98	0,39	1,04
x_2	0,1993	0,20	1,03	0,12	1,01
x_3	0,2461	0,63	2,57	0,86	1,08
x_4	2,0422	94,05	46,05	12,62	1,36

Ресурси x_2 (повна середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.) і x_3 (середньорічна величина оборотних активів, тис. грн.) використовуються надлишково, тобто дохід від реалізації продукції можна підвищити, скоротивши витрати вказаних ресурсів шляхом зменшення фізичних обсягів їх використання чи зниження витрат на їх придбання. Неefективне використання основних фондів пояснюється низьким рівнем завантаження переробних потужностей. Неefективність використання оборотних коштів зумовлена давальницькою схемою переробки сировини і недозавантаженістю переробних потужностей підприємства.

Аналіз стану ефективності управління матеріальними ресурсами на ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» дозволив виділити основні напрямки покращення їх використання.

В процесі виробництва на ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» оборотні засоби безперервно здійснюють кругообіг, переходячи зі сфери виробництва у сферу обігу.

В процесі кругообігу оборотні засоби проходять три стадії: першу — грошову (заготівля предметів праці, зокрема насіння олійних культур), другу — виробничу (процес виробництва продукції, а саме рослинних олій, рослинних олій, мила), третю — товарну (реалізація готової продукції).

На гроші, отримані на від реалізації продукції, підприємство знову купує предмети праці, тобто оборотні засоби здійснюють новий кругообіг.

Покращення використання оборотних засобів є комплексом заходів, який охоплює усі стадії їх кругообігу.

Слід зазначити, що ефективність діяльності підприємств олійно-жирової галузі вцілому, так і ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» зокрема, багато в чому залежить від рівня відповідності переробних потужностей сировинним ресурсам, зокрема обсягу олійних культур, що надходить на переробку. Також на показник виходу готової продукції впливає такий якісний показник насіння олійних культур як олійність, тобто, вміст корисних речовин

в сировині. Робота підприємства не є сезонною, а тому воно повинно створити запас сировини відповідної якості на весь рік роботи. На сьогодні існують високо олеїнові сорти соняшнику, в яких високий вміст олеїнової кислоти в олії (90...92%) на фоні високого вмісту олії в насінні (48...52%). Переробка такого насіння забезпечує вищий рівень виходу олії, така олія є стійкою до окислення і може довше зберігатися. Така олія подібна за своїм складом до оливкової олії, але є дешевшою.

На стадії створення виробничих запасів покращення використання оборотних засобів досягається шляхом удосконалення системи матеріально-технічного забезпечення і всеохоплюючої економії матеріальних ресурсів. Цьому сприяє розвиток кооперування, встановлення прямих тривалих зв'язків між постачальниками і споживачами, перехід до оптової торгівлі матеріальними ресурсами, забезпечення правильного зберігання матеріальних ресурсів, насамперед сировини.

Зокрема, з погляду якості рослинна олія як продукт харчування повинна відповідати таким вимогам: 1) мати високу біологічну цінність, яка зумовлена головним чином вмістом есенціальних жирних кислот, жиророзчинних вітамінів, фосфоліпідів, каротиноїдів; 2) хороші органолептичні показники (прозорість, запах, смак, кислотне число, цвітне число); 3) стабільність складу при зберіганні; 4) відсутність токсичних речовин, генетично-модифікованих компонентів тощо.

Склад рослинної олії незалежно від виду визначається природою олійної сировини, кліматичними і природними умовами її вирощування, результатами селекційної роботи, технологією виробництва, глибиною рафінування, умовами зберігання тощо. Зокрема, хімічний склад соняшникової олії коливається в значних межах і залежить від сортових особливостей насіння, агрокліматичних і технологічних умов його вирощування в сировинній зоні.

На стадії виробництва удосконалення використання оборотних засобів досягається шляхом скорочення кількості засобів в незавершеному виробництві

і скорочення тривалості виробничого цикла за рахунок досягнень науково-технічного прогресу.

Скорочення засобів, вкладених у незавершене виробництво, досягається через всеохоплюючу економію матеріальних цінностей, включених у виробничий процес. Основними факторами цієї економії на підприємстві ПРАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» є: ліквідація брака, зниження втрат сировини і матеріалів, застосування дешевших замінників допоміжних матеріалів і тари; економія енергоресурсів, комплексне використання сировини; застосування прогресивних норм витрат матеріалів.

На скорочення тривалості виробничого циклу впливають фактори: впровадження досягнень науково-технічного прогресу, зокрема впровадження безперервно діючого обладнання, потокових методів виробництва, удосконалення технології, застосування безвідходних технологічних процесів); ритмічне забезпечення виробництва сировиною, удосконалення організації виробництва і праці; посилення дотримання виробничої і трудової дисципліни.

Питання енерго- та ресурсозбереження, зниження витрат і зведення до мінімуму втрат є на першому плані для виробників соняшникової олії. Враховуючи експортну спрямованість продажів і наміри збільшити експортні товаропотоки в напрямку європейських країн одним з головних завдань, що стоїть перед підприємством, є впровадження на олієдобувних підприємствах технологій, що дозволяють отримувати дохід від переробки відходів виробництва, а саме лузги. Варто відзначити, що всі великі спеціалізовані підприємства вже багато років використовують її як джерело енергії, одержуваної при спалюванні в котельних, і спрямованої на отримання технологічної пари, а на деяких підприємствах також електроенергії.

При цьому нерідко обсяги одержуваної лузги перевищують потреби підприємства, і надлишки її використовують для одержання шляхом гранулювання і пресування твердого палива (пеллет, гранул, брикетів тощо), які користуються стабільним попитом як на внутрішньому, так і на експортному ринку.

При цьому нагальним є впровадження технологій, які дозволяють за рахунок гранулювання проміжних продуктів, збільшити виробництво основного продукту — соняшникової олії, зменшити витрати розчинника, знизити залишкову олійність в шроті, а також, раціонально використовувати відходи олійно-жирової промисловості.

На стадії обігу покращення використання оборотних засобів досягається шляхом прискорення обігу засобів, вкладених у готову продукцію, а також скороченням грошових засобів у розрахунках. Основними напрямками прискорення обігу засобів, вкладених у готову продукцію є висока якість, рівномірний комплексний випуск готової продукції, скорочення її запасів на складі, прискорення відвантаження покупцям, ліквідація понаднормативних простоїв транспортних засобів при навантаженні готової продукції. Підприємство повинно розвивати бренд «ВіОлія» на ринку, під яким воно виробляє олію, рослинні жири, майонез.

Таким чином факторами ефективного використання ресурсів на ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» є:

- наявність стабільної сировинної зони; наявність оборотних коштів; завантаженість переробних потужностей;
- диверсифікація переробки олієвмісної сировини;
- комплексність переробки сировини; якісні характеристики насіння олійних культур;
- інноваційність (впровадження нових видів продукції, нових технологій, сучасного обладнання).

Рівень витрат є критерієм використання ефективних або не ефективних форм і методів господарювання і обумовлений сформованими виробничими відносинами [1, с. 43]. Цей показник виражає інтереси топ-менеджменту, працівників і менеджерів, стейкхолдерів, зокрема, акціонерів на всіх етапах виробничого процесу в найбільш раціональному та ефективному використанні виробничого потенціалу, а саме в одержанні високих результатів при мінімальних витратах ресурсів і негативному впливі на довкілля.

3.3 Економічне обґрунтування заходів для здійснення ESG-трансформації підприємством ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат»

Стратегічна ціль забезпечення сталого розвитку, яку ставить перед собою ПрАТ «Вінницький ОЖК», може бути досягнута, в т.ч., завдяки збільшенню обсягів виробництва та реалізації олій та зниження собівартості переробки олійних культур з дотриманням при цьому принципів екологічної, соціальної, управлінської сталості. Збільшити обсяг реалізації на високонкурентному ринку можливо за умови задоволення потреб покупців, створення товару з додатковими якостями. Задовольнити ці потреби можливо за рахунок підвищення якості, розширення асортименту фасованої продукції в полімерну тару, додаванням в продукт різноманітних вітамінів, корегування кольору, виробництвом продукту під зареєстрованим брендом (додаткова якість). Знизити собівартість переробки можливо за рахунок зменшення витрат: змінних та постійних. Так як в структурі собівартості переробки доля змінних витрат сягає близько 80%, то ефективніше буде зменшувати саме їх. Можливо це за рахунок технічного переоснащення підприємства з використання ресурсозберігаючих технологій. Переоснащення підприємства буде необхідне і для того щоб розширити номенклатуру продукції, що в свою чергу призведе до збільшення продажів. З боку персоналу потрібно буде провести навчання для можливості роботи з новим обладнанням.

На основі проведеного дослідження ми дійшли висновку, щоб адаптувати досліджуване підприємство до турбулентних умов навколишнього бізнес-середовища і забезпечити його сталість та стабільне положення на ринку під час воєнного стану, потрібно здійснювати подальшу модернізацію виробництва продукції і управління підприємством на основі ESG-принципів.

Зокрема, досліджуване підприємство «ПрАТ «Вінницький ОЖК» має резерви для підвищення своєї сталості шляхом скорочення витрат корисного компоненту перероблюваної сировини. Іншими словами, за рахунок

підвищення виходу олії. Тому нами запропоновано заходи щодо зниження втрат олії при переробці насіння соняшнику.

На сьогодні в технологічних процесах підприємства застосовується винтовий конвеєр лушпиння, на якому згідно із технічними характеристиками втрачається від 1 до 5 % олієвмісного ядра. Для контролю за лушпинням і скорочення втрат корисного компоненту можливою є установка транспортера з перфорованим дном. Ядро із лушпиння як більш важка фракція, падає вниз через отвір у днищі, а потім потрапляє на транспортер за допомогою додаткової норії.

Визначимо ефективність застосування транспортеру з перфорованим дном на основі таких вихідних даних:

- вартість транспортеру – 298 000 грн.;
- вартість норії — 77500 грн.;
- вартість монтажних і демонтажних робіт — 61100 грн.,
- вартість матеріалів — 30000 грн.

Сукупні витрати на запропонований захід складуть 396 600 грн.

Очікується, що застосування цього агрегату у виробничому процесі дозволить знизити вміст ядра в лушпинні на 0,15 %. При цьому вихід лушпиння порівняно із загальною масою олієвмісного насіння становить 15 %. Вартість 1 т нерафінованої рослинної олії становить 18 300 грн. Вміст олії в ядрі становить 55 %.

Визначимо кількість лушпиння за добу при переробці 450 т насіння соняшнику:

$$450 \times 15\% = 68\text{т/добу.}$$

За добу вміст ядра в лушпинні знизиться на :

$$68 \times 0.15\% = 0.102\text{т/добу.}$$

За таких умов вихід олії за добу зросте на:

$$0,102 \times 55\% = 0.0561\text{т/добу.}$$

За рік вихід олії зросте на:

$$0.0561 \times 313 = 17.56 \text{т/рік}$$

За рік економія складе:

$$17.56 \times 18300 = 321348 \text{грн./рік}$$

Визначимо термін окупності пропонованого заходу, розділивши суму сукупних витрат, пов'язаних із впровадженням технічного заходу, на суму економії:

$$396600/321348 = 1,23 \text{роки.}$$

Зведемо проведені розрахунки в таблицю 3.4.

При виробництві харчової продукції поряд з основними інгредієнтами використовується також широкий асортимент різноманітних речовин — ароматизаторів, емульгаторів, барвників, вітамінів, біологічно активних добавок тощо.

Технологічні процеси олієдобувних підприємств організовані здебільшого таким чином, що з сировини вилучається основний компонент: олія, і при цьому також залишається шрот і лушпиння. Разом з тим, необхідно відмітити, що галузь розрахована на значні резерви підвищення рівня комплексного використання сировини та вторинних матеріальних ресурсів.

Таблиця 3.4 — Техніко-економічні показники ефективності впровадження нового обладнання на ПрАТ «Вінницький ОЖК»

Показник	Одиниця вимірювання	Сума
Вартість обладнання	грн.	305500
Вартість монтажу	грн.	61100
Вартість матеріалів	грн.	30000
Разом	грн.	396600
Вартість 1 т нерафінованої олії	грн.	18300
Кількість лушпиння за рік (при переробці 450 т/добу)	т	21128

Планове зниження виносу ядра у лушпиння	%	0,15
Вміст олії в ядрі	%	55,00
Скорочення вмісту ядра в лушпинні за рік	т	31,69
Підвищення рівня виходу олії за рік	т	17,56
Економія кінцевої продукції за рік	грн.	321348
Строк окупності заходів	год.	1,23

На рис. 3.4 представлені корисні компоненти, які можуть видобуватися при переробці олійного насіння, зокрема насіння соняшнику.

Окремої уваги потребує стратегія використання лушпиння соняшнику та створення на його базі енергонезалежності підприємств, до складу яких входять олієекстракційні заводи по переробці олійного насіння.

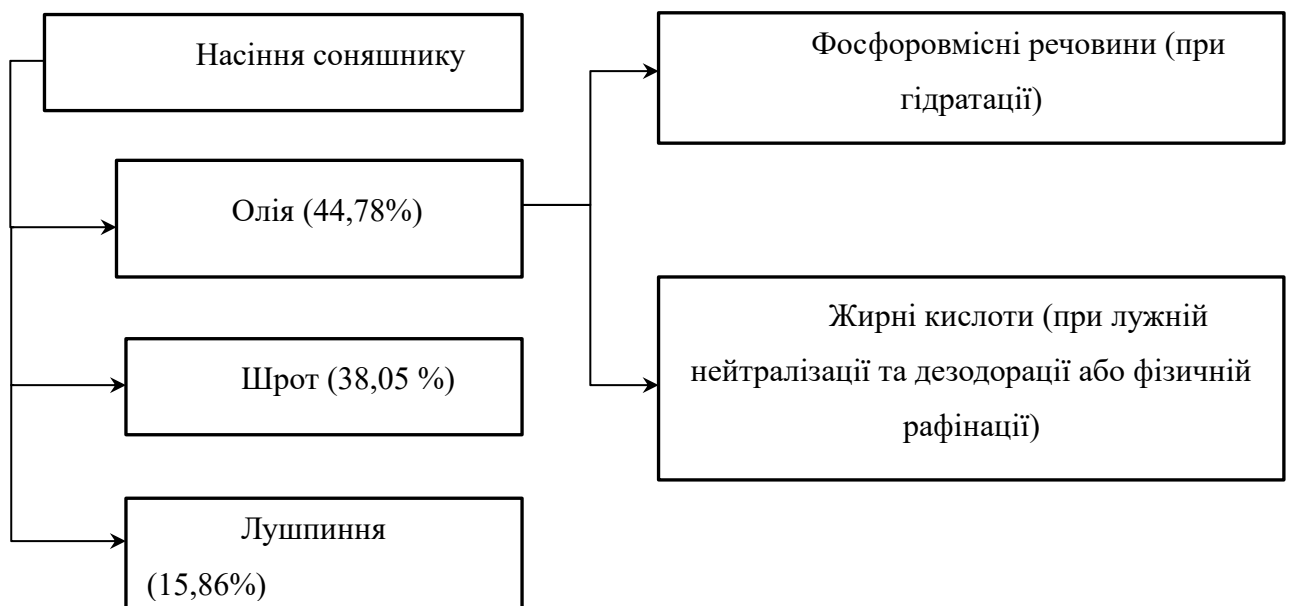

Рисунок 3.4— Основні компоненти олійної сировини (насіння соняшнику)

Технологія утилізації лушпиння соняшнику впроваджена на ПрАТ «Вінницький ОЖК» включає його спалення в трьох твердопаливних котлах з сумарною паропродуктивністю 30,0 тонн на годину з послідуєчим охолодженням пари до температури 245-285° та гранулювання лушпиння, утвореного понад спалені об'єми. Гранули з лушпиння (пелети) використовуються на комбінаті, як правило, при дефіциті лушпиння, яке настає при переробці ріпаку або сої, а надлишки пелет реалізуються підприємствам ПГ «Віойл» або стороннім споживачам, в тому числі і на експорт.

При виробництві рослинних олій побічною продукцією є фосфатидний концентрат.

Наявність фосфоліпідів в «сирій» нерафінованій олії в кількості 0,4-0,6% (у відповідності з ДСТУ, а в реальній практиці - 0,8-1,2%) призводить до утворення на олійних заводах значної кількості бакових відстоїв (фузистої олії), які, практично, не мають рентабельного збуту, а при тривалому зберіганні стають практично незатребуваним. Рафінація олій з високим вмістом фосфатидів на переробних підприємствах призводить до значних втрат олії з гідратаційним осадом, який, як правило, поєднується з соапстоком, що значно знижує споживчу цінність останніх.

Економічно доцільним рішенням цієї проблеми є гідратація олій з подальшим отриманням фосфатидного концентрату. Установки для отримання фосфатидного концентрату (в контрактах «лецитин») в 80-ті роки були встановлені на ряді олійних підприємств.

Лецитин, який входить до фосфатидного концентрату, є найважливішим з фосфоліпідів (за біологічною цінністю). Лецитин бере участь в обміні жирних

кислот в організмі, входить до складу білково-ліпідних комплексів — ліпопротеїдів.

Лецитин, виділений з рослинних комплексів або з сировини тваринного походження, широко застосовується в якості емульгатора і пом'якшувача дії. Стійкість його до кислот і лугів дає можливість отримувати стійкі емульсії в широкому діапазоні рН. Він входить до складу шампунів, лосьйонів, кремів для обличчя і рук, захисних кремів. У виробництві ліків його використовують як гідрофільний емульгатор, що дає стійкі емульсії для внутрішнього застосування.

Через зростання попиту на фосфатидний концентрат і лецитин питання збільшення їх виробництва стає актуальним. При цьому необхідно відзначити високі вимоги споживачів до якісних показників, що пов'язано з імпортом фосфатидного концентрату (лецитину) з високими споживчими властивостями.

Фосфатидні концентрати можуть мати різні сфери застосування, в тому числі можуть бути використані в якості емульгаторів при виробництві маргарину, вони надають хлібобулочним виробам більш м'яку консистенцію, підвищують їх еластичність, збільшують час збереження в свіжому вигляді (уповільнюється черствіння). У бісквітах підвищується пухкість і пористість, при цьому гальмується старіння жирів.

Введення фосфатидного концентрату в шоколадні вироби підвищує їх гомогенність і дозволяє економити 1,3- 5% масла какао тощо.

Проаналізуємо доцільність випуску соєвого лецитину підприємством ПрАТ «Чернівецький олійно-жировий комбінат».

В таблиці 3.5 представлено планову калькуляцію виробництва 1 т фосфатидного концентрату.

Як бачимо, вартість 1 т фосфатидного концентрату становить 21 804,00 грн.

Таблиця 3.5 — Планова калькуляція виробництва 1 т фосфатидного концентрату

Стаття калькуляції		Одиниці виміру	Норма витрат на 1 т фосфатидного концентрату	Ціна за одиницю ресурсу	Вартість
1	Матеріальні витрати гідрофузу	т	2	4400	8800
2	Енергоресурси	-	-	-	-
	-тепло	Гкал	1,93	1400	2702
	-електроенергія	КВт	695,0	2,35	1633,25
3	Вода технічна	м ³	0,105	7,10	0,75
4	Заробітна плата промислово-виробничого персоналу	грн.	-	-	182,15
5	Нарахування на заробітну плату промислово-виробничого персоналу	грн.	-	-	40,07
6.	Загальновиробничі витрати	грн.	-	-	2957,31
7	Адміністративні витрати	грн.	-	-	170,35
8.	Витрати на збут	грн.	-	-	32,51
9	Виробнича собівартість	грн.	-	-	16516,08

Потужність підприємства з виробництва олії гідратованої соняшникової становить 200 т/доба, з виробництва фосфатидного концентрату — 11 т/доба. Вихід гідрофузу за 1 добу становить 11 кг з 1 т олії гідратованої соняшникової, що становить 2200 т. Річний фонд роботи обладнання становить 315 днів (365 днів – календарний фонд роботи обладнання, 28 днів — капітальний ремонт, 22 дні — профілактичний ремонт). Тобто, за 1 рік на підприємстві може бути виготовлено 63000 т олії соняшникової гідратованої (як добуток річного фонду роботи обладнання і добової потужності підприємства з виробництва олії гідратованої соняшникової $315 \times 200 = 63000$ т). За рік в результаті гідратації може бути отримано 693 т гідрофузу (як добуток річного обсягу випуску олії

соняшникової гідратованої і виходу гідрофузу з 1 т олії соняшникової гідратованої $63000 \times 0,011 = 693$ т). При цьому вихід фосфатидного концентрату становить 50 % з 1 т гідрофузу, тому за рік можна отримати 347 т фосфатидного концентрату (як добуток річного обсягу випуску гідрофузу і коефіцієнта виходу фосфатидного концентрату: $693 \times 0,5 = 347$ т).

Ціна 1 т гідрофузу становить 5280 грн. Якщо підприємство продасть весь обсяг гідрофузу, отриманого за рік, то воно отримає 3 659 040 грн. доходу ($693 \times 5280 = 3\,659\,040$ грн.). Натомість ціна 1 т фосфатидного концентрату становить 21 804 грн., тому якщо підприємство продасть 347 т фосфатидного концентрату, то може отримати 7 565 988 грн. доходу ($347 \times 21804 = 7\,565\,988$ грн.)

Різниця доходів від продажу фосфатидного концентрату і гідрофузу становить $7\,565\,988 - 3\,659\,040 = 3\,906\,948$ грн.

Вартість технологічної лінії сушки фосфатидного концентрату за даними УкрНДІОЖ становить 9 571 600 грн. (в т.ч. ПДВ). Відповідно, термін окупності лінії становить $9\,571\,600 : 3\,906\,948 = 2,45$ р.

Отже, наше дослідження показало, що підприємству буде вигідно виготовляти фосфатидний концентрат і продавати його підприємствам кондитерської, фармацевтичної, комбікормової, хлібопекарської галузей тощо.

Отже, для привернення уваги зовнішніх інвесторів та розширення доступу до міжнародних споживчих ринків продукції олійно-жирової галузі і ринків капіталу, підприємство «ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» повинно формалізувати свою нефінансову звітність (станом на 2023 р. Звіт про управління) щодо відповідності міжнародним стандартам ESG. Ця звітність повинна належним чином відобразити фактичні досягнення підприємства у напрямку визначених стандартів. Зокрема, результатом проведеного дослідження є пропозиція щодо концептуальної схеми ESG-стратегії для підприємства.

Сталість ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» може бути забезпечена шляхом формування конкурентних переваг, заснованих на технологічній модернізації, мінімізації непродуктивних витрат та підвищенні науково-технічного рівня виробництва. Наприклад, для мінімізації втрат сировини під час переробки рекомендується замінити винтовий конвеєр лушпиння на транспортер із перфорованим дном, що вважається більш технічно досконалим. Впровадження технологічної лінії сушіння фосфатидного концентрату дозволить підвищити комплексність використання сировини та забезпечити безвідходне виробництво в рамках переходу до циркулярної бізнес-моделі.

Підприємство ПрАТ «Вінницький ОЖК» може зайняти спеціалізовану нішу на вітчизняному та міжнародному ринках олійно-жирової продукції як еколого-ефективне і соціально-відповідальне підприємство.

ВИСНОВКИ

В роботі досліджено комплекс питань теоретичного і практичного характеру, які пов'язані із впровадженням принципів ESG в управління переробними підприємствам олійно-жирової галузі харчової промисловості України в умовах воєнного стану. До основних висновків і пропозицій можна віднести наступні.

1. В результаті проведеного аналізу англо-саксонської (американської), континентальної (німецької) і японської моделей корпоративного управління визначено, що принципи ESG є їх важливими компонентами. Серед факторів «E», «S» і «G» останній, тобто фактор корпоративного управління, можна вважати найбільш важливим з точки зору результативності, оскільки саме управління контролює загальну мету і стратегію компанії, а також те, як пом'якшуються ризики. Якщо компанія не почне з фактора «G», інші проблеми не будуть виявлені, а значить будуть некерованими у випадку кризової ситуації.

2. На підставі розглянутих підходів до визначення змісту принципів ESG, понять «сталий розвиток підприємства», «циркулярна економіка», «біоекономіка» визначено, що названі поняття не тотожні принципам ESG, хоча і пов'язані з ними. Взаємозв'язок ESG-принципів і сталого розвитку проявляється у тому, що сталий розвиток підприємства — це більш загальна концепція управління, орієнтована на врахування потреб теперішнього покоління без порушення здатності майбутніх поколінь задовольняти свої потреби. І це забезпечується на основі балансу між економічними, соціальними та екологічними аспектами діяльності підприємства в короткостроковій і довгостроковій перспективах. Підходи циркулярної економіки і біоекономіки дозволяють під час ESG-трансформації збалансувати й узгодити інтереси стейкхолдерів, топменеджменту і власників компаній через підвищення

економічної цінності ланцюга створення вартості за рахунок скорочення витрат ресурсів виробництва, вивільнення робочого капіталу, генерації нових потоків доходів із диверсифікованих джерел, утримання клієнтів і задоволення їх зрослих вимог до сталості господарювання тощо.

3. Три основних аспекти сталості, а саме екологічний, соціальний і управлінський, визначають цілі сталого розвитку підприємства і узгоджуються з цілями сталого розвитку ООН. Принципи забезпечення сталого розвитку, визначені ESG-концепцією, включають інтеграцію сталості у стратегічне планування; відповідальне управління ресурсами; залучення зацікавлених сторін; звітність і прозорість; інновації і дослідження; імплементацію культури сталості.

4. Сучасні управлінські концепції на ESG-засадах в якості інструментів управління з елементами сталого розвитку підприємства включають кількісно-якісний підхід (Quantitative-Qualitative Approach), концепцію циркулярної економіки (Circular Economy), стратегію соціальної відповідальності бізнесу (Corporate Social Responsibility - CSR), зелена економіка (Green Economy), ресурсозброєну економіка (Resource-Efficient Economy) тощо.

5. Основні методологічні підходи до оцінки сталості діяльності підприємства включають підходи на основі внутрішніх оцінок (Internal Assessments), зовнішні оцінок (External Assessments), визначення ключових показників сталості (Key Performance Indicators, KPIs), методологію звітності про сталість (Sustainability Reporting Frameworks), зокрема Global Reporting Initiative (GRI), Sustainability Accounting Standards Board (SASB), Integrated Reporting Framework (IRF) та інші.

6. Бізнес-модель досліджуваного підприємства в контексті впровадження елементів сталого розвитку передбачає мінімізацію матеріальних потоків на основі аналізу фактичних витрат трьох типів процесів (основні, додаткові, допоміжні), що формують первісну вартість виробничих запасів за критерієм найбільшої їх віддачі, дозволяють обрати ефективні методи контролю їх використання. Разом з тим політика управління ресурсами регламентується на

більш високому рівні управління, виходячи з пріоритетів холдингу Vioil в цілому з метою встановлення компромісу між ризиками і витратами або ліквідністю і оборотністю.

7. Погіршення фінансових показників ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» впродовж досліджуваного періоду пов'язане з рядом об'єктивних причин. Перш за все, значний негативний вплив пандемії COVID-19 на світову та українську економіку призвів до припинення діяльності та закриття багатьох виробничих і торговельних компаній через високий рівень захворюваності серед працівників та обмеження пересування персоналу. Крім того, світова логістична система зазнала змін у зв'язку з адаптацією до нових умов, що також вплинуло на діяльність підприємства. На світових товарних ринках, зокрема на ринках олійної сировини та рослинної олії, спостерігалися зміни цінової кон'юнктури. Крім того, посуха, що сталася в 2020 році, призвела до дефіциту насіння соняшнику в Україні.

8. Попри погіршення фінансової стійкості у 2020-2021 рр., соціальні, виробничо-технологічні та екологічні аспекти сталого розвитку підприємства не постраждали. Однак дослідження виявило такі ризики: нестача власних оборотних коштів для закупівлі сировини; недостатня завантаженість виробничих потужностей, що призводить до неоптимального розподілу постійних витрат і перевитрат ресурсів; відсутність прозорості та інформативної звітності про ESG-зусилля підприємства для стейкхолдерів, що є важливим для залучення інвестицій та розширення доступу до іноземних фінансових ринків.

9. З метою залучення інвестицій від зовнішніх інвесторів та розширення доступу до міжнародних ринків для продукції олійно-жирової галузі, підприємство «ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» має формально впровадити нефінансову звітність щодо відповідності міжнародним стандартам ESG. Ця звітність повинна належним чином відображати реальні досягнення підприємства в цьому напрямку. З результатами проведеного дослідження пропонується концептуальна схема стратегії ESG для підприємства.

Аналіз коефіцієнтів еластичності моделі рентабельності переробки 1 т соняшнику на підприємстві показав, що енергомісткість продукції має найбільший вплив на досліджуваний показник (рентабельність), адже зниження енергомісткості переробки на 1 % підвищить рентабельність продукції на 96,6 %. Аналіз β -коефіцієнтів показує, що енергомісткість має найвищу силу впливу на рентабельність продукції при переробці соняшникового насіння.

Модель чистого доходу від реалізації продукції на основі розрахованих β -коефіцієнтів дозволяє зробити висновок, що фактор виробничих потужностей підприємства має найвищий вплив на досліджуваний показник.

Відповідно забезпечення сталості ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» може бути покладено на технологічну модернізацію, мінімізацію непродуктивних витрат, підвищення науково-технічного рівня виробництва та введення у виробництво продуктів функціонального призначення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Policy guidance on market practices to strengthen ESG investing and finance a climate transition. *OECD Business and Finance Policy Papers*. 2021. No. 13 URL: <https://doi.org/10.1787/2c5b535c-en> (Дата звернення: 11.10.2023).
2. Park, K. Have Corporate Governance Systems in the World Converged in Recent Years. *International Journal of Business, Humanities and Technology*. 2012. December Vol. 2 No. 7. URL: https://www.ijbhtnet.com/journals/Vol_2_No_7_December_2012/1.pdf (Дата звернення: 11.10.2023).
3. World Economic Forum on Corporate Governance: веб-сайт URL: <https://intelligence.weforum.org/topics/a1G0X000005JLTqUAO> (Дата звернення: 18.10.2023).
4. Louai Ghazieh. The Convergence of Corporate Governance Systems: A Review of the International Evidence. *International Journal of Economics and Management Science*. 2020. Vol. 9. No 5. URL: <https://www.hilarispublisher.com/open-access/the-convergence-of-corporate-governance-systems-a-review-of-the-international-evidence.pdf> (Дата звернення: 11.10.2023).
5. Hassan Ahmed Shirwa, Murat Onuk, Corporate Governance Models and the Possibility of Future. *Convergence Journal of Corporate Governance Research* . 2020. Vol. 4, No. 1 P.18-34 DOI:10.5296/jcgr.v4i1.17057
6. Огляд ОЕСР корпоративного управління державних підприємств: Україна, 2021р.: веб-сайт URL: <http://www.oecd.org/corporate/soe-review-ukraine.htm>
7. Tang K. Exploring the G in ESG: Governance in Greater Detail URL: <https://www.spglobal.com/en/research-insights/articles/exploring-the-g-in-esg-governance-in-greater-detail-part-i>
8. Rouen E., Sachdev K., Yoon A. |The Evolution of ESG Reports and the Role of Voluntary Standards. *Working Paper*. Harvard Business School 23-024 URL:

https://www.hbs.edu/ris/Publication%20Files/23-024_5d9ec300-5c37-4cac-9edb-bcf59650ceb4.pdf (Дата звернення 2.11.2023)

9. Mathov S. Evolution, Explanation, and Applying ESG.

URL: <https://valve-world-americas.com/evolution-explanation-and-applying-esg/>
(Дата звернення 2.11.2023)

10. Sustainability vs ESG: What's the Difference and Why They Matter: веб-сайт URL: <https://www.businessgo.hsbc.com/en/article/demystifying-sustainability-and-esg> (Дата звернення 12.11.2023)

11. HSE consulting group: веб-сайт URL: <https://www.hseinternational.com/news-insights/2021/7/is-esg-sustainability> (Дата звернення 12.11.2023)

12. Серeda С. Кому і навіщо потрібна ESG-звітність під час війни: веб-сайт URL: <https://mind.ua/publications/20257249-komu-i-navishcho-potribna-esg-zvitnist-pid-chas-vijni> (Дата звернення 12.11.2023)

13. The Sustainable Development Goals Report, 2019 // United Nations publication issued by the Department of Economic and Social Affairs. URL: <https://unstats.un.org/sdgs/report/2019/The-Sustainable-Development-Goals-Report2019.pdf> (Дата звернення: 11.10.2023).

14. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development: Helping governments and stakeholders make the SDGs a reality // Division for Sustainable Development Goals. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs> (Дата звернення: 11.10.2023).

15. Dantas, T. E. T., de-Souza, E. D., Destro, I. R., Hammes, G., Rodriguez, C. M. T., & Soares, S. R.. How the combination of Circular Economy and Industry 4.0 can contribute towards achieving the Sustainable Development Goals. *Sustainable Production and Consumption*. 2021. № 26. PP. 213-227.

16. Halkos, G., & Gkampoura, E. C. Where do we stand on the 17 Sustainable Development Goals? An overview on progress. *Economic Analysis and Policy*. 2021. № 70. PP. 94-122.

17. Muigua K. Integrating ESG reporting with the Sustainable Development Goals (SDGs) URL: <https://thelawyer.africa/2022/02/16/integrating-esg-reporting-with-sdgs/> (Дата звернення: 11.10.2023).
18. A Guide to ESG Standards & Frameworks: веб-сайт URL: www.dentons.com
19. 2022 - The growth opportunity of the century. Are you ready for the ESG change?: веб-сайт URL: <https://www.pwc.lu/en/sustainable-finance/esg-report-the-growth-opportunity-of-the-century.html> (Дата звернення 14.10.2023)
20. Кононенко О. ESG-рейтинги: чи актуальні для українських компаній? *Практика МФСЗ*. 2022. № 3. URL: <https://ibuhgalter.net/material/1298/25905> (Дата звернення: 16.10.2023)
21. Rogmans T., El-Jisr K. Designing Your Company's Sustainability Report. *Harvard Business Review*. January 14, 2022. URL: <https://hbr.org/2022/01/designing-your-companys-sustainability-report> (Дата звернення 14.10.2023)
22. Коробкова О. Чи є місце для ESG в Україні сьогодні? *Українська правда*. 24 жовтня 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/10/24/692962/> (Дата звернення: 07.09.2023).
23. Sustainability indicators: definition, types of KPIs and their use in the sustainability plan: веб-сайт URL: <https://aplanet.org/resources/sustainability-indicators> (Дата звернення 05.09.2023)
24. Що таке ESG? URL: <https://datalabsua.com/ua/what-is-esg/> (Дата звернення: 25.04.2023)
25. Accenture Strategy: Circular Advantage - Innovative Business Models and Technologies to Create Value in a World Without Limits to Grow. URL: https://www.accenture.com/t20150523t053139_w_us_en_acnmedia/accenture/convert-version-assets/dotcom/documents/global/pdf/strategy_6/accenture-circularadvantage_innovative-business-models-technologies-value-growth.pdf (Дата звернення: 01.10.2023).

26. Grant J., Huurdeman Th. ESG Impacts of the War in Ukraine: Global Food Supply URL: <https://www.sustainalytics.com/esg-research/resource/investors-esg-blog/russia-ukraine-global-food-supply> (Дата звернення: 01.10.2023).

27. Благодар Л.М., Почапська Ю.М. Зовнішньоекономічна діяльність експорторієнтованих компаній в умовах воєнного стану: кейс Kernel Holding S.A. Матеріали ЛІІ науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 22-23 червня 2023 р. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm2023/paper/view/17506> (Дата звернення: 01.10.2023).

28. Асоціація «Укроліяпром»: веб-сайт. URL: <https://ukroilprom.org.ua/> (Дата звернення: 03.11.2023 р.)

29. Уряд схвалив цілі кліматичної політики України до 2030 року. Урядовий портал 30.07.2021 р.: веб-сайт URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-shvaliv-cili-klimatichnoyi-politiki-ukrayini-do-2030-roku> (Дата звернення: 03.11.2023 р.)

30. Рейтинг якості управління корпоративною репутацією «Репутаційні активісти» 2023 р.: вебсайт URL: <https://repacktiv.com.ua/rezultati-reytinhu> (Дата звернення: 05.11.2023 р.)

31. Дідух С. М., Корікова А. К. Сталий розвиток агропромислових холдингів України: особливості та напрямки вдосконалення *Агросвіт* 2020.№ 3. С. 90-99 DOI: 10.32702/2306\$6792.2020.3.90 (Дата звернення: 05.11.2023 р.)

32. Kernel Holding S.A. ANNUAL REPORT For the year ended 30 June 2022 URL: https://www.kernel.ua/wpcontent/uploads/2022/11/FY2022_Kernel_Annual_Report.pdf (Дата звернення 10.10.2023 р.)

33. Astarta Sustainability Annual Report 2022 URL: https://astartaholding.com/wp-content/uploads/2023/04/astarta_sustainability-report_2022.pdf (Дата звернення 10.10.2023 р.)

34. МХП: трансформація, сталий розвиток, найкращі міжнародні практики URL: <https://esg-rating-2021-mhp.korrespondent.net/ukr.html> (Дата звернення 10.10.2023 р.)

35. Кацило Д. Втримати гіганта. Як найбільший агрохолдинг України зміг вижити під час війни. Інтерв'ю з CEO Kernel Євгеном Осиповим. *Forbes Ukraine*. 15 листопада 2022. URL: <https://forbes.ua/company/golovne-pitannya-sogodni-likvidnist-intervyu-z-seo-evgenom-osipovim-14112022-9716> (Дата звернення 10.10.2023 р.)
36. Kernel Holding S.A. Annual report for the year ended 30 June 2023 URL: https://www.kernel.ua/wp-content/uploads/2023/10/FY2023_Kernel_Annual_Report.pdf (Дата звернення 10.10.2023 р.)
37. Корчагіна, Л. Науково-методичні засади побудови механізму управління ESG-активністю на підприємстві. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52 doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-71 (Дата звернення 10.10.2023 р.)

Додаток А
(обов'язковий)
Протокол перевірки кваліфікаційної роботи
на наявність текстових запозичень

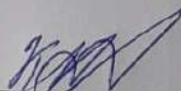
Назва роботи: Управління господарською діяльністю підприємств олійно-жирової галузі на основі ESG-принципів (на прикладі приватного акціонерного товариства «Вінницький олійно-жировий комбінат»)
Тип роботи: магістерська кваліфікаційна робота
Підрозділ: кафедра ММЕ, факультет МІБ
(кафедра, факультет)

Показники звіту подібності Unicheck

Оригінальність 87,5% Схожість 12,5%
Аналіз звіту подібності (відмітити потрібне)

- Запозичення, виявлені у роботі, оформлені коректно і не містять ознак плагіату.
 Виявлені у роботі запозичення не мають ознак плагіату, але їх надмірна кількість викликає сумніви щодо цінності роботи і відсутності самостійності її автора. Роботу направити на доопрацювання.
 Виявлені у роботі запозичення є недобросовісними і мають ознаки плагіату та/або в ній містяться навмисні спотворення тексту, що вказують на спроби приховування недобросовісних запозичень.

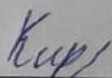
Особа, відповідальна за перевірку

(підпис)

Карачина Н.П.
(прізвище, ініціали)

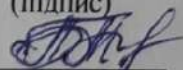
Ознайомлені з повним звітом подібності, який був згенерований системою Unicheck щодо роботи.

Автор роботи

(підпис)

Куршовський С.О.
(прізвище, ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Третяков С.М.
(прізвище, ініціали)

Додаток Б
(обов'язковий)

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ

*(Приватне акціонерне товариство «Вінницький олійно-жировий
комбінат»)*

за 2020-2022 роки

			КОДИ
		Дата	01.01.2021
Підприємство	Приватне акціонерне товариство "Вінницький олійножировий комбінат"	за ЄДРПОУ	00373758
Територія	Вінницька область, Вінниця	за КОАТУУ	0510100000
Організаційно-правова форма господарювання	Акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності	Виробництво олії та тваринних жирів	за КВЕД	10.41

Середня кількість працівників: 803

Адреса, телефон: 21034 місто Вінниця, вулиця Немирівське шосе, 26, 0432 27-46-26

Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

Баланс
(Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2020 р.
Форма №1

		Код за ДКУД	1801001
Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	21	10
первісна вартість	1001	57	71
накопичена амортизація	1002	(36)	(51)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	12 605	12 358
Основні засоби	1010	3 556 943	3 447 243
первісна вартість	1011	4 099 385	4 150 480
знос	1012	(542 442)	(703 237)
Інвестиційна нерухомість	1015	52 104	52 104
первісна вартість	1016	52 104	52 104
знос	1017	(0)	(0)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	13
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	3 621 673	3 511 728

II. Оборотні активи			
Запаси	1100	198 350	241 887
Виробничі запаси	1101	114 460	70 252
Незавершене виробництво	1102	0	0
Готова продукція	1103	81 660	134 410
Товари	1104	2 230	37 225
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	58 260	29 279
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	11 286	25 302
з бюджетом	1135	23 417	44 228
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	45
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	109 152	55 601
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	43 393	7 315
Готівка	1166	16	14
Рахунки в банках	1167	43 377	7 301
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	125	1 886
Усього за розділом II	1195	443 983	405 498
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1200	0	0

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	78 099	78 099
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	2 730 292	2 730 292
Додатковий капітал	1410	1	1
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	432	432
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	0	0
Неоплачений капітал	1425	(261 295)	(361 451)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	2 547 529	2 447 373

II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	498 567	481 598
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	4 781	131 821
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	503 348	613 419
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	130 507	37 149
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	59 950	36 701
розрахунками з бюджетом	1620	4 906	1 578
у тому числі з податку на прибуток	1621	4 184	0
розрахунками зі страхування	1625	1 330	324
розрахунками з оплати праці	1630	5 496	4 352
одержаними авансами	1635	129 055	532 954
розрахунками з учасниками	1640	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	683 535	243 376
Усього за розділом III	1695	1 014 779	856 434
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	4 065 656	3 917 226

Керівник

Белінський Ярослав Петрович

Головний бухгалтер

Зоря Ірина Олександрівна

Підприємство

Приватне акціонерне товариство
"Вінницький олійножировий комбінат"

Дата

за ЄДРПОУ

КОДИ

01.01.2021

00373758

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)

За 2020 рік

Форма №3

Код за ДКУД 1801004

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	1 944 263	1 849 409
Повернення податків і зборів	3005	170 902	176 082
у тому числі податку на додану вартість	3006	170 902	176 082
Цільового фінансування	3010	18	31
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	0	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	533 968	9 332
Надходження від повернення авансів	3020	1 425	61 947
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	151	147
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	0	0
Надходження від операційної оренди	3040	10 882	8 768
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	0	0
Надходження від страхових премій	3050	0	0
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	0	0
Інші надходження	3095	51 407	42 831
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(1 999 368)	(1 774 842)
Праці	3105	(99 744)	(98 041)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(27 382)	(26 133)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(38 118)	(37 767)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(8 817)	(5 555)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(823)	(1 453)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(28 478)	(30 759)
Витрачання на оплату авансів	3135	(1 100)	(13 126)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(1 585)	(6 739)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(5 217)	(67 504)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(0)	(0)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(0)	(0)
Інші витрачання	3190	(70 837)	(20 857)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	472 755	103 538
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	0	0

необоротних активів	3205	0	0
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	0	0
дивідендів	3220	0	0
Надходження від деривативів	3225	0	0
Надходження від погашення позик	3230	250 058	39 090
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	0
Інші надходження	3250	0	0
Витрачання на придбання:			
фінансових інвестицій	3255	(0)	(0)
необоротних активів	3260	(33 269)	(29 699)
Виплати за деривативами	3270	(0)	(0)
Витрачання на надання позик	3275	(26 840)	(147 681)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(0)	(0)
Інші платежі	3290	(0)	(0)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	189 949	-138 290
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	0	0
Отримання позик	3305	1 340 040	1 261 921
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	0
Інші надходження	3340	0	0
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	(0)	(0)
Погашення позик	3350	(1 999 601)	(1 208 184)
Сплату дивідендів	3355	(0)	(0)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(45 104)	(25 990)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(0)	(0)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(13)	(0)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(0)	(0)
Інші платежі	3390	(0)	(0)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-704 678	27 747
Чистий рух коштів за звітний період	3400	-41 974	-7 005
Залишок коштів на початок року	3405	43 393	50 105
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	5 896	293
Залишок коштів на кінець року	3415	7 315	43 393

Керівник

Белінський Ярослав Петрович

Головний бухгалтер

Зоря Ірина Олександрівна

Підприємство

Приватне акціонерне товариство
"Вінницький олійножировий комбінат"

Дата

за ЄДРПОУ

КОДИ

01.01.2021

00373758

Консолідований звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)

За 2020 рік
Форма №3-к

Код за ДКУД 1801009

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	2 007 793	1 849 409
Повернення податків і зборів	3005	170 902	176 082
у тому числі податку на додану вартість	3006	170 902	176 082
Цільового фінансування	3010	18	31
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	0	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	1 134 902	9 332
Надходження від повернення авансів	3020	1 485	61 947
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	168	147
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	0	0
Надходження від операційної оренди	3040	10 882	8 768
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	0	0
Надходження від страхових премій	3050	0	0
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	0	0
Інші надходження	3095	51 377	42 831
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(2 153 848)	(1 774 842)
Праці	3105	(101 097)	(98 041)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(27 947)	(26 133)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(40 215)	(37 767)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(8 818)	(5 555)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(823)	(1 453)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(30 574)	(30 759)
Витрачання на оплату авансів	3135	(1 171)	(13 126)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(101 159)	(6 739)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(32 127)	(67 504)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(0)	(0)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(0)	(0)
Інші витрачання	3190	(71 093)	(20 857)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	848 870	103 538
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	5 000	0

необоротних активів	3205	0	0
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	0	0
дивідендів	3220	0	0
Надходження від деривативів	3225	0	0
Надходження від погашення позик	3230	215 057	39 090
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	0
Інші надходження	3250	0	0
Витрачання на придбання:			
фінансових інвестицій	3255	(0)	(0)
необоротних активів	3260	(33 269)	(29 699)
Виплати за деривативами	3270	(0)	(0)
Витрачання на надання позик	3275	(81 520)	(147 681)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(0)	(0)
Інші платежі	3290	(0)	(0)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	105 268	-138 290
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	0	0
Отримання позик	3305	1 408 540	1 261 921
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	0
Інші надходження	3340	0	0
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	(0)	(0)
Погашення позик	3350	(2 341 177)	(1 208 184)
Сплату дивідендів	3355	(0)	(0)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(77 190)	(25 990)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(0)	(0)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(13)	(0)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(0)	(0)
Інші платежі	3390	(0)	(0)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-1 009 840	27 747
Чистий рух коштів за звітний період	3400	-55 702	-7 005
Залишок коштів на початок року	3405	56 972	50 105
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	6 113	293
Залишок коштів на кінець року	3415	7 383	43 393

Керівник

Белінський Ярослав Петрович

Головний бухгалтер

Зоря Ірина Олександрівна

Підприємство **Приватне акціонерне товариство "Вінницький олійножировий комбінат"** Дата (рік, місяць, число) _____ за ЄДРПОУ _____
 Територія **ВІННИЦЬКА** за КАТОТТГ 1 _____
 Організаційно-правова форма господарювання **Акціонерне товариство** за КОПФГ _____
 Вид економічної діяльності **Виробництво олії та тваринних жирів** за КВЕД _____
 Середня кількість працівників 2 **708**
 Адреса, телефон **вулиця Немирівське шосе, буд. 26, м. ВІННИЦЯ, ВІННИЦЬКА обл., 21034** 655400
 Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)
 Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):
 за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку _____
 за міжнародними стандартами фінансової звітності _____

КОДИ		
2022	01	01
00373758		
UA05020030010063857		
230		
10.41		

v

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на **31 грудня 2021** р.

Форма №1 Код за ДКУД | **1801001**

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	10	242
первісна вартість	1001	71	410
накопичена амортизація	1002	61	168
Незавершені капітальні інвестиції	1005	12 358	12 938
Основні засоби	1010	3 447 243	3 322 890
первісна вартість	1011	4 150 480	4 181 520
знос	1012	703 237	858 630
Інвестиційна нерухомість	1015	52 104	51 846
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	52 104	51 846
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	13	2
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиторські витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	3 511 728	3 387 918
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	241 887	336 581
виробничі запаси	1101	70 252	199 954
незавершене виробництво	1102	-	-
готова продукція	1103	134 410	124 241
товари	1104	37 225	12 386
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	29 279	29 613
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	25 302	142 285
з бюджетом	1135	47 628	44 544
у тому числі з податку на прибуток	1136	3 445	9 530
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	55 601	77 905
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	7 315	30 266
готівка	1166	14	11
рахунки в банках	1167	7 301	30 255
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-

інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	1 886	10 670
Усього за розділом II	1195	408 898	671 864
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	94
Баланс	1300	3 920 626	4 059 876

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	78 099	78 099
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	2 730 292	2 726 476
Додатковий капітал	1410	1	1
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	432	432
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(358 051)	(992 218)
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	2 450 773	1 812 790
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	481 598	464 807
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	131 821	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	1 143
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	613 419	465 950
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	37 149	725 263
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	67
товари, роботи, послуги	1615	36 701	147 726
розрахунками з бюджетом	1620	1 578	1 798
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	324	1 298
розрахунками з оплати праці	1630	4 352	5 201
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	532 954	497 626
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	12 853	10 318
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	230 523	391 839
Усього за розділом III	1695	856 434	1 781 136
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	3 920 626	4 059 876

Керівник

Белінський Ярослав Петрович

Головний бухгалтер

Зоря Ірина Олександрівна

1 Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

2 Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

КОДИ		
2022	01	01
00373758		

Підприємство **Приватне акціонерне товариство "Вінницький олійножировий комбінат"** Дата (рік, місяць, число) **за ЄДРПОУ**

(найменування)

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за **Рік 2021** р.

Форма № 2 Код за ДКУД **1801003**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 859 223	1 915 837
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
<i>премії підписані, валова сума</i>	2011	-	-
<i>премії, передані у перестраховування</i>	2012	-	-
<i>зміна резерву незароблених премій, валова сума</i>	2013	-	-
<i>зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій</i>	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 901 664)	(1 722 103)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	-	193 734
збиток	2095	(42 441)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
<i>зміна інших страхових резервів, валова сума</i>	2111	-	-
<i>зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах</i>	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	135 984	85 891
у тому числі:	2121	-	-
<i>дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>			
<i>дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2122	-	-
<i>дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування</i>	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(38 063)	(41 308)
Витрати на збут	2150	(48 323)	(92 894)
Інші операційні витрати	2180	(149 935)	(116 176)
у тому числі:	2181	-	-
<i>витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>			
<i>витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	-	29 247
збиток	2195	(142 778)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	11 026	151
Інші доходи	2240	-	-
у тому числі:	2241	-	-
<i>дохід від благодійної допомоги</i>			
Фінансові витрати	2250	(44 499)	(143 123)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	-	-
збиток	2295	(176 251)	(113 725)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	16 121	13 569
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	-	-
збиток	2355	(160 130)	(100 156)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(670)	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	670	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	(159 460)	(100 156)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	1 526 799	1 410 706
Витрати на оплату праці	2505	97 546	114 957
Відрахування на соціальні заходи	2510	21 392	24 907
Амортизація	2515	159 469	160 952
Інші операційні витрати	2520	210 961	169 029
Разом	2550	2 016 167	1 880 551

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	312394000	312394000
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	(0,51259)	(0,32061)
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Белінський Ярослав Петрович

Головний бухгалтер

Зоря Ірина Олександрівна

Підприємство Приватне акціонерне товариство "Вінницький олійножировий комбінат"
Територія ВІННИЦЬКА
Організаційно-правова форма господарювання Акціонерне товариство
Вид економічної діяльності Виробництво олії та тваринних жирів
Середня кількість працівників ² 673
Адреса, телефон вулиця Немирівське шосе, буд. 26, м. ВІННИЦЯ, ВІННИЦЬКА обл., 21034 655400
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

КОДИ
2023-12-31
00373758
UA05020030010063857
230
10.41

V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на **31 грудня 2022** р.

Форма №1 Код за ДКУД **1801001**

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	242	111
первісна вартість	1001	410	410
накопичена амортизація	1002	168	299
Незавершені капітальні інвестиції	1005	12 938	11 742
Основні засоби	1010	3 322 890	3 049 357
первісна вартість	1011	4 181 520	4 237 598
знос	1012	858 630	1 188 241
Інвестиційна нерухомість	1015	51 846	47 013
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	51 846	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	2	2
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	3 387 918	3 108 225
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	336 581	151 831
виробничі запаси	1101	199 954	84 091
незавершене виробництво	1102	-	-
готова продукція	1103	124 241	62 662
товари	1104	12 386	5 078
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестраховування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	29 613	649 465
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	142 285	69 100
з бюджетом	1135	44 544	112 622
у тому числі з податку на прибуток	1136	9 530	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	77 905	2 400
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	30 266	142 028
готівка	1166	11	6
рахунки в банках	1167	30 255	142 022
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-

інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	10 670	8 785
Усього за розділом II	1195	671 864	1 136 231
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	94	-
Баланс	1300	4 059 876	4 244 456

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	78 099	78 099
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	2 726 476	2 589 113
Додатковий капітал	1410	1	1
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	432	5 727
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(992 218)	(889 329)
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	1 812 790	1 783 611
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	464 807	418 188
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	1 143	1 064
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	465 950	419 252
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	725 263	1 001 986
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	67	79
товари, роботи, послуги	1615	147 726	414 379
розрахунками з бюджетом	1620	1 798	25 101
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	22 154
розрахунками зі страхування	1625	1 298	1 918
розрахунками з оплати праці	1630	5 201	7 348
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	497 626	422 427
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	10 318	13 676
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	391 839	154 679
Усього за розділом III	1695	1 781 136	2 041 593
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	4 059 876	4 244 456

Керівник

Головний бухгалтер

Белінський

Ярослав

Петрович

Ірина

Олександрівна

а

Белінський Ярослав Петрович

Зоря Ірина Олександрівна

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

² Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Підприємство

Приватне акціонерне товариство "Вінницький олійножировий комбінат"

(найменування)

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

за

Рік 2022

р.

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

КОДИ		
2023	01	01
00373758		

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	3 405 001	1 859 223
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
<i>премії підписані, валова сума</i>	2011	-	-
<i>премії, передані у перестраховання</i>	2012	-	-
<i>зміна резерву незароблених премій, валова сума</i>	2013	-	-
<i>зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій</i>	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(2 527 695)	(1 901 664)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	877 306	-
збиток	2095	(-)	(42 441)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
<i>зміна інших страхових резервів, валова сума</i>	2111	-	-
<i>зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах</i>	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	308 716	135 984
у тому числі:	2121	-	-
<i>дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>			
<i>дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2122	-	-
<i>дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування</i>	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(47 264)	(38 063)
Витрати на збут	2150	(283 071)	(48 323)
Інші операційні витрати	2180	(358 134)	(149 935)
у тому числі:	2181	-	-
<i>витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>			
<i>витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	497 553	-
збиток	2195	(-)	(142 778)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	11 800	11 026
Інші доходи	2240	-	-
у тому числі:	2241	-	-
<i>дохід від благодійної допомоги</i>			
Фінансові витрати	2250	(388 307)	(44 499)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	121 046	-
збиток	2295	(-)	(176 251)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(15 153)	16 121
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	105 893	-
збиток	2355	(-)	(160 130)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	(165 163)	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	(165 163)	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(30 091)	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	(135 072)	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	(29 179)	(160 130)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	1 796 978	1 526 799
Витрати на оплату праці	2505	128 620	97 546
Відрахування на соціальні заходи	2510	27 926	21 392
Амортизація	2515	166 720	159 469
Інші операційні витрати	2520	610 311	210 961
Разом	2550	2 730 555	2 016 167

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	312394000	312394000
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0,33897	(0,51259)
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Головний бухгалтер

ЕП
Белінський
Ярослав
Петрович
Ірина
Олександрівна

Белінський Ярослав Петрович

Зоря Ірина Олександрівна

Додаток В
(обов'язковий)

ІЛЮСТРАТИВНА ЧАСТИНА

УПРАВЛІННЯ ГОСПОДАРСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ
ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ГАЛУЗІ НА ОСНОВІ ESG-ПРИНЦИПІВ (НА
ПРИКЛАДІ ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА
«ВІННИЦЬКИЙ ОЛІЙНО-ЖИРОВИЙ КОМБІНАТ»)

**Управління господарською
діяльністю підприємств
олійно-жирової галузі на
основі ESG-принципів (на
прикладі приватного
акціонерного товариства
«Вінницький олійно-жировий
комбінат»)**

Виконав: ст. гр. МЗД -22 м

Кириловський Сергій Олександрович

**Керівник МКР: к.е.н., доц. каф. ММЕ
Благодир Л.М.**

МЕТА: обґрунтування заходів та напрямків ESG-трансформації підприємств олійно-жирової галузі на прикладі ПрАТ «ВОЖК»

Актуальність дослідження обумовлена подіями останніх років, такими як повномасштабна війна росії проти України, пандемія COVID-19, відмова споживачів від придбання продукції соціально-безвідповідальних компаній та світовий бойкот таких компаній тощо.

ЗАВДАННЯ РОБОТИ:

- проаналізувати підходи до концептуалізації взаємозв'язку між корпоративним управлінням й ESG-принципами в господарській діяльності підприємств на сучасному етапі;
- виявити спільне та відмінне між ESG-принципами, цілями сталого розвитку ООН, концепціями циркулярної економіки і біоекономіки;
- дослідити сучасні концепції управління сталим розвитком підприємства.
- визначити основні підходи до формування нефінансової звітності за ESG-стандартами;
- оцінити передумови впровадження ESG-принципів в роботу олійно-жирового підприємства в умовах воєнного стану;
- проаналізувати поточний рівень забезпечення сталого розвитку на ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат»;
- виявити можливі ризики досліджуваного підприємства в контексті екологічного, соціального, управлінського аспектів ESG-принципів;
- розробити пропозиції для впровадження ESG-принципів відповідно до виявлених проблем і поточного стану управління сталим розвитком підприємства;
- визначити економічну доцільність впровадження розроблених пропозицій для ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат».

Об'єкт дослідження - процес забезпечення ESG-трансформації підприємства в умовах воєнного стану.

Предмет дослідження - теоретичні та практичні аспекти здійснення такої трансформації

Зміст аспектів ESG

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

використання енергії та
ефективність;
стратегія зміни клімату;
зменшення відходів;
втрата біорізноманіття;
викиди парникових газів;
зменшення вуглецевого
сліду

СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ

справедлива оплата праці і
гідний прожитковий мінімум;
рівні можливості
працевлаштування;
винагороди працівникам;
здоров'я і безпека на
робочому місці;
залучення громад;
відповідальне партнерство
у ланцюгу поставок;
дотримання трудового
законодавства

УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ

корпоративне управління;
ризик-менеджмент;
компалаєнс;
етичні ділові практики;
запобігання конфлікту
інтересів;
добросесність і прозорість
господарського обліку на
підприємстві

Принципи управління ESG-активністю на підприємстві

Принцип	Опис
Екологічна відповідальність	Підприємства у своїй діяльності повинні враховувати можливі негативні екологічні наслідки від тих чи інших дій компанії та вживати заходи по їх недопущенню. Крім того компанії мають відповідально ставитись до наявних ресурсів та спрямовувати зусилля на підвищення продуктивності їх використання, зменшувати обсяги відходів та викидів, розвивати і поширювати екологічно чисті технології
Соціальна відповідальність	Підприємства повинні не допускати дискримінацію у відношенні до своїх працівників, а також стейкхолдерів, всіх форм примусової, а також дитячої праці, забезпечувати свободу об'єднань працівників. Компанії мають забезпечити належний рівень соціального захисту працівників, починаючи від їх медичного забезпечення, закінчуючи освітою та професійним розвитком
Забезпечення прав людини	Компанії повинні дотримуватись, захищати та поважати права людини, шляхом основної бізнес-діяльності, відповідних соціальних інвестицій, благодійної діяльності, а також підтримки сторонніх проектів за даним напрямом та мають організувати моніторинг дотримання прав людини
Нульова толерантність до корупції	Підприємства повинні боротися з корупцією в усіх її формах, включаючи вимагання та хабарництво
Транспарентність	Підприємства мають всіма доступними їм засобами поширювати інформацію щодо своєї ESG-активності та постійно комунікувати з усіма стейкхолдерами (починаючи від акціонерів та контрагентів, закінчуючи державою та міжнародними організаціями) про свою діяльність в контексті досягнення ЦСР

Методологія SDG Compass для визначення пріоритетів ESG- трансформації: Етапи ESG- трансформації

- крок 1. Розуміння ЦСР;
- крок 2. Визначення пріоритетів;
- крок 3. Постановка цілей;
- крок 4. Інтеграція ESG-активності в систему управління підприємством;
- крок 5. Звітність та комунікації.

Оцінку ефективності ESG- активності підприємства ускладнюють:

- високі витрати на збір та обробку інформації;
- складність визначення оптимального складу індикаторів оцінки та отримання надійних даних;
- значна залежність процесу оцінки від сфери діяльності підприємства (можуть відрізнятись як набори індикаторів, так і їх нормативні значення);
- наявність значної кількості різних стейкхолдерів, кожен з яких має свої очікування та інформаційні запити. Часом ці очікування можуть бути протилежними за своєю сутністю.

Основні підходи до
формування системи
ESG-індикаторів
компанії

Назва підходу	Сутність
Орієнтований на ефективність	Базується на використанні традиційних індикаторів аналізу ефективності підприємства (ефективність використання ресурсів, наприклад, продуктивність праці, фінансові результати, прибуток тощо)
Фрагментарний	Передбачає використання трьох груп індикаторів: економічні, екологічні та соціальні
Збалансований	Передбачає формування набору індикаторів для оцінки ESG-активності компанії за всіма основними її компонентами (екологічні, соціальні, управлінські)
Комплексний	Передбачає кількісну оцінку взаємозв'язку окремих індикаторів та рівня досягнення ESG-цілей компанії з подальшою концентрацією на використанні тих з них, що дозволяють досягти максимального ефекту з позиції сталого розвитку (використовуються як фінансові, так і нефінансові показники)
Інтегральний	Передбачає розрахунок інтегрального індексу за певним алгоритмом. Відповідно висновки про ESG-ефективність робляться на підставі аналізу динаміки інтегрального показника (зростання – позитивні висновки, зниження – сигнал про неефективність ESG-активності компанії)

Основні інструменти ESG-інформування

Інструмент	Характеристика
ESG-звітність	Стосується практики (добровільної чи обов'язкової) розкриття екологічної, соціальної та управлінської діяльності компанії зацікавленим сторонам
Корпоративний сайт	Розміщення річних та інших ESG-звітів та звітності, публікація новин про ESG-активність компанії – поточні та перспективні заходи, оприлюднення як мінімум ESG-стейтменту, як максимум – ESG-стратегії підприємства, тощо
Участь в ESG-рейтингах	ESG-рейтингування є способом оцінки ESG-зусиль компаній на основі ранжування, що передбачає використання набору критеріїв і показників для оцінки того, наскільки добре компанія керує ризиками та можливостями ESG, а також для порівняння її ефективності з показниками інших компаній у тій же галузі чи секторі
Лістинг в ESG-індексах	Спеціальні фондові індекси, що дозволяють відстежувати ефективність компаній на основі їх ESG-оцінок
Участь у спеціалізованих об'єднаннях	Приєднання до мережі Глобального договору ООН
Публікації в ЗМІ	Може бути частиною маркетингової активності компанії, а може бути окремим видом діяльності, спрямованим на донесення інформації про ESG-активність компанії різними ЗМІ
Маркетинг	Включення ESG-повідстки в маркетинговий план та реклама ESG- активності компанії
ESG-заходи	Проведення/участь компанії/представників компанії у різного роду ESG-заходах (конференціях, круглих столах, дискусіях тощо)
Активність у соціальних мережах	Ведення корпоративних аккаунтів у різних соціальних мережах, що дозволяє максимально оперативно комунікувати зі стейкхолдерами в тому числі стосовно ESG-активності компанії

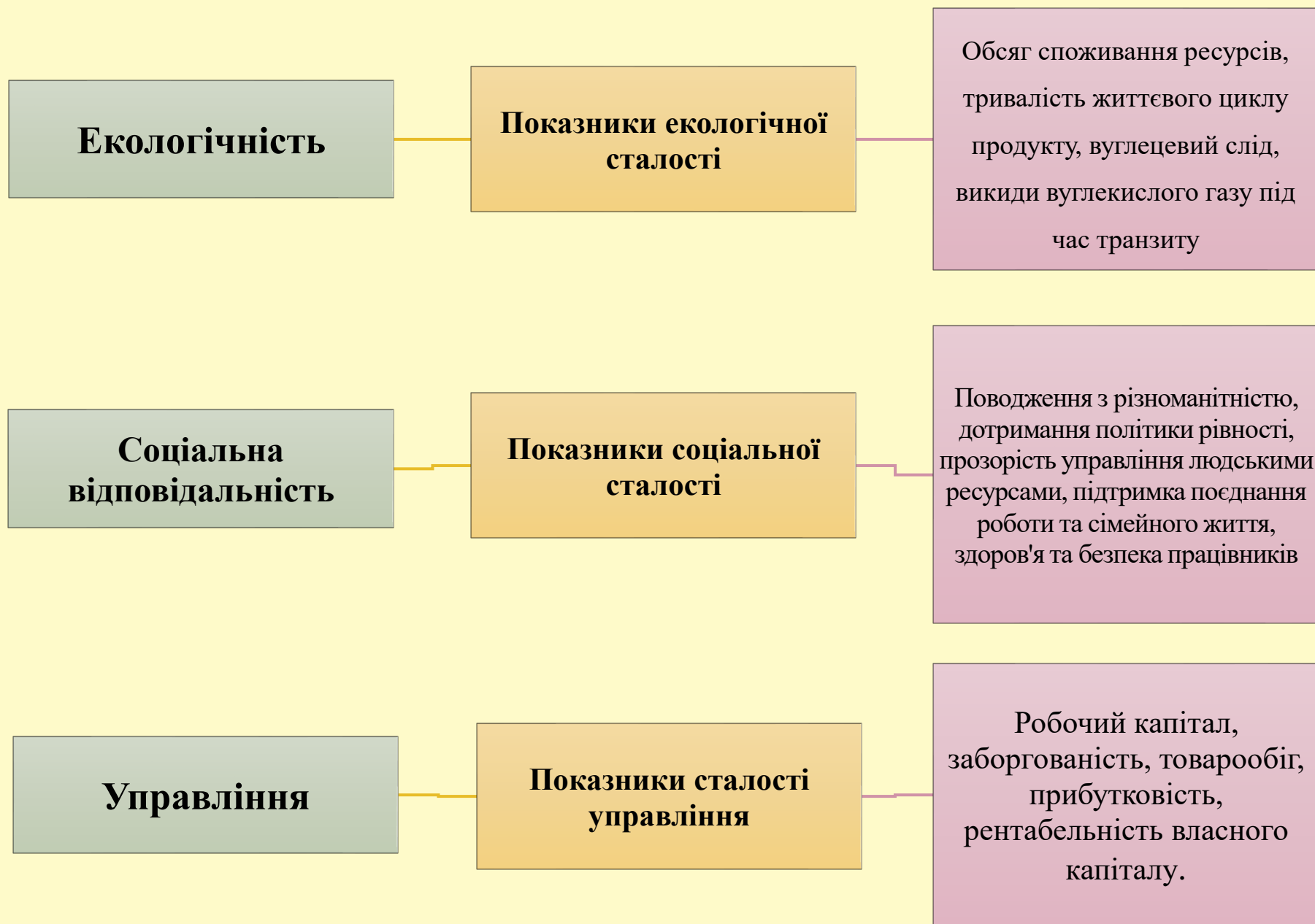

Рисунок 4 – Групи показників сталого корпоративного розвитку за критеріями екологічної, соціальної, управлінської сталості

Таблиця 1 – Показники майнового стану ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат»

Показники	Роки		Відхилення 2020 р. від 2021 р.	
	2020	2021	абс.	відн.
1	2	3	5	6
Оборотні виробничі активи, тис. грн. (Баланс, р. (1101+р.1102)/2	92356,00	135103,00	42747,00	46,29
Оборотні активи, тис.грн. (Баланс, р. 1195/2)	424740,50	540381,00	115640,50	27,23
Первісна вартість основних засобів, тис. грн. (Баланс, р. 1011/2)	4124932,50	4166000,00	41067,50	1,00
Знос, тис. грн.(Баланс, р. 1012/2)	622839,50	780933,50	158094,00	25,38
Залишкова вартість основних засобів, тис. грн. (Баланс, рр. (1011- р.1012)/2)	3502093,00	3385066,50	-117026,50	-3,34
Мобільні активи, тис. грн. (Баланс, р. 1195/2)	424740,50	540381,00	115640,50	27,23
Немобільні активи, тис. грн. (Баланс, р. 1095/2)	3566700,50	3449823,00	-116877,50	-3,28
Активи, тис. грн. (Баланс, р. 1300/2)	3991441,00	3990251,00	-1190,00	-0,03
Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах	0,22	0,25	0,03	14,98

Таблиця 2 – Динаміка основних економічних показників діяльності підприємства ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат»

Показники	Роки		Відхилення	
			2021 р. від 2020 р.	
	2020	2021	абс.	відн.
1. Активи підприємства, тис. грн	3991441,00	3990251,00	-1190,00	-0,03
2. Необоротні активи, тис. грн	3566700,50	3449823,00	-116877,50	-3,28
3. Оборотні активи, тис. грн	424740,50	540381,00	115640,50	27,23
4. Власний капітал, тис. грн	2497451,00	2131781,50	-365669,50	-14,64
5. Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн.	558383,50	539684,50	-18699,00	-3,35
6. Поточні зобов'язання і забезпечення	935606,50	1318785,00	383178,50	40,96
7. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	1915837,00	1859223,00	-56614,00	-2,96
8. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	1722103,00	1901664,00	179561,00	10,43
9. Валовий прибуток, тис. грн	193734,00	-42441,00	-236175,00	-121,91
10. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	29247,00	-142778,00	-172025,00	-588,18
11. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн	-113725,00	-176251,00	-62526,00	54,98
12. Чистий прибуток(збиток), тис. грн	(-100156,00)	(-160130,00)	-59974,00	59,88
13. Чисельність персоналу, осіб	708,00	803,00	95,00	13,42

Продовження таблиці 2 – Динаміка основних економічних показників діяльності підприємства
 ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат»

15. Коефіцієнт фінансової автономії	0,6257	0,23	-0,40	-64,03
16. Коефіцієнт рентабельності активів	-0,0251	-0,04	-0,02	59,93
17. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	-0,0401	-0,30	-0,26	639,87
18. Коефіцієнт рентабельності продукції	0,02	-0,08	-0,09	-603,05
19. Коефіцієнт рентабельності діяльності	-0,0	-0,09	-0,03	64,75
20. Коефіцієнт оборотності власного капіталу, об.	0,77	3,45	2,68	349,09
21. Робочий капітал	-510866,00	-778404,00	-267538,00	52,37
22. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,03	0,01	-0,01	-47,42

Таблиця 3 SWOT – аналіз підприємства «ПрАТ «Вінницький ОЖК»

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1) універсальність підприємства (можливість та вміння переробляти три види олійних - ріпак, соняшник, соя); 2) впроваджена і сертифікована відповідно до міжнародного стандарту ISO 22000:2005 система управління безпечності харчової та кормової продукції (НАССР); 3) досвід підприємства; 4) технологія виробничого процесу, що дозволяє виготовляти олію навіть із низькоолійних культур. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ризики господарювання, породжені війною 2) збиткова діяльність підприємства 3) високий ступінь зносу основних фондів підприємства; 4) відсутність робочого капіталу у розпорядженні підприємств
Загрози	Можливості
<ol style="list-style-type: none"> 1) висока чутливість до змін умов кредитування; 2) залежність від державної підтримки; 3) масова збитковість сільськогосподарських підприємств, що є виробниками сировини; 4) чутливість до політичної ситуації в країні; 5) залежність від врожайності та природно-кліматичних умов 	<ol style="list-style-type: none"> 1) розробка і виведення на споживчий ринок ринок інноваційних продуктів харчування; 2) досвід тривалої співпраці з іноземними промисловими покупцями; 3) можливість впровадження нових технологій у виробничо-господарську діяльність підприємства; 4) спроможність досліджуваного підприємства до розробки нових видів продукції та модернізації існуючих; 5) ефективність виробництва продукції з низькими витратами внаслідок застосування підприємством стратегії низьких витрат

Поточні цілі і місія ПрАТ «Вінницький олійна-жировий комбінат» в контексті забезпечення сталого розвитку

Ефективне виробництво - чисте довкілля

Ефектив-
ність
використання
ресурсів

Скорочення
енерго-
споживання

Концепція
захисту
навколиш-
нього
середовища

Високий
рівень
екологічної
обізнаності

Піклування
про наступні
покоління

Напрямки аналізу сталого розвитку підприємства «ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат»

Сталість розвитку ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат»

```
graph TD; A[Сталість розвитку ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат»] --- B[Екологічна сталість]; A --- C[Фінансова сталість]; A --- D[Маркетингова сталість]; A --- E[Виробничо-технологічна сталість]; A --- F[Управлінська сталість]; A --- G[Соціальна сталість];
```

Екологічна
сталість

Фінансова
сталість

Маркетингова
сталість

Виробничо-
технологічна
сталість

Управлінська
сталість

Соціальна
сталість

Таблиця 4 – Показники маркетингової сталості

Показник	2020 р	2021 р.	Абс. відх.	Відн. відх.
Витрати на збут, тис. грн.	92894,00	48323,00	-44571,00	-47,98
Питома вага витрат на збут у загальних витратах, %	4,61	2,30	-2,31	-
Коефіцієнт рентабельності продаж	-0,05	-0,09	-0,03	-
Ефективність реалізації товарів	0,05	0,03	-0,02	-

Таблиця 5 – Показники виробничо-технологічної сталості

Показник	2020 р.	2021 р.	Абс. відх.
Коефіцієнт виробничого потенціалу	0,88	0,85	-0,03
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,85	0,81	-0,04
Рентабельність виробництва	0,11	-0,02	-0,13

Таблиця 6 - Показники фінансової стійкості ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат» за 2020-2021 рр.

Показник	2020	2021	Абс. відх.
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,43	-0,37	-
Коефіцієнт автономії	0,63	0,53	-0,09
Коефіцієнт фінансового левериджу	0,22	0,25	0,03
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,77	0,67	-0,10

Таблиця 7 — Показники сталості управління на підприємстві «ПрАТ «ВОЖК»

Показник	2020	2021	Абс. відх.
Коефіцієнт економності апарату управління	0,022	0,019	-0,003
Коефіцієнт співвідношення витрат на управління й темпів зростання обсягів виробництва	0,022	0,020	-0,001
Рентабельність власного капіталу	-0,040	-0,075	-0,035

Проблеми, виявлені на підприємстві ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат»:

Відсутність у підприємства власних оборотних коштів для фінансування закупівлі сировини;

Сезонна заготівля сировини викликає затримку засобів на першій (грошовій) стадії кругообігу оборотних засобів

Недозавантаженість переробних потужностей, робота за толінговими контрактами

Зниження показників ефективності використання основних і оборотних засобів

Зниження показника ресурсовіддачі

Таблиця 8 - Визначення доходу при реалізації гідрофузу і фосфатидного концентрату

Показник	Одиниці виміру	Значення
Добова потужність з виробництва гідратованої олії	т/доба	200
Добова потужність з виробництва фосфатидного концентрату	т/доба	11
Вихід гідрофузу з 1 т гідратованої олії	т/доба	11
Річний фонд роботи обладнання (за вирахування днів капітального і профілактичного ремонтів)	діб	315
Випуск гідратованої соняшникової олії за рік	т	63000
Отримано гідрофузу за рік	т	693
Вихід фосфатидного концентрату з 1 т гідрофузу	%	50
Ціна 1 т гідрофузу	грн.	5280
Виручка від реалізації гідрофузу	грн.	3659040
Ціна 1 т фосфатидного концентрату	грн.	21804
Виручка від реалізації 1 т фосфатидного концентрату	грн.	7565988

Таблиця 9 - Техніко-економічні показники ефективності впровадження нового обладнання на ПрАТ «Вінницький ОЖК»

Показник	Одиниця вимірювання	Сума
Вартість обладнання	грн.	305500
Вартість монтажу	грн.	61100
Вартість матеріалів	грн.	30000
Разом	грн.	396600
Вартість 1 т нерафінованої олії	грн.	18300
Кількість лушпиння за рік (при переробці 450 т/добу)	т	21128
Планове зниження виносу ядра у лушпиння	%	0,15
Вміст олії в ядрі	%	55,00
Скорочення вмісту ядра в лушпинні за рік	т	31,69
Підвищення рівня виходу олії за рік	т	17,56
Економія кінцевої продукції за рік	грн.	321348
Строк окупності заходів	рік	1,23